

O. RÄSTAS

Klassiwõitluse wäerinnalt

(Lühike ülewaade ametlühingute liikumisest)

„KÜLWAJA“ KIRJASTUS, LENINGRAD

1 9 3 1

ГИБ Сп. №.

О. Р. У. К. Т. О. Б. С. Р. А. С.

Изм. № 290775

O. Rästas

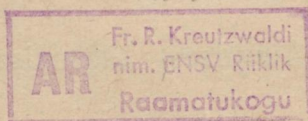
Klassiwõitluse wäerinnalt

(Lühike ülewaade ametiühinglisest liikumisest)

„KÜLWAJA“ KIRJASTUS
LENINGRAD 1931

331.88 (09)

Ar 931
Rästas

33800

S a a t e k s

Eesti keeles puudub täiesti ametiühinglist liikumist käsitaw kirjandus. Käesolew raamatuke puudutab lühikeses ülewaates rahwuswahelist ametiühingute arengut kuni meie päewini, wõitlust hulkade eest rewolutsiooniliste ametiühingute kaudu, sotsiaaldemokraatia äraandlikust proletariaadi wõitluses ja sotside faschiseerumist.

Eesti ametiühinglise liikumise kogemused, Eesti sotside äraandlik osa töölisteliikumises, nende faschiseerumine; wõitlus parempoolse kallaku ja „pahempoolsuse“ wastu meie pahempoolsetes ametiühingutes, samuti ka rewolutsiooniliste ametiühingute ülesanded, on kokku wõetud raamatu teises osas. Niiwiisi püüdsime kokkuwõetult ja lühidalt edasi anda rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise tähtsamaid arenemisnähteid, töökogemusi, taktikat, et töölisteliikumise tegelastele abiks olla kõige põlewamate päewaküsimustega tutwunemise juures, neile läheda minewiku wõitlusekogemustest kõnelda eesmärgiga, et iga tegelane, enesearendaja tööliste klassiwõitluse õpetundidest õpiks, kuidas waja on rewolutsioonilist taktikat tarwitada **uues** olukorras, teaks, kuidas tehtud wigade eest hoiduda, wigu parandada ja klassiliinilt kõrwalekaldumiste wastu wõidelda.

Otame oma lugejatelt ja tööliste klassiwõitluse tege-
lastelt täiendusi, näpunäiteid, märkusi raamatu sisu ja
käsituswiisi kohta. Eriti soowitawad ja tarwilikud on
märkused, täiendused Eesti ametiühinglise liikumise üle
end. tegelastelt, kuid iseäranis praegustelt aktiwistidelt,
kes fashistlise terrori all rewolutsioonilise ametiühinglise
liikumise põhimõtete eest kartmata wõitlewad. See oleks
suureks waranduseks mitte ainult Eesti ametiühingute
ajaloomaterjalide kogusse, waid eriti ja eestkätt kaasa-
aitamisel tänase ja homse päewa wõitlust eluliseks, aktiiv-
seks, tõeliselt rewolutsiooniliseks wõitluseks tõsta eesti
töörahwa wabastamise eesmärgil.

I. Ametiühinglise liikumise arengust

1. Ametiühingute kujunemine

Meie elame proletaarsete rewolutsioonide ja imperialistlike sõdade ajajärgul. Kapitalistlistel maadel suurenew majandusline kriis lõhub kogu kodanlist ühiskonda, õõnestab selle aluseid. Majandusline kriis areneb üksikutel maadel poliitiliseks kriisiks, terawnewad kõik kapitalistlise süsteemi wastolud. Ühes sellega muutub ka klassiwõitluse iseloom kapitalistlistel maadel. Proletariaadi wõitlus kodanluse vastu muutub ikka rohkem pealetungiks. Suureneb iga päewaga rewolutsiooniline tõusuhoog laialistes töörahwahulkades. Sellest järgnewad ka muudatused proletariaadi klassiliste organisatsioonide taktikas — kommunistlikes parteis ja rewolutsioonilistes ametiühingutes. See asetab tööliste rewolutsiooniliste organisatsioonide töö uutesse tingimistesse, nõuab töö kohandamist rewolutsioonilise wõitluse uutele ülesannetele. See nõuab ka, et iga klassiteadlik tööline tunneks vähemalt tähtsamaidki astmeid proletariaadi wõitluseorganisatsioonide arenemises selleks, et paremini osata tarwitada rewolutsioonilist taktikat praeguses olukorras. Peab teadma kuidas on waja teha organiseerimistööd, missuguseid eesmärke tuleb silmas pidada, missuguste eesmärkide kättesaamiseks wõitlesid töölisteorganisatsioonid oma alguspäewil, kuidas proletariaat, wõitlusekogemusi tundma õppides, oma klassiwõitluse teooria, taktika ja organisatsioonid löi, kuidas ta silamaani wõitlust on pidanud ja edaspidi tahab pidada.

Töölisteklassi ajalugu on mitu aastasada pikk, kuid ametiühingline liikumine on, ajaloolisest seisukohast waa-

datuna, kaunis lühike. Alles XIX sajandi algul hakkasid töölisteorganisatsioonid oma idus kujunema. Neil esimestel organisatsioonidel olid tumedad, utopistlised (utoopia — ebareaalsed õpetused) arusaamised ajaloolisest arengust. Nende utopistliste waadete kandjateks ei olnud mitte puhtproletaarsed ollused, waid alles hiljuti paljaksriisunud käsitöölised wõi wäikekodanlised ollused, kes kapitalistlike süsteemi arenemise, kapitalistlike suurwalmistuse wõistluse tagajärjel oma iseseiswa töowõimaluse olid kaotanud ja proletariaadi ridadesse langenud. Selguseta arusaamise, klassiteadwuse puuduse tagajärjel olid tihti ekslikud, kõikuwad ja segased ka esimesed sammud, mis tegi töölisteliikumine oma organisatsioonide loomisel. 1848. a. juulipäewad Prantsusmaal, tschartistline liikumine *).

*) Tschartistlike liikumise all tuntakse inglise proletariaadi laiaulatuslist rewolutsioonilist liikumist XIX sajandi 30—40-datel aastatel. Liikumise eesmärgiks oli poliitiliste õiguste kätte wõitmine. Tschartistline liikumine sai alguse 1832. a., kui Inglismaal wõim maaomanikkudelt linnakodanluse kätte läks. Proletariaat wõitles algul ühes kodanlusega maaomanikkude wastu, oli aktiivsem ja kõige mõjuwam jõud wõitluses walimisõiguse eest, kuid peale wõitu maaomanikkude üle langesid kõik wõidusaawutused kodanlusele. Töölisklass jäi endiselt ilma õigusteta tööorja seisukorda. Kodanlus pettis alatult töölisteklassi. Sellest silmapilgust peale algab inglise töölisteklassi wäljaastumine, kel enda wastu seab kõigile teistele klassidele. Tschartistid (charter tähendab „wolituskirja“. Rahwa wolituskiri — rahwale wabaduse andmine, selles ka nimetus „tschartistid“) organiseeriwad töölisi, korraldawad meealawaldusi, teewad selgitustööd töölisteklassi õiguste heaks. Oma programmis nõudsid nad: 1) üldist walimisõigust meesterahwastele (tschartistid olid üldise walimisõiguse poolt nii meeste-, kui ka naisterahwastele. Kuid sel ajal oli walimisõiguse andmine naisterahwastele nende arwates liig wähe populäärne, sellepärast piirdusid nad ainult meesterahwastele walimisõiguse nõudmisega, tuues selle eelarwamise ohwriks naisterahwad); 2) salaja hääletamist; 3) ühesuguste walimisingkondade sisseseadmist; 4) parlamendi wolituste aastast kestwust ja 5) parlamendi liigetele tasumaksmist riigi kassast. Liikumine waldas määratusuured töölistehulgad tööstuskeskkohtadest, kus suuri ja mõjuwaid demonstratsioone korraldati. Selle järjekindla selgitustöö tagajärjel waliti tööliste poolt nn. „Rahwusline konwent“, mis teiseks walitsuseks muutus, milleks teda ka waenlased ja sõbrad täie õigusega pidasid. Ühes selgitustööga kogusid tschartistid oma petitsioonile allkirju, milles olid awaldatud töölisteklassi nõudmised ja programm.

Pariisi Kommuun, — need on järgnewad ajaloolised tähised töolisteliikumise edasiarenemises. Proletariaat astus tschartistlikes liikumises esimest korda kui klass wälja ja kaitses kapitalistide wastu oma klassihuwisid. Oma esimestes wäljaastumistes kandis töolisteklass rea raskeid kaotusi. Nende kaotuste peapõhjuseks oli segane arusaamine proletariaadi ülesannetest, peale selle olid tööliste read sel ajal nõrgalt organiseeritud. Kuid iga kaotus andis uue tõuke weel suurema ulatusega liikumise arenemiseks. Hakkab arenema töolisteklassi sotsialistline mõte ja arusaamine.

Ametiühinglise liikumise esimese ajajärgu organisatsiooni wormideks olid niinimetatud „wastastiku abiandmise seltsid“. Nende „seltside“ ülesandeks oli ainelise toetuse andmine oma liikmetele häda korral. „Seltsid“ ei olnud ei organisatsiooniliselt ega ideoloogiliselt üksteisega seotud. Iga „selts“ hoolitses ainult oma liikmete eest ja ei huwitanudki teda teiste seltside tegewus. Meie ajal asutawad umbes samasuguseid „seltsi“ kapitalistide käsikud, nimetades neid „kutseühinguteks“, „abiandmise seltsideks“; neil organisatsioonidel ei ole midagi ühist tööliste klassiwõitluse organisatsioonidega. Nad on selleks asutatudki, et töölisi klassiwõitlusest eemale hoida. Tolleaegsetest tööliste „seltside“ algrakukestest hakkas kaswama ja kujunema meieaja ametiühisus. Sotsialistlikud ideed ei tunginud esialgu „abiandmise seltsidesse“, waid

1839. a. juunis anti see petitsioon 1 250.000 allkirjaga parlamenti. Juba ette nähes, et parlament wõib petitsiooni tagasi lükata, arutati küsimust, mis sel puhul teha kui parlament petitsiooni wastu ei wõtta. Tekkisid lahkiminekud. Parempoolne tiw toonitas, et peab uskuma petitsiooni „moraalisse jõusse“, ja sellepärast oli ta rewolutsiooniliste meetodide wastu. Pahempoolne tiw nõudis sõjariistus wäljaastumist, rowolutsioonilist kaitsset oma nõudmiste läbiwiimisel. Walitsus, nähes suurema osa tschartistlike juhtide kõhklemist, seadis tööliste demonstratsioonide wastu oma palgalised sõjawäed. Kartes kokkupõrkamisi, keelasid tschartistid töölistele meeleawaldusele tuleku ära. Parlament lükkas tschartistide nõudmised tagasi. Selle järele hakkas liikumine lagunema, sest töölistel nägid, et petitsioonid neile mingit tulu ei toonud. Lagunemisele kaasa aitas ka tuntaw muudatus Inglise majanduslikes arengus.

arenesid neist väljaspool. Kuid peagi muutub see seisukord. Sotsialistline mõte tungib töölisteorganisatsioonidesse: hakkab kujunema kindel ideoloogia, tööliste võitluse sepikojas taotakse teooriat, mis lõpuks Marxi ja Engelsi suurwaimu abil teadusliseks sotsialismiks välja areneb.

Ametiühingutel on selles liikumises eriline koht. Ametiühingud on töölisteklassi käes sõjariistaks kapitalistliku kurnamise vastu võitlemisel. Selles võitluses koondusidki tööliselised samm-sammult ametiühingutesse, tekkisid organisatsioonid, mis esiteks ülemaalisteks ja selle järel rahwuswahelisteks ühendusteks kujunesid, mille ülesandeks oli kogu kapitalistilisele süsteemile pealetungimist korraldada ja tööliste seisukorda parandada. Alg-ajajärgu enesekaitse-organisatsioonid muutuvad meieaegseteks hulkade klassilisteks võitlusorganisatsioonideks; töölistele „abiandmise“ seltsi asemele astub kapitalistliku walmistuse purustamise ja sotsialistliku ehitustöö organisatsioon. See omapärane areng: lihtsast tööliste „abiandmise seltsist“, „matuse kassast“ kuni meieaja tööliste võitlusorganisatsioonideni — on pikk tee, mida mööda rahwuswaheline ametiühinguline liikumine on sammunud, kuni ta välja jõudis võitluseni õige klassilise liini ja töölisteklassi eesmärkide eest.

Kui wõrrelda ametiühingute erikaalu kogu ühiskondlikes liikumises läinud ilmasõja eel ja nende osa tänapäew, siis on raske uskuda, et ainult poolteist aastakümnet ilmasõja algusest mööda on. Enne sõda ei arwestanud kodanlise wõimu esindajad ametiühingutega, keegi ei kõnelenud sellest, missugust osa neil tuleb riigi elus mängida. Kõik tehti möödamattes töölisteorganisatsioonidest, isegi rewisjonismi juhid, kes oma jõudu alandlikult kodanlisele riigile pakkusid, hoiti riigi juhtimisest kaugele. Sellesse olukorda tõi muudatuse ilmasõda ja sellele järgnew katastrof. Kapitalismi alustoad kõikusid proletaarse rewolutsiooni hoopide all. Sotsialismi oli peetud unistuseks, „raamatu tarkuseks“, kapitalistlik ilmakorda aga jäädawaks. Need arwamised löi uperkuuti proletaarne rewolutsioon Wenemaal. Tegelik elu näitas, et sotsialism

ei ole unistus, mis wast teostub tuhande aasta pärast, waid tänapäewa probleem, mille lahendamisele ja teostamisele proletariaat juba on asunud. Endised tõekspidamised kapitalismi jäädwusest purunesid isegi paiguti kodanliste õpetlaste peades. Ühiskonna jõudude wahekordades sündis muudatus. Töölisteklass astus ühiskonna wõitluse näitelawale juba reaalse jõuna. Töölisteorganisatsioonideta wõi nende organisatsioonide wastu ei olnud wõimalikwalitseda. See sundis kõigi maade kodanlust teesid otsima, kuidas omale töölisteorganisatsioonide toetust kindlustada ehk, mis sama tähendas, kuidas töölisteorganisatsioonide peale niiwiisi mõju awaldada, et need kodanlist riigikorda toetaks. Töölisteühingute erikaal kaswas wõrratult. Ühingud muutusid mitmeharulisteks ja keerulisteks organisatsioonideks. Kes meieaja ühiskonna ehitust ja neid jõude, kes wanadele ühiskonna jõududele asemele astuwad, tundma tahab õppida, see peab tundma ka ametiühinglise liikumise arenemist, tööliste wõitlust oma ametiühingute eest ja ametiühingute ülesandeid käesolewal ajal.

2. Poliitilised, usulised ja teised woolud ametiühinglises liikumises

Enne ilmasõda elas kapitalism oma wiimaseid õitse-aastaid. Kodanlised riigimehed ja majandusteadlased uskusid kapitalistlise süsteemi igawesse kestwusse. Töölisteorganisatsioonide waashoidmiseks arwati küllalt olewat politseist ja kodanluse klassi kohtust. Kuid teisiti wastasid ametiühingutele ettewõtjate ehk kapitalistide organisatsioonid. Nad said aru, et töölisteliikumist ei saa politseilise surwega, tegelaste tagakiusamisega ja organisatsioonide purustamisega seisma panna. Ajaloost tunneme „sotsialistide seadust“ Saksamaal, mis pidi sotsialistlise mõtte arenemisele piiri panema; Wenemaa rewolutsioonilise liikumise ajaloost Subatowi — kaitsepolitsei agenti, kes tööliste etteotsa astus, et sel teel liikumist tsariwalitsusele soowitawas suunas arendada; hiljelnast ajast teame palju ja palju rüüstamisi, tagakiusamisi, kuid

ükski surwe ega paragrahw pole suutnud töölisteliikumist likwideerida. Uus laine tõusis alati weel suurema jõuga. See teadmine sundis ka ettewõtjate organisatsioone teist teed walima ühingute ohjastamiseks.

Alguses ei etendanud ametiühingud kuigi suurt osa tööliste elujärge parandawas wõitluses. Alles XIX sajandi keskel hakkawad ametiühingud tööliste palgawõitluses teatud osa mängima. Sellest ajast peale märkame ka kapitalistide püüdu töölisteorganisatsioone oma mõju alla wõtta, ametiühinglisele liikumisele usulisi ja rahwuslisi waateid külge pookida, neile niisugust programmi ja taktikat peale sundida, mis wastaks kapitastide huwidele. Wõitlus ametiühingute eest, nende wõitlustaktika äramääramise eest kestis kogu XIX sajandi läbi ja ei ole meie ajal weel ühelgi kapitalistisel maal lõpule wiidud. Igal maal arenes töölisteliikumine teatud määrani omapärastes tingimustes. See wajutas iga maa ametiühinglisele liikumisele oma pitsati. Eesti sotsid seletawad ametiühinglises liikumises walitsewate woolude tekkimist: Wenemaal tekkis äärmine rewolutsiooniline tiib töölisteliikumises sellepärast, et seal, s.o. Wenemaal, kunagi pole wabadust olnud. Inglismaal, ümberpöörduvalt, walitsenud aga „põline demokraatia“, ja seal on just tugew sotsialistline liikumine. Kuidas inglise „põline demokraatia“ Macdoraldisi, Herdersonisi ja teisi meieaja sotsialistlise liikumise kangelasi kaswatas ja palju neil ühist on sotsialistlise liikumisega, sellest kõneleme allpool. Siin tähendame ainult seda, et sotside, pappide ja marurahwuslaste mõju töölisteliikumises ulatab sügawale ühiskonna arenemise wahekordadesse. Sotside seletus rewolutsiooniliste woolude tekkimisest Wenemaal on töörahwale prügi silma puistamine. Tõsi on see, et Wenemaa töölisteliikumine andis rahwuswahelisele marksistlisele liikumisele ja töölisteklassi rewolutsioonilisele sõjawäele geniaalsemaid juhte (Lenin jt.) järjekindlamaid marksiste, kuna inglise „põlise demokraatia“ taimelawal kaswasid Snowdenid, Webbid, Macdonaldid — töölisteliikumise sookaelad, äraandjad.

Poliitiliselt wõiksime praegu tegutsewaid ametiühinguid

rahwuswahelises ulatuses kolme põhiliiki jagada: **reformistlised** (sotslised), **rewolutsioonilised** ja **awalikult sotsialismi wastased**.

Reformistliste ühingute all tunneme ajaloolises läbi-
lõikes sarnaseid ametiühinguid, kes oma ülesandeks sea-
wad kapitalismi parandamise, ta konarluste ja kurnamise-
sarwede liigterawuse mahawiilimise, mitte aga kapitalismi
kukutamise. Need ühisused wõitlewad kapitalismi niini-
metatud **eitawate** ehk pahade külgede, kuid mitte kapita-
listlise kurnamise süsteemi enese wastu. Niisuguste ühin-
gute liiki kuuluwad sotsiaaldemokraatlised ametiühingud
Austrias, Saksamaal, Rootsis, Hollandis, Inglismaal (trades
unioonid), Poolas, Lätis, mõningad ametiühingud Eestis jne.
Meieajal on reformistlised ametiühingud otsekohe kodan-
lise riigi teenistusse rakendatud ja on kaotanud tööliste-
organisatsioonide näo. Nüüd kinnitawad reformistliste
ühingute juhid awalikult, et töölisteliikumine on kapita-
lismi õitsengust huwitatud, et „täiejõuline kapitalism“
suudab ka tööliste seisukorda parandada, ja et tööliste-
liikumise arenemine on wõimalik ainult kapitalistliste
wahekordade edaspidise kaswu ja arenemise alusel. Näi-
tena wõiksime siin tuua eesti sotside seisukoha. Oma
manifestis Eesti wabariigi kümnenda aastapäewa puhul
kirjutab Eesti Sotsialistlik Tööliste Partei, et tööpuudust
ja tööliste palgaolusid wõime ainult siis parandada, kui
kapitalism elujõulisem on. Tööpuuduse tähtsamaks põh-
juseks Eestis olla kapitaliwaesus:

„Mida rohkem wabu kapitale maal, seda rohkem
wõistlemiswõimelisi tööstusettewõtteid, mis pakuwad
inimestele tööd ja teenistust. Mida jõukam põllu-
pidajate kiht, seda wiljakam majandamise wiis wa-
litseb põllumajanduses, kindlustades põllutööliste
tööd ning äraelamist.“

Sotsid esinewad siin kapitalismi ja hallparunite maha-
pidamise arendamise kiidulaulikutena. Omal ajal jutlus-
tasid Wenemaal Struwe taolised „marksistid“ ka, et töö-
liste heakäekäik oleneb Wenemaal kapitalismi arenemisest
ja et sellepärast peawad töölisel ootama kuni kapitalism

„elujõuliseks“ saab, siis paraneb tööliste seisukord. See „teooria“ oleks Wenemaa ametiühingud rakendanud kapitalismi wankri ette, oleks töölisteklassi kodanluse orjaks teinud, kui mitte enamlased — wene rewolutsioonilised marksistid — seda orjastamise teooriat poleks puruks lõõnud ja töölisteklassile õiget klassiwõitluse teed näidanud. Kes töölisi kutsub „ootama“ kuni kapitalism „elujõuliseks“ saab, see eitab klassiwõitlust, see soowitab ametiühingute ühtesulamist kapitalistlikkude ettewõtetega. Sotside keeles tähendab see „majandusliku demokraatia“ arendamist, kuid proletaarlastele — klassihuwide otsekohest äraandmist. Sots Joonas tõendab, et „majandusdemokraatia“ olla puht sotsiaalpoliitiline probleem, nagu tööliste kinnitaminegi haiguse, tööwõimetuse jne vastu. Majandusdemokraatial on samapalju ühist tööliste kinnitamisega, nagu streigimurdjal streikiwate töölistega.

Sellest teooriast wäljainnes seawad reformistlikud ametiühingud tööliste majanduslises wõitluses põhimõtte üles et tööliste streigiwõitlus on puht majandusline wõitlus sellesse wõitlusse ei tohtiwat tuua „poliitikat“, poliitika ei olewat töölisteorganisatsioonide asi, waid parteide ülesanne.

Rewolutsiooniliste ametiühingute liiki kuuluwad rewolutsioonilised (N. Liidus, Bulgaarias, Soomes, Inglismaal) rewolutsiooniline wähemus, Tshehho-Slowakias, Saksamaal) anarho rewolutsioonilised wähemused, Hiina ametiüh. jne) sündikalistlik kommunistlikud (Prantsusmaal), anarho-sündikalistlikud (Hispaanias, Portugaalias) ühingud, „Maailma tööstuslised töölised“ Ameerikas (lühendatult I. W. W. ehk Industrial Workers of the World). Siin peame tähendama et sündikalistline*) ja anarho-sündikalistline liikumine

*) Sündikalism — wool töolisteliikumises, mis tunnistab ametiühingud ainukeseks tööliste klassiwõitluse organisatsiooniliseks wõimeks eitab poliitilist wõitlust ja uõuab ametiühingute täielist wabastamist poliitiliste parteide mõjust. Sündikalism tunnistab ainult „otsekohest wõitlust kapitalismiga. Sündikalistide arwates on ametiühingud ainukesed organisatsioonid, kes kodanluse wõiwad kukutada. Kodanlik korra kukutamise abinõuna ei tunnista sündikalistid töörahwa sõjariistu

wiimastel aastatel enam kokku kuiwab ja aset annab tõelistele rewolutsioonilistele ühingutele, kes järjekindla klassiwõitluse alusel seistes, Marxi ja Lenini teooria oma wõitluse aluspõhjaks on wõtnud. Sotsidel on wiisiks järjekindlalt rewolutsioonilisi ja sündikalistlisi ühinguid ühte patta ajada. Mõlemad „jutlustawat rewolutsiooni“ ja tegewat wähe tegemist tööliste igapäiste hädade ja puuduste parandamisega. See on, muidugi, sotside odaw demagoogia. Sündikalistid, nagu juba eelpool nägime, waatawad ametiühisuste kui töölisteklassi ainukeste wõitlusorganisatsioonide peale. Oma järeilmõtlemata streigitaktikaga teeb sündikalism ka tööliste majanduslise wõitluse wõimatuks, kuna poliitilist wõitlust üldse majanduslise wõitlusega ei seota. Rewolutsioonilised ühingud, ümberpöörduvalt, on ainukesed tööliste klassilised organisatsioonid, kes Marxi õpetuse põhjal töölisteklassi majanduslist wõitlust ei lahuta poliitilisest wõitlusest. Rewolutsioonilistes ühingutes ei ole liikmeteks mitte ühe ilma waate poolehoidjad töölisel, waid kõik töölisel, ükskõik missugusesse parteisse nad kuuluwad, wõi kas nad üldse poliitilisest wõitlusest osa wõtawad. Rewolutsioonilised ühingud ei seisa niisugusel silmakirjalisel seisukohal, nagu sotslised ühingud kõigil maadel, kes oma juhtide suu läbi seletawad ühingute „erapooletusest“, poliitikast eemale hoidmisest, kuna aga tegelikult sotside partei nende ühingute töö ja tegewuse juhtija on. Tööliste klassiline organisatsioon ei wõigi lahus minna oma rewolutsioonilisest parteist, waid ta läheb ühes parteiga, selle juhtimisel. Mis puutub rewolutsiooni „jutlustamisesse“, siis ei ole ühelgi maal ametiühingutel waja rewolutsiooni „jutlustada“.

rewolutsioonilist ülestõusu, waid selle aset täidab üldstreik, millele on tarwis alati ette walmistada. Alaline streigiwõitlus on üheks teeks üldise streigi ettewalmistamisel, sellepärast püüawadki sündikalistid isegi siis streiki alustada, kui wõidu lootust sugugi ei ole.

Samasugusel seisukohal asuwad ka I. W. W. ühingud. Nad eralduwad sündikalistlistest ühingutest ainult sellepoolest, et nad ei raja oma saawutusi mitte organisatsioonilisele tugewusele, waid rewolutsioonilisele meeleele. Poliitilised töölisteparteid tunnistab I. W. W. ülearusteks ja isegi kahjulikkudeks.

waid tööd teha töölistehulkade organiseerimiseks ja nende klassiteadwuse kaswatamiseks.

Arusaadaw, et rewolutsioonilised ametiühingud seawad oma päewaülesandeks tööliste majanduslise ja poliitilise seisukorra parandamise ka kapitalistlise korra raamides. Ametiühingud selleks ongi, et kapitalistlise korra raamides tööliste seisukorra parandamise eest wõidelda, organiseerimistööd teha, kõiki töölisi ühisustesse tõmmata ja kaswatada wõitluseks oma wõimu eest. Seades oma lõppsihiks sotsialistlise ühiskonna saawutamise, tunnistades proletariaadi diktatuuri maksmapanemise tarwilikuks ja ainukeseks teeks, mille kaudu töölisteklass wõib oma majanduslise ja poliitilise seisukorra põhjalikult muuta ja sotsialismi üles ehitada, ei unusta ega wõigi ametiühingud unustada wõitlust tööliste seisukorra osalise parandamise eest praeguses olukorras. Wahe reformistliste (sotsliste) ja rewolutsiooniliste ühingute majanduslise wõitluse wahel seisab selles, et esimesed kapitalistlise korra juures kapitalismiga koos töötades mõtlewad töölisteklassi seisukorda parandada wõiwat, ja selles ametiühingute suuremat ja ainukest ülesannet näewad, kuna rewolutsioonilised ühingud tööliste majanduslises wõitluses näewad ühte päewaülesannet, mis abinõuks on laialiste töölistehulkade koondamisel ja nende kaswatamisel wõitluseks kapitalismiga proletariaadi diktatuuri maksmapanemiseks. Rewolutsioonilistel ühingutel ei ole mingisuguseid pettelootusi demokraatlise korra asjus, nagu oleks kapitalistlise korra raamides „seaduslisel teel“ wõimalik töölisteklassi seisukorda täielikult parandada ja pikkamisi arenemise teel sotsialismile minna. Niisugust rewolutsiooniwastast teooriat järjekindla klassiwõitluse alusel seiswad ametiühingud ei poolda.

Kolmas liik — awalikult sotsialismiwastased ehk antisotsialistlised ametiühingud on: kas kodanlise walitsuse poolt töölistele organiseeritud „ühingud“ (Itaalias faschistlised, Poolas rahvus-demokraatlised ühingud), wõi kristlikud, wõi mõne teise „erapooletu“ nime taha warjupugenud peremeeste-ühisused töölistele. Näiteks, kristlikud ühisused Saksamaal, Hollandis, Prantsusmaal, demokraat-

lised ühisused Hollandis, Eestis 1924. a. raudteelaste kutseühisused (mis praegu veel hingitsewad) jne. Kristlike ametiühingute liikumine on kõige enam tuntud Saksamaal, kuid nüüd kuiwawad need ühingud ikka enam kokku ja muutuwad kõige mahajäänumate tööliste organisatsioonideks. Eriliselt seisawad antisotsialistliste ametiühingute hulgas Ameerika Tööliitu koondatud ühingud. Need ametiühingud ühendawad ainult kõrgesti kvalifitseeritud töölisi. Ameerika tööliidu eesotsas seisis kaua Samuel Gompers, üks reaktsioonilisematest töölisteliikumise juhtidest. Tööliidu kongressid algawad alati jumalateenistusega. Gompersile oli isegi Amsterdami Internationaal liig käremeelne, ja ta lahkus sealt, kuulutades, et Ameerika Tööliitu koondatud ühingud on sotsialismiwastased ja eitawad igasugust klassiwõitlust. Gompers suri 1924. a., ta järeltulijad Green, Wall jt. jatkawad täiel määral Gompersi poliitikat, saawad Ameerika kapitalistidelt suuri tasusummasid ja hoolitsewad töölisteühingute poliitika eest, et see täielises kooskõlas oleks trustide ja sindikaatide poliitikaga. Gompers seadis üles hüüdsõna: töö ja kapital ei ole oma loomu poolest üksteisele wae-nulikud. See hüüdsõna tungib Ameerikast Euroopasse, kus weel nii awalikult asju ei nimetata, kuid niinimetatud „tööstusline rahu“ ja „majandusdemokraatia“ on warjatud kujul sisult seesama, mis Ameerikas töö ja kapitali huwide ühtesulamist peab tähendama.

Mis nende sotsialismiwastaste ühingute ülesandeks on, sellest pole waja pikemalt kõnelda. Nimi juba ütleb isegi, mis organisatsioonid need on. Sotsialismiwastased ühingud ei wõta oma tegewuskawasse streigiwõitlust. Streik on ühingute juhtide arwates „ühiskondline kuritegu“, wägivald „waba mõtlemise“ kallal, nagu Gompers Ameerika Tööliidu taktikat põhjendas. Ühingute ülesandeks peab olema koostöö loomine tööliste ja tööandjate wahel.

Peale sotsialismiwastaste ühingute on üksikutel maadel ka rahwuslised ühisused. Nii on Tshehho-Slowakias tshehhide, sakslaste, Poolas juutide ja poolakate ametiühingud. Oma programmi ja taktika poolest lähewad nad wäga wähe lahku sotsialismiwastastest ametiühingutest.

II. Meieaja ametiühingline areng

1. Kuidas tekkis Amsterdami Ametiühingute Internatsionaal

Enne ilmasõda. Enne ilmasõda tehti vähe katseid ametiühingute internatsionaali loomiseks. Alates 1901. aastast, organiseerivad suuremate tööstusmaade ametiühingute keskkorraldused perioodiliselt rahvusvahelisi nõupidamisi. Need nõupidamised olid peaaesjalikult mõtete wahetamise koosolekud tähtsamate ametiühingliste küsimuste üle. Niisuguseid nõupidamisi korraldati 1901. a. Kopenhagenis, 1902. a. Stuttgardis, 1903. a. Dubliinis, 1905. a. Amsterdamis, 1907. a. Kristiaanias, 1909. a. Pariisis, 1911. a. Budapestis, 1913. a. Zürichis. Dubliini konwerentsil walitud rahvuswaheline Ametiühisuste Keskbüroo nimetati Zürichis konwerentsil Rahvuswaheliseks sekretariaadiks. Sekretäriks waliti Saksamaa ametiühisuste keskbüroo esimees Karl Legien. Pärast 1913. a. konwerentsi tõusis rahvuswahelise sekretariaadiga ühinenud üksikute maade ametiühingute keskkorralduste arw 12 pealt 19-ni, kuna liikmete arw 7.400.000-ni ulatas (enne 1.700.000). Tegelikult ei pidanud sekretariaat mingisugust ühendust üksikute maade ametiühingute keskkorraldustega. Seni peetud rahvuswahelised konwerentsid olid igawad asjaajamise koosolekud. Arutati ainult ametiühingute statistika, omawahelise abiandmise, sideme loomise küsimusi, kergelt puudutati ka organisatsioonilisi küsimusi, kuid täiesti waikides mindi mööda põnewamate poliitilistest päewaküsimustest, tööliste palgawõitlusest, rewolutsioonilise taktika küsimustest. Selleaegsed ametiühingute tegelased, olles juba tollajal paendluse samblaga

paksult üle kaswanud, ei pidanud ametiühinglises wõitluses teoreetiliste ja taktiliste küsimuste arutamist sündsaks. Ametiühisuslise liikumise sihi, strategia ja taktika äärmääramine üksikutel maadel ei kuulunud sotsliste juhtide arwates konwerentside „kompententsi“, s. t., konwerents ei olnud küllalt asjatundlik niisuguste küsimuste arutamiseks. Ametiühingute pahempoolse tiwa poolt pandi ette militarismi vastu wõitlemise, 8-tunnise tööpäewa eest wõitlemise ja teisi sarnaseid küsimusi arutamisele wõtta, kuid need ettepanekud lükati reformistlise enamuse poolt kõrgilt tagasi, põhjendades seda sellega, et niisuguste küsimuste arutamine ja otsustamine tähendaks tööliste-parteide tegewuse wahel segamist. Kuid peapõhjus nende ettepanekute tagasilükkamiseks oli reformistliste juhtide kartus, et nende küsimuste arutamine konwerentsil kütab pärast konwerentsi õhu kohtadel kuumaks, wahekorrad muutuwad igal maal rewolutsioonilise ja paendlise woolu wahel terawaks. Seda püüdis sotslik enamus kõigest jõust ära hoida.

Zürichi konwerentsil tegi Prantsuse ametiühisuste esindaja ettepaneku rahwuswahelist ametiühingute kongressi kokku kutsuda, kuna Ameerika esindajad ette panid rahwuswahelist töölisteühisuste föderatsiooni*) luua. Mõlemad ettepanekud lükati tagasi põhjendusega, et ametiühingud ei ole weel rahwuswahelise föderatsiooni loomiseks küpsed. Kuid see oli ainult ettekääne, et pääseda tööliste esindajate kokkukutsumisest. Samal konwerentsil, kus ettepaneku tegid ameeriklased, pani Legien ette sekretariaati Rahwuswaheliseks Ametiühingute Föderatsiooniks nimetada. Nii libisesid ametiühingute paindlised juhid mööda rahwuswahelise ametiühingute esindajate nõupidamise kokkukutsumisest.

Sõja ajal. Juba Zürichi konwerentsil tundus õhus püssirohu haisu, ja paindlised ametiühingute juhid tegid

*) Föderatsioon — liit, millest üksikud ametiühingud kui üheõiguslised üksused omawahelise kokkuleppe põhjal osa wõtawad, s.o. ühendus ilma keskjuhatusega.

ГПБ Ср. Вв.

kõik, et ähwardawa sõjahädaohu küsimusest mööda hiilida ja sellest vähem kõneida. Ka nüüd, uue imperialistilise sõja eel, waikiwad sotsid sõjahädaohu surnuks.

Esimesed suurtükipaugud purustasid II Internatsionaali ja kunstliselt sünnitatud Rahwuswahelise Ametiühingute Ühenduse. Sõja lahtipuhkemise esimesel päewal unustasid Saksa, Prantsuse, Inglise, Belgia jt. maade sotsiaaldemokraatia kandwamad jõud sotsialistliste parteide põhimõtted, otsused, mis sõja kohta olid wastu wõetud, töölisteklassi lõppeesmärgi poole püüdmise, ja igaüks asus omal maal kodanluse sõjawankri ette „isamaa“ kaitseks teiste maade töölisi häwitama. Kõige alatumalt tallati mudasse töölisteklassi ideaalid, wõltsiti, wassiti neid seniste juhtide eneste poolt. See oli häbistaw ja kisendaw kuritegu proletariaadi wastu. Selle meeletu kuritöö saatsid korda need, kelle kätte oli proletariaat oma wõitluse staabi usaldanud. Staabiliikmed said äraandjateks, jooksid üle klassiwaenlase laagrisse. Ülejooksikud õhutasid kõige metsikumad rahwusliid wihawaenu teise rahwuse wastu, kihutasid töölisi üles teiste maade töölisi tapma, seletades awankuit, et nad tahawad „meie isamaad“ orjusesse heita. Muidugi õigustas niisugune seletus ka oma maa tööliste klassiorganisatsioonide purustamist ja wõitlust rewolutsioonilise liikumise wastu. Narruseni rumalad on eesti sots. Tulp'i ja teiste sotside seletused, et rahwuswahelised sotsiaaldemokraadid sattunud 1914. a. sellepärast „eksitusse“ ja hääletanud sõjakrediitide poolt, et piirid olla sulutud olnud, keegi polla teadnud, mis teistel maadel tehakse!

Kuid waatame, mis tegid sotsid **pärast** — sõja ajal ja pärast sõda. Tööliste aadete äraandjatel ja salgajatel oli esimesel aastatel edu. Nad wiisid tööliised tõesti kodanluse kasude eest tulde, sundisid miljonisi oma elu ohwerdama kapitali kuldwasika eest. Rahwuswaheline tööliste liikumine sai ränga hoobi.

Ametiühinglise liikumise rahwuswahelise ühendamise katseid tehti ka sõja ajal. Kuid ka see ühendamistöö kandis wennatapja kainimärki otsa ees. 1916. a. astub

Bernis kokku Saksamaa ja „neutraalsete“ (saksasõbraliste) maade nõupidamine. Seal moodustatakse Ametiühingute Rahvusvahelise Sekretariaadi büroo. Umbes samal ajal asutati teine ametiühingute keskkohht Pariisis liitriikide ja nende sõbraliste maade ametiühingute poolt ja nimetati see Ajutiseks Rahvusvaheliseks Ühenduse-bürooks. Nime-tatud kaks „rahvusvahelist“ ametiühingute-ühendust jat-kasid seda poliitikat, mis alustati juhtide poolt sõja esi-mestel päewadel: nad mõlemad kinnitasid, et ainult nende maade kodanliste walitsuste wõit wastase üle toob inim-soole rahu ja õnne. Saksa sotsiaaldemokraadid nimetasid oma sõda liitriikide (Inglise, Prantsuse, Itaalia) vastu sõjaks imperialismiga, kuna Inglise, Prantsuse jt. liitriikide sotsialistidele oli aga sõda Saksamaaga sõda imperialismi ja militarismi vastu, selle häwitamiseks. Niiwiisi tüssati ja peteti laialisi töörahwahulke, aeti neile prügi silma, ja miljonid jätsid oma elu wäeliinil — kapitalismi eest.

1917. aastal püüdis saksa sotsiaaldemokraatia kokku kutsuda üleilmset töölisteühingute kongressi, kuid see katse ei õnnestanud. Samal aastal tuli Bernis kokku Kesk-Euroopa ja neutraalsete (erapooletute) maade ameti-ühingute esindajate nõupidamine. Konwerentsil arutati peaasjalikult ühte küsimust ja nimelt seda, mis ülesanded töölisteklasi organiseerimise ees seisawad **pärast** sõda. Konwerentsil wõeti vastu tegewuskawa, mille järele ühel-ajal üleilmse rahu kongressiga pidi kokku astuma ka üle-ilmne ametiühisuste kongress. Sotsiaaldemokraatide arwa-tes pidi ametiühisuste kongress „rahu kongressile“ mõist-likku nõu andma ja töörahwa huwisid kaitsma — impe-rialistliste kindralite ees. Kuid see plaan jäi ainult plaaniks, esiteks sellepärast, et wõitjad riigid mingisuguseid „nõu-andjaid“ ei tarwitanud; teiseks, süüdistasid sotsialistid, kes igal maal sõja heaks kihutustööd tegid ja oma „isa-maad“ kaitsesid, üksteist „sotsialismi äraandmises“, impe-rialistliste walitsuste toetamises jne. Saksa sotsiaaldemok-raadid, näit., nõudsid liitriikide sotsialistidelt, et need sõjawastast kihutustööd teeks, mille peale prantsuse, belgia ja inglise sotsiaaläraandjad õigusega wastasid, et enne

loobugu saksa sotsiaaldemokraatia sõja heaks tehtawast kihutustööst. Mõlemil pool jätkati kihutustööd sõja „wõidurikka lõpuni“ wiimiseks.

Peale sõda kutsuti kokku rahvuswaheline ametiühisuste konwerents, kes pidi kaks peaülesannet lahendama: Ametiühisuste Internatsionaali looma ja edaspidise tegeuskawa kokku seadma. Esimest ülesannet ei wõidud sel lihtsal põhjusel täita, et liitriikide sotsialistid, kelle walitsused sõjast wõitjatena wälja tulid, kui õigeusklikud „wõitjad“ ei wõinud Saksa-Austria sotsialistidega mingit koostööd teha. Rahvusline wing oli weel sotsialistide peades tugew ja objektiivsed tingimused polnud kapitalistlikes walmistuses weel walminud, mis sotsiaal-äraandjate koostöö rahvuswahelises ulatuses oleks tarwilikuks teinud. Teise küsimuse kohta seati küll tegewuskawa ja programm kokku, kuid keegi sellega „rahu kongressile“ ei pääsnud. „Wõitjate“ maade kodanlus ei sallinud sakslasi, ta oli küll walmis sotsialistidega koos töötama, kuid „oma“ sotsidega. Sellega otsustati ka rahvuswahelise ametiühisuste kongressi kokkukutsumise küsimus eitawalt — „wõitjad“ ei tahtnud seda, ja sotsidele oli kodanluse tahtmine käsk.

Töolisteliikumises algas alatu sahkerdamise ajajärk. Ikka kõrgemale tõuswa rewolutsioonilainega suruti kodanlus wastu seinale, aastasadadid püsinud keisrikroonid langesid. Wenemaal kaswas kodanline rewolutsioon proletarseks rewolutsiooniks. Saksamaal kukutatakse keisriwalitsus, Itaalia seisis töörahwa peatse ülestõusmise ees. See pani kodanluse tõsiselt wärisema oma homse päewa pärast. Sotsiaaldemokraatia oli ainuke jõud, kes wõis rewolutsiooniline esiteks tagasi hoida ja pärast täiesti maha suruda. Ametiühingute tegelased, kes sõja ajal kodanlistele walitsustele krediite lubasid, kutsuti nüüd kodanlistesse walitsustesse „asjatundjateks“ ja walitsuse liikmeteks. Walitsewatel klassidel tuli korrada suur tahtmine töölisteküsimusega tegemist teha ja töölistele isegi kergendusi anda. Sõjaaegsed kitsendused kaotatakse ära, töölistel on jälle wabadus töökohta walida, ühinemise wabadus pannakse maksma, 8-tunnine tööpäew seatakse

isse, palgaalammäär kindlustatakse seaduslikel teel, naiste- ja lastetööjõu tarvitamises pannakse kitsendused maksma jne, jne. Algab niinimetatud demokraatia õitseajajärk. Rahwuswahelises ulatuses „kindlustatakse“ töö ja kapitali waheliste tülide lahendamine erilise Töökü büroo loomisega, mis Rahwasteliidu juure asutatakse ja mille juhatajaks prantsuse sotsialist Albert Thomas (Tomaa) nimetatakse.

Häwitustöö, mis sõda endaga kõigi maade majanduses kaasa tõi, tõukas laialised töörahwahulgad ääretusse wiletusse. Miljoniliste sõjawägede demobiliseerimine suurendas rewolutsioonilist ollust, sõjas kannatanud ja surmale silmi waadanud endised sõdurid muutusid aktiivseks rewolutsiooni jõuks. Selle jõuga pidi iga walitsus rehkendama. Sellest tekkiski see objektiivne olukord igal maal, kus sotsialistid, kui rewolutsiooniliste tööliste rahustajad, kodanlusele ainukeseks päästerõngaks muutusid. Rewolutsiooniliste tööliste pealesurumisel oli walitsus igal maal sunnitud järelandmisi tegema, „pühalikke“ tõutusi andma, et wiibimata pannakse maksma töökaitse seadused, 8-tunnine tööpäew, palgaalammäär jne, jne. Sotsid pidid tööliste mõista andma, et rewolutsiooni sugugi waja ei ole, sotsialistide osawõtt walitsusest juba kindlustab tööliste nõudmiste täitmise ja pikkamisi, demokraatlikel teel sotsialismile jõudmise.

Peab tunnistama, et sotsid demokraatia ülistamise hiilgawalt läbi wiisid. Sõjas kurnatud ja sandiks tehtud hulgad uskusid osalisi kergendusi saades tõesti, et nüüd kergelt, ilma suurema wapustuseta sotsialismile läheme. Seletati ju sotside poolt otsekohe, et töölised endid mõne aastaga niiwõrd organiseeriwad, et kodanluselt wõimu üle wõtawad. Sotsiaaldemokraatia oli ennast täielikult ja terwelt kodanlise klassi teenistusse annud, ta paindlised juhid täiesti kodanlusega ühte sulanud, töölisteklassi ärandjaks saanud.

Kartus rewolutsiooni eest sundis „wõitjate“ ja „wõidetute“ maade sotsialiste rahwuslist wihawaenu unustama. 1919. a. oli aeg selleks küps, et ühist ametiühingute ühendust asutada. Juulikuul 1919. a. asutatakse Ametiühingute

Internatsionaal. Ametiühingute Internatsionaali asutamisel oli ka oma eriline tagamõte ja nimelt see, et sel teel saksa ametiühingute mõjule, mida need seni kogu rahwuswahelise ametiühingulise liikumise peale awaldasid, piiri panna. Ametiühingute Internatsionaali juhtimine läks inglise, prantsuse ja belgia sotsialistide kätte. Saksa sotsiaaldemokraate salliti kui patuoinaid, kellele alati nende kodanluse toetamist ette heideti, olgugi, et katelise sama must oli, kui pada. Internatsionaali asukohaks wõeti „erapooletu maa“ — Hollandi pealinn Amsterdam. Nüüd nimetatakse seda Internatsionaali lihtsalt Amsterdami Internatsionaaliks.

Nii tekkis Ametiühisuste Rahwuswaheline (Amsterdami) Internatsionaal, olles juba sündides läbiimbunud reformistlise waimuga, wõrsudes rahwuswahelise sotsiaaläraandluse kannust ja kooselamisest kodanlusega.

Tänapäew on Amsterdami Ametiühingute-Internatsionaal täie õigusega kõigi nende põhialuste edasikandja, millistel ta sündis ja oma esimesed eluaastad mööda saatis. Kui tagasi waadata esimesse aastakümnesse peale ilmasõda, mis täis töölisteklassi meeleheitlikku wõitlust kapitalismi pealetungimise vastu, ja küsida: mis on Amsterdami Internatsionaal teinud töölisteklassi olukorra parandamiseks ja ta õiguslise seisukorra kaitseks, siis ei saa muud ütelda kui: kümme aastat on rahwuswahelise ametiühingu liikumise sotslised juhid täielikult endid kapitalismi teenistusse annud. Nad on korda saatnud jõleda äraandmise — juudasetöö töölisteklassi vastu. Tänu neile on töölisteklass igalpool oma elementaarsed õigused kaotanud ja endised wõidud ohwriks toonud kõdunewale kapitalismile. Mis wahe on sotsiaaldemokraatliste ja sotsialismiwastaste ühingute juhtide wahel? Mõlemad ei awad rewolutsiooni ja pooldawad ewolutsiooni (järkjärgulist üleminekut ühest ühiskonnaastmest teise). Esimesed ei ole ainult endid awalikult sotsialismiwastaseks kuulutanud, nad ütlewad, et sotsialism tuleb tuhande aasta pärast pikalise arenemise teel, kuna teised awalikult seletawad, et sotsialismi tarwiski ei ole. Kuid sisult on

nad mõlemad kontrrevolutsioonilised woolud. Meieaja sotsialisti võib kahe tundemärgi järele ära tunda. Esiteks sellest, kuidas ta suhtub asumaade rahwaste wabaduswõitlusele ja teiseks, Nõukogude Liidule. Sotsialis'il wõiwad ju mitmesugused arwamised olla nende kahe küsimuse üle, kuid üks on ja peab olema selge: see ei ole sotsialist ega rewolutsionäär, kes asumaade rewolutsioonilist liikumist ja N. Liitu, kui töörahwa wõimukantsi, ei toeta. Kes katsub ühte neist pooldada ja teist eitab, see ei ole enam sotsialist ega rewolutsionäär. Amsterdami Internatsionaal tunnistab ainult tingimisi asumaade rewolutsioonilist liikumist, ja see tingimine on: kultuuriliselt mahajäänud rahwad oodaku, kuni nad wabadusele jõudmiseks „küpseks“ saawad. Tegelikult, nagu seda näitab Inglise töölistepartei wõi Macdonaldi walitsus 1930. a., on Amsterdami Internatsionaali sotsialistid asumaade rahwaste rewolutsioonilise liikumise weriwaenlased, „sotsialistliste“ ministrite käsul surutakse see liikumine Indias, Hiinas ja pool-asumaadel pöörase karmusega maha. „Sotsialistid“ ei hoia kuulisi, ei kihwtiste gaaside tagawarasid rewolutsiooniliste tööliste ja talupoegade wastu tarwitamisel. Nõukogude Liitu, kui sotsialismi kantsi, Amsterdami Internatsionaal ei tunnista, iga kapitalistlike maa „sotsialistid“ toetawad omamaa kodanlust kõigi abinõudega sõja ettewalmistamisel Nõukogude Liidu wastu. See teebki Amsterdami Internatsionaali ja kõigi maade sotsid kontrrewolutsiooniliseks jõuks.

2. Rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise areng

Kui ilmasõda lõppes, siis tuli täies suuruses ilmsiks, missuguse kuristiku äärel seisab kapitalistline ilm. Ligi 11 miljoni inimest tapeti selles meeletus werepulmas, 21 miljoni inimest haawati, materjaalne kahju ulatas Ameerika eriteadlaste wäljaarwamise järele 386 miljardi dollari. Sõjale järgnes kohutaw maailma majanduse kriis. Maailma tööstus oli sõjatarwete rahuldamiseks tööle pan-

dud. Sõja lõppemisega tuli kogu tööstus rahu aja nõuete kohaselt ümber korraldada. See nõudis määratusuuri kulusid. Loomulikult püüdis kapitalism neid kulusid tööliste turjale weeretada. Sellest tuli vajadus tööliste töötasu vähendada, maksukoorem töörahwa turjale weeretada. Sõjatööstuse wahetpidamata tegutsemiseks oli kodanlus sunnitud töölistele kõrgemat töötasu maksma, tööliste nõudmisi rahuldama. Sõja lõppemisel asusid kapitalistid töötasu vähendamisele ja muude töölistele kulutatawate summade kärpimisele. Kuid seda oli weel wähe. Sõja ajal lubatud 8-tunnine tööpäew, sotsiaalkinnituse seadused jne, jne wõeti samuti tagasi. Tööstusekriisi tagajärjel wisati miljonid töölisel uulitsale, wæeliinilt tagasitulewad töölisel jäid ilma tööta, elukallidus tõusis kohutawalt, töörahwa seisukord muutus wiltsaks. See oli, mis andis imperialistline sõda töölisteklassile ja kogu töörahwale.

Wäljapääseteid oli ainult üks: kukutada kodanline walitsus ja maksma panna tööliste wõim. Wenemaa proletariaat oli esimene, kes sõjariistus ülestõusmise teel purustas aastasajad kestnud werise tsarismi. Saksamaa töölisteklass heitis troonilt oma werise keisriwalitsuse. Ungaris, Baiaris tekkisid nõukogude walitsused. Kullatud troonid langesid, Euroopa põles rewolutsiooni tules. Kui suur selle tagajärjel oli tööliste waimustus ja rewolutsiooni puhang, missuguseid lootusi äratas see rõhutute hinges, näeme kas wõi sellest, et peale sõda ametiühingute liikmete arw enneolemata kõrgusele tõuseb. Tung ennast kaitsta ja ühiselt wõidelda ühendas kümneid miljonisi proletaarlasi. Kuid kapitalistlike maade ametiühingud olid kõlbmatud selle rewolutsioonilise hiiglatõusu juhtimiseks. Ühingute sotslised juhid, nagu nägime, panid sõja ajal kõige jõledama töölisteklassi äraandmise toime, rakendasid ühingud kodanluse teenistusse, püüdsid seda ka peale sõda teha ja seega rewolutsioonilist liikumist lammafada. Sellepärast oli tungiw tarwidus uue rahwuswahelise ametiühinglise keskkoha järele, kust töölisteklassi rewolutsioonilist wõitlust oleks juhitud ja töölisi rewolutsiooni läbiwiimiseks organiseeritud.

Rahvusvahelisele proletariaadile tuli appi Wene rewolutsiooniline proletariaat. Kolmandal ülewenemaalisel ametiühisuste konwerentsil 28. juunil 1917. a. kerkis esimest korda ametiühingute rahvusvahelise ühenduse loomise küsimus üles. Enamlaste fraktsioon, keda internationalistid toetasid, pani konwerentsile järgmise resolutsiooni ette, mis ka wastu wõeti: „Sõja kiiremaks lõpetamiseks ja Internatsionaali loomiseks on tarwis wiibimata kõigi ametiühingutega, kes mitmesugustel maadel sõja wastu wõitlust peawad, ühendusse astuda ja ühes nendega wäljatöötada üldine plaan rahvuswaheliseks wõitluseks sotsialismi eest“.

Amsterdami Ametiühingute-Internatsionaali tekkimisega 1919. a., mis seisis täielikult klasside koostöötamise alusel, tõusis kapitalistliste maade ametiühingute opositsioonilistel vähemustel weel suurem tarwidus klassiwõitluse alusel seiswate ametiühisuste rahvuswahelise ühenduse järele.

Nõukogude Wenemaa ametiühingute kesknõukogu algatusel peetakse 1920. a. 16. juunil ära Moskwas esimene rahvuswaheliste rewolutsiooniliste ametiühingute esindajate nõupidamine. Sellest nõupidamisest wõtsid osa Inglise rewolutsiooniliste ametiühingute esindajana A. Purcel, R. Williams, Itaalia ametiühingute esindajad D'Arragona, Bianki, Dugani, Wenemaa ametiühingute poolt Losowski, Tomski, Melnitshanski, Schmidt. Sellel nõupidamisel pandi alus Punasele Ametiühisuste Internatsionaalile ehk „Profinternile“.

Nõupidamisest osawõtjad läksid paljudes põhimõtetelises küsimustes sügawalt lahku, näiteks, proletariaadi diktatuuri küsimuses, wahekorra küsimuses Amsterdami Internatsionaaliga jne, kuid waatamata lahkuminekutele tulid nad ometi ühemeelsele otsusele ühise rewolutsioonilise ametiühingute keskkoha loomise küsimuses. Nõupidamine wõttis järgmise resolutsiooni wastu: „Käesolew mitteametlik Inglise, Itaalia ja Wenemaa rewolutsioonilise ametiühingulise liikumise esindajate nõupidamine, tunnistades praegu tegutsewa rahvuswahelise ametiühingute ühenduse kõlbmatuks klassiwõitluse juhtimiseks, otsustab

kokku kutsuda laiema rewolutsiooniliste ametiühingute esindajate nõupidamise tõelise Ametiühingute Internatsionaali loomiseks, kes waba oleks kapitalistlisest rahwaste-liidust ja niinimetatud töölisteliikumise juhtidest, kes ilma-sõjas töötasid sotsiaal isamaalastena ja nüüd samasugust poliitikat jätkawad. Ühes sellega mõistab nõupidamine hukka igasugused katsed praegu tegutsewatest ametiühingutest wälja astuda ja paneb kõigile töölistele ette, kes rewolutsioonilise klassiwõitluse alusel seisawad, süstemaatilisel töötada olemasolewates ametiühingutes.“

Need põhimõtted, mis üles seadis esimene rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise woolu esindajate nõupidamine, näitawad selgesti, et rewolutsioonilised esindajad algusest peale ametiühinglise liikumise ühtsuse esikohale panid. Ükski rewolutsiooniline tööline ei wõi ametiühingust lahkuda, et uut ühingut asutada, waid iga tööline peab juba olewates ametiühingutes töölisteklassi rewolutsiooniliste põhimõtete eest wõitlema, paindliste juhtide mõju vähendama ja neid juhtimisest kõrwaldama. See oli põhitoon, mis algusest kuni lõpuni rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise ajaloos kõige waljemalt kõrwu kostab. Ametiühinglise liikumise juhtimine töölisteklassi poliitika rööbastele — niisugune oli punaste ametiühingute ülesanne.

Järgmine aasta kuni Punase Ametiühingute Internatsionaali esimese kongressini oli selgitustöö ja rewolutsiooniliste ideede propageerimise aasta. Rewolutsioonilised töölised ei waikinud, kuigi nende suu kinnitoppimiseks kodanluse ja sotsliste äraandjate poolt kõik abinõud tarwitusele wõeti. Waieldi selle üle, missuguses sihis peab ühisusline liikumine arenema, kas Moskwa wõi Amsterdami poolt ülesseatud põhimõttelistel alustel. See oli esimene tõsisem jõukatsumine wastutõuswa rewolutsioonilise liikumise tegelaste ja aasta kümnete kestel põlwenenud ametiühingute tegelaste wahel, nende iganenud traditsioonidega ja töölisteklassi rewolutsiooniwõitlusele waenulikkude waadetega.

Kuid Moskwa ja Amsterdami üle waidlemine ei tähend

danud mitte ainult wõitlust rewolutsioonilise ja paindlise
olluse wahel. Niisugust wõitlust peeti ametiühingutes
juba enne sõda. Waidlus 1920. a. Moskwa ja Amsterdami
üle oli waidlus uue ja wana ilmakorra üle, s.o. proleta-
riaadi diktatuuri ja kodanlise demokraatia üle, waidlus
selle üle, kuidas peab töolisteliikumise arenemine minema.
kas koostöös kodanlusega wõi lahus, kodanluse wastu,
Kommunistlise Manifesti tuntud äramääramise järele: töö-
listeklassi wabastamine on tööliste eneste asi. Küsimus
seisis weel selles, kas peab töolisteklass rewolutsioonist
lahti ütleva, need põhialused ära salgama, mis üles seati
juba Marxi ja Engelsi poolt, s.o. kas peab rewolutsiooni-
line töolisteklass oma wõimu maksmapanemisest rewolut-
sioonilisel sõjariistus ülestõusmise teel loobuma wõi sellele
kindlaks jääma. Rahwuswahelised sotsid olid juba enne
sõda tegelikult rewolutsiooni wastu, sõja ajal ja peale
sõda astusid nad awalikult üles rewolutsiooni wastu.
Selle asemele pakkusid sotsid klassidewahelist kokkulepet,
majandusedemokraatiat, õpetasid, et töolisteklass iseenesest
pikkamööda ja pikapeale sotsialismile jõuab. See oli
sügaw põhimõtteline kuristik, mis rewolutsioonilisi töölisi
ja selleaegseid sotsiaaldemokraatia juhtisid lahutas. Küsi-
mus ei seisnud mitte lihtsas taktilises lahkuminekus, waid
põhimõttes, waates töolisteklassi tulewikule, teaduslise
sotsialismi teooria arusaamises ja seletamises. Sellepärast
ei wõinud töolisteliikumises nende kahe woolu wahel
mingisugust kokkulepet olla. Põhimõttelisi järelandmisi
ei tee rewolutsiooniline töolisteklass kellegile. See osa
sotsialistlisi ametiühingute tegelasi, kes sõja ajal oma
kodanlusele sõjakrediite oli lubanud, kes kodanlisest wa-
litsusest osa wõttis, astus ühes sellega wälja ka tööliste-
klassi wastu, pani maksma need surweabinõud, mis kodan-
luse huwides olid. See tähendas sotsiaaldemokraatia
ühtesulamist kodanlusega. Sellesse ajajärku kuulub ka
tuntud „Moskwa juhtnööri“ hüüdsõna tekkimine. Moskwa
on kogu maailma rewolutsioonilise proletariaadi peaaju,
arusaadaw sellepärast, et paljud ja paljud rewolutsiooni-
lised põhimõtted, Marxi rewolutsioonilise teooria kaitsmine,

proletariaadi strateegia ja taktika oma alguse Moskvas said. Mis oli selles imeliku wõi kuriteoliste? Kapitalistilise ilma keskkohal oli Londonis, New-Yorgis, klassiwõitluse teooria ärasalgajate ja sotsiaalraandjate keskkohal Amsterdams, miks ei wõinud töölistel oma juhtiwat keskkohal olla. Kodanline ja sotsline ajakirjandus tembeldab tänapäewani iga rewolutsioonilise tegewusawalduse „Moskwa juhtnõõride“ järel korraldatud liikumiseks. Iga tööline aga teab, et asi ei ole mitte „juhtnõõrides“, waid rewolutsioonilistes põhimõtetes, taktikas, mis suurem osa rahwuswahelisest töölisteklassist omaks on wõtnud ja mis Wenemaa proletariaadi wõidule on wiinud. Moskwa on ja jääb rahwuswahelise proletariaadi juhtiwaks keskkohaks wõitluses töörahwa wõimu eest.

Rahwuswahelise ametiühinglise liikumise rewolutsioonilise tiwa arenemine sünnib wäga rasketes tingimustes. Ühelt poolt seisab töölisteliikumise rewolutsiooniline osa alaliselt kodanluse surwe ja löökide all. Töölisteklassi tegelasi kiusatakse taga wabrikus, arreteeritakse, piinatatakse, tapetakse, — need olid ja on seni pruugitawamad abinõud rewolutsioonilise liikumise kähgistamiseks. Teiselt poolt sattus rewolutsiooniline tiw sotside wõltsimise ja pro wotseerimise tule alla. Wiimaste tuli oli seda häwitawam ja kahjulikum, et töölistes siin otsekohe oma waenlasi ei näinud. Sotsid tulid tööliste juure wariseerlikkude sõpradena. Töölisteliikumise kaitsmise sildi all püüti lööki anda rewolutsioonilistele töölistele.

Esimesel rewolutsioon. ametiüh. kongressil Moskwas 3—19. juulini 1921. a. oli tarwis wastus leida kõigi nende põnewate päewaküsimuste peale. Kongress pidas oma koosolekuid kapitalismi sügawa majanduslise kriisi ajal. Kapital tungis töölistele ägedasti peale. 8-tunnisest tööpäewast ei peetud enam kinni, töötasu vähendati, elukallidus kaswas kiiresti. Walmisid suured ühiskondlised sündmused. Nende sündmuste lähel oli määratusuur tähtsus rewolutsioonilise klassiwõitluse strateegial ja taktikal. Kongressi tööde lähtekohaks oli töölisteliikumise ühtsuse kindlustamine ja wõitlus proletariaadi rewolutsioo-

niliste põhimõtete eest. Resolutsioonis, mis selle küsimuse kohta vastu wõeti, öeldakse: tööliste ülesanne, kes sotside poliitikaga nõus ei ole, on laialiste töölistehulkade wõitmine rewolutsioonilise klassiwõitluse poole. Mitte liikumise lõhkumine, waid weel suurem ühendamine peab tööliste hüüdsõnaks olema. Kuid — kirjutatakse resolutsioonis organisatsioonilise küsimuse kohta — sellest ei järgne, et ametiühinglise ühtsuse hüüdsõna on mõnesugune ebajumal (fetisch), mille poole peab „ükskõik missugustel tingimistel püüdma“. Ühingute oma poole wõitmine ei tähenda ühingute kassade ja aparadi juure pääsmist, waid ühingutesse koondatud hulkade wõitmist. Ja edasi — „rewolutsioonilised ametiühingud on ametiühingute killustamise vastu, nad on ühtsuse poolt, kuid nad ei karda lõhenemist — see peab selge olema igale tegelasele ja ametiühingu liikmele“.

See tähendas, et selleaegne wastasrind ametiühingutes seadis selge ülesande kogu töölisteklassi ette; meie oleme ametiühinglise liikumise lõhenemise vastu, ühtsuse poolt, kui aga sotsiaaläraandjad tahawad töölisteliikumist lõhki ajada, astudes kodanlusega liitu, siis ei karda meie lõhenemist. Töölisteliikumine läheb oma rada.

Punane Ametiühingute Internatsionaal ei ole kommunistlik asutus. Ta koondab kõiki rewolutsiooniliselt mõtlewaid ja tegutsewaid ametiühinglise liikumise tegelasi ja töölisi. Juba Profinterni asutajate seas olid suures enamusel mitmesugused rewolutsiooniliste woolude esindajad, kes Wenemaa kommunistidega ainult seisukorra üldises hinnangus nõus olid ja ametiühingute koostööd kodanlusega eitasid. Sellest oli küllalt, et rewolutsiooniliste jõudude koondamiseks ühist keelt leida. Taktilistes ja põhimõttelistes küsimustes tulid esimesel ja teisel kongressil nähtawale kaunis suured lahkuminekud. Esimestel aastatel peale sõda oli ametiühingutes palju tuntud tegelasi, kes üldise rewolutsioonitõusu mõjul sotside poliitikaga nõus ei olnud, kuid kelle waated sotsiaaldemokraatilisest silmaringist palju kaugemale ei ulatanud. Tähendame näiteks, et Punase Ametiühingute Internatsionaali nurga-

kiwi panemisest wõtsid osa Itaaliast D'Arragona, Inglismaalt Purcell, kes nüüd mõlemad sotside juure tagasi on läinud ja äraandjateks saanud. Niisuguseid „eksijaid“ ei ole wähe läbi läinud rewolutsioonilisest liikumisest.

See oli ka asusaadaw, sest üldisele kapitalismi kriisile järgnes osaline stabiliseerumine, kodanluse järelandmiste asemele, mis töölistele oli tehtud 1919—1920. a.a., astu kapitali pealetungimine, rewolutsiooni tõusule järgnes mõn. See wiis ametiühinglise liikumise vastasrinnaridadest kõik kerged, meeleolude tagajärjel ja tööliste hulkade surwel tulnud tegelased tagasi — sotside juure. Töölisteklassi tegelased käisid läbi klassiwõitluse puhastustule, kes selle kuumuse wälja kannatas, see jatkas wõitlust karastatud tegelasena, kes ära kokkus — see läks klassiwaenlase leeri. Kõige paremini põletab igasugust rämpsu ja prahti tegeliku klassiwõitluse tuli.

Kuid milles seisab siis rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise tugewus, kui seal nii „kergesti wõib ära põleda“? Esiteks, see ongi rewolutsioonilise liikumise tugewus, et ta järjekindlalt „enesepuhastamist“ toimib. Nagu liig rasw ei ole terwise tundemärk, nii ei ole ka ideeliselt tühjade ja liikumise eesmärkidele wõõraste wõi koguni waenulikude tegelaste töölisteliikumisele alalhoidmine liikumise tugewus. Ainult see toob liikumisele kasu, see wõib liikumise eesotsas seista, kes ise liikumisega areneb. Teiseks, rewolutsioonilise liikumise tugewus seisab Marx-Lenini õpetuse õieti kasutamises, milline õpetus wõimaldas ette näha kapitalismi arengut ja sellele ehitada tööliste rewolutsiooniliste organisatsioonide strateegia ja taktika. Niiwiisi sündmuste käiku õieti arwestades tundis rewolutsiooniline liikumine end tugewana ja wääramata seiswat, waatamata sellele, et 1920. a. rewolutsiooniline wäerind arwuliselt wäiksem oli ametiühingute kollasest Internationaalist. Arwuline suurus ei määra punaste ametiühingute tugewust. Punased ametiühingud tõmbawad oma järele mitukorda rohkem töölisi, kui seda kõige suurem sotslik ühing suudab teha. Mis Eesti sotsfaschistidesse puutub siis ei wõi need sellegagi kiidelda, et nende

ühingud oleks arwurikkad liikmete poolest. Sotslised ühingud on Eestis jäänud äärmiselt vähearwuliseks, were-waeseks, olgugi, et sotslisi ametiühinguid taga ei kiusata, nagu seda pahempoolsetega alalõpmata sünnib. See kõik näitab, et tööliste seas sotsidel vähe poolehoidu on.

Wõrreldes 1920. a. on rahwuswaheline kollane ametiühinguline liikumine palju oma koosseisust kaotanud. 1920. a. oli Amsterdamis Internatsionaalis ligi 24 miljoni organiseeritud töolist, 1928. aastaks oli see arw alla 13 miljoni langenud. Profinterni ühingutesse kuulus 1928. a. 17 miljoni organiseeritud töolist, neist ligi 10 miljonit Nõukogude Liidu ametiühingute liikmeid. 1930. a. on see arw samasugune, kuid siia ei ole juurde arwatud neid, kes küll weel reformistlike ametiühingute liikmed on (rewolutsiooniline wastarind), kuid Amsterdamis poliitikat ei poolda. Wastarinna arw sotslistes ühingutes teeb wälja aga umbes poole Amsterdamis Internatsionaali liikmetest. Seisukord muutub ka arwuliselt rewolutsiooniliste ametiühingute kasuks.

3. Ametiühingud, poliitiline wõitlus, proletariaadi partei

Sots Joonas küsib oma raamatukeses „Ametiühingud ja nende ülesanded“, kas ametiühingud peawad oma tegevuse eesmärkide hulka wõtma ka poliitilisi ja muid „ilma-waatelisi ülesandeid“ ja kas nad tohiwad tegutseda nende teostamise alal. Joonas wastab selle peale: „Ametiühingud, tahtes olla töolisteklassi wõitluse organideks kapitalistliku korra raamides, peawad teadlikult wõtma oma ülesandeks ainult tööliste majanduslikkude elamistingimuste parandamise“. Kuid, lisab ta kohe juure, see ei tähenda aga kaugeltki, et meil peaks puuduma huwi poliitiliste küsimuste wastu. Joonas arwab ka, et ametiühinguline wõitlus wõib pinewas õhkkonnas üle minna lausa poliitiliseks wõitluseks. Sellest teeb Joonas järelduse, et ametiühing ja poliitiline partei peawad täiendama üksteist, jäädes igaüks omal alal „rippumatuks ja iseseiswaks oma

ülesannete täitmisel“, muidugi, ka arengusuuna määramises. Joonasel, nagu näete, on mitu seisukohta korraga. Ametiühing peab võtma oma ülesandeks „ainult“ tööliste majandusliste elamistingimuste parandamise, kuid peab ka „huvi tundma“ poliitika vastu, selle „poliitika“ tegemise aga töölistepartei (lugeda muidugi: sotside partei) hooleks jätma. Kuid samas raamatukeses on palju selle kohta öeldud, et ametiühingud peavad ikkagi „erapooletud“ „majanduslike võitluse organid“ olema.

Ametiühingute „erapooletuse“ ehk poliitikast eemalehoidmise jutlustamisel on pikk iga seljataga. Aastakümneid on paindlised sotsialistid erapooletuse ideed töölistesse pumbanud Inglise, Saksa, Prantsuse, Ameerika jne tööliste ühisuslikes liikumises. Kodanliste Hirsch-Dunkeri ametiühingud Saksamaal, wanad rahuarmastajad Inglise trade unionide bürokraadid, paljud sündikalistid, Gompers, Jouhaux (Shuoo), Webbid — kõik nad on aastakümneid ametiühingutele „erapooletust“ jutlustanud. Tõepoolest ei ole aga ametiühingud kunagi erapooletud olnud ega võinudki seda olla, kui oleks tahtnudki. Ametiühingute erapooletus ei ole mitte ainult töölistele kahjulik, vaid seda „erapooletust“ ei ole võimalik pidada. Missuguses võitluses töö ja kapitali vahel saab ametiühing jääda „erapooletuks“? Mitte üheski võitluses. Kas on sotsialistide või kodanluse kunagi „erapooletu“ olnud tööliste vastu? Mitte kunagi. Kapitalistidele on, näiteks, tarvis, et laialised hulgad usuksid elusse pärast surma, kus nad kõik hea kätte saavad, mida „lihalikus elus“ patune inimene ei või saada. Kuid kapitalistid ise ja nende sabarakud ehitavad omale maapealse paradiisi, jättes „taewase paradiisi“ töölistele. Katsugu aga töölistel neilt seda paradiisi ära võtta, siis panewad kurnajad endid hambuni sõjariistu ja tapawad töölisi armuta. Ajakirjandus, papid, sotsid aitawad kapitalistidel seda „erapooletust“ kaitsta.

„Nende kodanliste ideede hulka, mida walitsewatel klassidel korda on läinud töölistehulkadesse pumbata, kuulub ka ametiühingute erapooletus, apolitismi, poliitikast eemalehoidmise idee“ (III Kominterni otsusest).

Erapooletuse idee walesus tuli awalikuks kõige paremini ilmasõjas. Kui ilmasõda algas, olid ametiühingute wanad juhid sunnitud oma erapooletuse maske maha wiskama ja awalikult „oma“ kodanluse poolt wälja astuma. Joonase arwates sundis see „kurb lugu“ üksikute maade wahel sidemete katkemise tagajärjel: kodanlus laotanud „waleteateid“ laiali omamaa tööliste keskel „waenuliku“ maa töölisteorganisatsioonide sõjakatest sammudest naabri wastu, ja niiwiisi juhitud põhjendamata waen osawasti töölisteklassi wahele. Esiteks, miks Joonas seda „waleteateks“ nimetab, kui näiteks Prantsusmaal sõja ajal räägiti, et Saksa sotsiaaldemokraatline partei ja ametiühingud on sõja poolt, kutsuwad üles „isamaa kaitsmisele“, lubawad walitsusele krediite jne? See oli ju tõesti nii. See on ajalooline tõde. Samuti nagu see on ajalooline ja maksew ka Prantsuse isamaaliste sotside kohta, et nad ametiühinguid omamaa kodanlust toetama kutsusid. Mingisugust kodanluse „intriiget“ selles küsimuses ei ole. Teiseks, mis sotsialist see on, kes usub kodanluse poolt laialilaotatud sõnumeid töölisteorganisatsioonide kohta. Mis sotsialist see on, kes „sidemete katkemise“ pärast üksikute maade töölisteorganisatsioonide wahel läheb wabahtliselt — kodanluse käsikuks, saab äraandjaks ja töölistele nõõrisebitajaks. Kõik see näitab kõige piltlikumalt, et „erapooletuse“ ja poliitikast eemalehoidmise jutud on wariseerlikud hundijutud. Tegelikult ei ole ühiskondlises wõitluses erapooletust, kes sellest räägib see püüab wäheteadlikke töölisi tüssata, tõelist seisukorda warjata ja erapooletuse sildi taha pugedes töölisteklassi wõitlust kodanlusele ära anda.

Majandus ja poliitika on alati katkestamata sidemetega ühte seotud. Sotsid küsiwad: kuidas seaksid ametiühingud kokku oma poliitilise programmi? Ühingus on kõik töölised, waatamata missugune nende poliitiline tõekspidamine. Kuid misjaoks ametiühingutel üldse tarwiski on oma „poliitilist programmi“ kokku seada? Mis on poliitika? Poliitika on see, kuidas üks ühiskonnaklass oma klassi huwisid kaitseb, kuidas ta oma klassi eesmärke

teostab ja kuidas ta oma nõudmiste ümber laialisi hulka sid koondab, et neid nõudmisi oma klassiliikmete huwide seisukohalt läbi wiia. Kuidas tuli poliitika ametiühingutesse? Töölisteühinglise liikumise ajaloost teame ainult tschartistlist liikumist Inglismaal, kus püüti „puhast“ poliitikat läbi wiia. Kuid tschartistiline liikumine ei olnud puhtpoliitiline liikumine täies mõttes, waid selle rewolutsioonilise liikumise aluseks oli töölisteklassi wilets majandusline ja õigusline seisukord. Töölised wõtsid tschartistilisest liikumisest sellepärast osa, et sel teel lootsid wälja pääseda raskest majanduslisest wiletsusest. Ja mitte tööliste süü ei olnud see, et see wõimas rewolutsiooniline liikumine lagunes ja pettumusele maad andis. Selle peapõhjuseks oli kapitalismi kiire arenemine ja algaw asumaade kurnamise poliitika Inglismaal, kuna juhid aru ei saanud ühiskondlise liikumise sihtjoontest ja ülesannetest ning wõimsa rewolutsioonilise liikumise äraandjateks said. Poliitikat ei ole ametiühingutesse toodud mõne „programmi“ näol, waid poliitika on lahutamata osa ametiühinglises wõitluses. Kas see on poliitika, kui, näiteks meie ametiühingute kesknõukogu ja temasse kuuluwad organisatsioonid otsustawad, ütleme, sotside partei nimekirja parlamendi walimistel toetada? Sotsid wastaksid, et see ei ole poliitika, see on waid „partei warustamine ametiühingute poolt tarwiliku materjaliga“, et „ühiste sihtide eest isegi ühiseid samme astuda“. Kuid „poliitika“ oleks tingimata see, kui ametiühingud mitte sotside parteid ei toetaks, waid mõnda rewolutsioonilist nimekirja wõi kommunistlist parteid, kus see põrandaalla pole aetud. See oleks sotside meelest „poliitika toomine“ ametiühingutesse, „poliitilise programmi kokkuseadmine“, mis ei wasta ametiühingute liikmete „huwidele“ jne muud sarnas kraami.

Kodanlus on seni poliitika ajamist oma monopolik pidanud. Töörahwad on alati poliitikast eemale surutud poliitika on tehtud kitsa ringkonna eesõiguseks — poliitiliste parteide asjaks. Kuid töölistele ei ole partei mitte „poliitika ajamise tööriist, waid teenäitaja, juhtija, ees

innas summuja. Tööliste (kommunistlisse) parteisse on koondunud kõige teadlikumad, ennastsalgawamad ja julgemad klassiliikmed. Proletariaadi partei on ainult osa klassist, mitte weel terve klass. Ametiühingud on proletariaadi hulgaline organisatsioon, mis kõiki teatud walmistusharu töölisi endas ühendab ja antud organisatsiooni sihis kaswatab; sellepärast ei ole siin mitte ainult teadlikud töölised koos, waid ka proletariaadi keskmised ja isegi päris mahajäänud kihid, kes ainult samm sammult igapäewastest wõitlusekogemustest õpiwad oma klassihuwide eest wõitlema. Kas Eesti ametiühingud ei wõi, näiteks, seisukohta wõtta parunitele tasumaksmise küsimuses, kas on see „puhtpoliitiline“ küsimus ja ainult parteide asi? Kuna parunitele tasumaksmine eestkätt kehwi talurahwakihte koormab, nad waeseks teeb ja proletariaadi hulka wiskab, seega töötatööliste hulka suurendab, kapitalistile odawat tööjõudu muretseb, siis pole parunitele tasumaksmine mitte ainult parteide „kõrge poliitika“, waid laialiste töörahwahulkade eluküsimus. Mida suuremad hulgad liikuma hakkawad, seda kergem on tagasi lüüa uut parunite seisust, mis Eestis tekkimas on. Wõi kui teisest küljest kiutöölised täitsa puhtmajandusliste nõudmiste pärast streikima hakkawad, et töötasu tõsta ja töökaitse wõltsid wabrikutes parandada, kas töolistepartei wõib ütelda, et see wõitlus teda ei puuduta — las streigiwad, see on „majandusline“ streik. Niisugusel ajal, kus wõitlus töötatööliste kerjuseseisukorra parandamise eest päewakorral seisab, kus igapäewase leiwa küsimus igat töölist tõsiselt mõtlema paneb; kus kodanlus iga sammu peal ennast laiutab ja faschistlise diktatuuri maksmapanemisele awalikult ette walmistab; kus maailm uute sõdade ees seisab, — niisugusel silmapilgul tähendab tõendus, nagu ei peaks ametiühingud endid poliitilisse wõitlususse segama, waid kõigi parteide wastu erapooletuks jääma, tegelikult kodanluse teenistusse minekut ja proletariaadi awalikku ärastandmist.

Missugune on wahekord proletariaadi partei ja rewolutsiooniliste ametiühingute wahel? Kas proletariaadi

partei on ka „erapooletu“ ametiühingute wastu? Eelpo- nägime, et proletariaadi partei mingit erapooletust ei tun- nista. Kominterni III kongress ütleb oma otsuses punaste ametiühingute ja kommunistliste parteide wahekorra kohtaw

„Kommunistlise Internatsionaali ülesanne ei ole mitte ainult proletariaadi poliitilist wõitlust, selle sõna kitsamas mõttes, juhtida, waid kogu ta wabare- dusewõitlust, missugust kuju see ka kannaks. Konk- Int. peab wõitlustööd kõigis proletaarlistes organisaw- sioonides, niihästi puhtpoliitilistes, kui ka ametiühin- gutes, kooperatiiwides, nõukogude- ja hariduslistes asu- tustes oma juhtiwa waimuga täitma ja koondama.“

Kõigi kommunistide peaülesanne ligemal ajajärgu- seisab selles: püsiwalt, hoogsalt, wisalt selleks töö- tada, et tööliste enamust kõigis ametiühingutes omi- poole wõita. Kõige parem mõõdupuu iga kommuni- stlise partei tugewuses on see tõeline mõju, mida ta töölistehulkade peale ametiühingutes awaldab. Partei peab oskama otsustawalt ametiühingute peaw- mõju awaldada, ilma et wäiklaselt ametiühingu- eeskostja tahaks olla“.

Nende otsuste alusel on rewolutsiooniline ametiühing- line liikumine arenenud ja laialised töölistehulgad omi- mõju alla wõtnud, neid kommunismi poole wõitnud.

4. Tööliste majandusline wõitlus

Mida tuleb mõista tööliste majanduslise wõitluse al- Kunagi ei ole selle küsimuse üle rohkem waja olnu- selgusele jõuda, kui just nüüd — kapitalismi sügawam- kriisi ja rewolutsioonilise liikumise uue tõusu ajajärgu- Ei ole ühtki kapitalistlist riiki, kus tööliste streigiwõitluse- elawamaks ei lähe, kus tööliste majanduslised wõitlused sagedasti ümber ei kaswa poliitilisteks. Paljastades wõ- hemlasi, kui streigiwõitluse saboteerijaid, kes tööliste wõit- lust püüdsid meelepäraseks teha wabameelsele kodanusel- ja sellepärast ei soowinud „näha kõrgemat, arenumat ület- rahwalikku klassiwõitlust poliitika eest“, ütleb Lenin, e

marksism tunnistab klassiwõitluse küllalt arenenuks, „üldmatsionaalseks“ ainult siis, kui see mitte ainult ei puuduta poliitikat, waid poliitikast wõtab kõige tähtsama: riiklise wõitluse korraldamise“ (Lenin, «О либеральном и марксистском понимании кл. борьбы» т. 12). Lenin wõitles marksismi liberaalse wõltsimise wastu, millega taheti wahetada rewolutsioonilist seisukohta klassiwõitluses wabameelse kodanluse seisukohaga. Sealjuures annab Lenin selge wastuse, mida mõista tööliste majanduslise wõitluse all. Profinterni V kongress 1930. a., konstateerides streigilaine tõusu ja streigiwõitluse iseseiswa juhtimise üleminekut rewolutsioonilistele ametiühingutele, annab wastuse selle peale, kuidas tuleb mõista majanduslise wõitluse poliitiliseks ümberkaswamist. „Mitte selles ei seisa ülesanne, et riigi majanduslist streiki muuta poliitiliseks (see on wõimatu, ja praktikas oleks niisugune katse ainult kahjulik liikumisele), waid selles, et alustatud **majanduslist wõitlust tugewamaks teha**, seda **kõrgemale** tasapinnale tõsta, wõitluse programmi **laiendada** niisuguste konkreetsete poliitiliste hüüdsõnadega, mis seisawad selges ja arusaadawas ühenduses wastawa streigiliikumisega ja ülesseatud majandusliste nõudmistega“. Wäga palju õpetlikku tööliste majanduslise wõitluse sidumises poliitiliste hüüdsõnadega, annab tsaristlike Wenemaa töölisteliikumine. Nüüd, kapitalismi sügawama kriisi ajajärgul, proletaarsete rewolutsioonide ja imperialistlike sõdade ajajärgul, seisab tööliste majanduslise wõitluse ümberkaswamine poliitiliseks wõitluseks iga maa töölisteorganisatsioonide ees. Wõitlus wõitluseks nüüd monopolistlike kapitali kombineeritud pealetungi wastu kogu wäerinnal. Streikiwate tööliste wastu ei seisa mitte ainult ettewõtjate, waid ka kodanlise riigi aparaat (politsei, nuhid), streigimurdjad, sotsfaschistid ja sotsliste ametiühingute ühine wäerind. Sellepärast peab nüüd iga riigi suurema ulatusega streik kaswama wõitluseks „riiklise wõitluse korraldamise“ eest, nagu Lenin ütleb. Rewolutsioonilised ametiühingud peawad selle eest hoolt kändma, et „tööliste alustatud majanduslist wõitlust tugewamaks teha, seda kõrgemale tasapinnale tõsta, wõitluse prog-

rammi laiendada niisuguste konkreetsete hüüdsõnadega "mis selges ühenduses seisawad wastawa sireigiwõitlusega Majanduslise wõitluse taktika peab kindlustama laialist töolistehulkade mobiliseerimist streikiwa tööstusharu nõudmiste ümber, nende nõudmiste toetamiseks, sidudes sed wõitlust üldpoliitiliste nõudmistega, mis streigi käiku takistawad ja tööliste nõudmisi ei lase teostada (sotsfaschistid ja ettewõtjate koostöö, terror, politsei waheseamine ähwardaw faschistline hädaoht jne).

Enne kui nende üldiste majanduslise wõitluse põhimõtete juurest streigi strateegia ning taktika käsitamisel minna, peatame ühe väga tuntud küsimuse juures, mille kodanlus töölisi püüab petta. Kodanlised kirjatargad ütlevad, et töölise palk olla tasu töö eest. Tööline ei wõiwat rohkem tasu saada, kui talle ettewõtja poolt „õiglaselt“ määratakse. See ei ole õige. Palk ei ole mitte töö hind, waid tööjõu hind. Tõendus, nagu oleks palk töö hind, on wale sellepärast, et kapitalist ei maksa töölistel kõike seda saaduse wäärtust wälja, mis tööline walmistab waid ainult selle wäärtuse, mis töölise ülespidamisel hädasti waja läheb. Tähendab, mitte töö hinda, waid tööjõu hinna maksab kapitalist wälja*). Tööjõu hind olenet nagu iga kauba hind, kauba wäärtusest ja selle kauba pakkumisest ning nõudmisest. Mida wäiksem palk, seda suurem on kapitalisti lisawäärtus (kui üldsumma ei muutu). Mida suurem palk, seda paremini wõib tööline elada. Wõitlus palga suuruse eest on wõitluseks kapitalistile tüssetuleku ja töölisele wõitluseks ta olemasolemise eest. Kapitalist püüab töölise töötasu alla suruda, tööliste peawad organiseeritud wõitluses selle kurnajate pealetung tagasi lööma ja ise wastupealetungimisele asuma.

Kuid see ei ole ainuke töörahwa petmise abinõu

*) „Kapital ostab tööjõudu ja maksab selle eest palka. Kuna tööline töötab, loob ta uut wäärtust, mis mitte temale, waid kapitalistile kuulub. Teatud aja peab ta töötama, et ainult tööpalka jälle uues luua. Aga kui see on tehtud, ei jäta ta tööd seisma, waid töötab weelmõned tunnid. Uus wäärtus, mis ta nüüd loob, on lisawäärtus J. Borchardt. „Die Grundbegriffe der Wirtschaftslehre“.

Kodanline ja sõtsline ajakirjandus waletab ja tüssab töörahwast ka seletusega, et streikimine olewat mõttetu, sest meie „tööstuse kandejõud“ ei olewat nii suur, et wõimalik oleks töölistele palka juure panna. Sellest algabki sotside äraandmine ja streigimurdmine. „Isamaa“ tööstust püütakse päästa, ja sellepärast on streikiwate tööliste wastu kõik abinõud lubatud. Kunagi ei tohi töölisteorganisatsioonid endid sellest odawast kihutustööst sisse lasta wedada. Tööliste asi ei ole see, kuidas kodanlus oma majapidamist korraldab, töölistele on ainult see tähtis, et see „isamaa tööstus“ mitte tööliste seljast kümnet nahka ei nülgi. Edasi seletatakse, et palgakõrgendus toob endaga kaasa elukalliduse tõusu, sellepärast on parem lahti ütelda palga juurde nõudmisest ja seega elukallidus kõrwaldada. Ka see pole õige. Kui palgakõrgendus töölistele elukallidust tõstab, siis tõendab see just, et mitte ainult ettewõtjad, waid ka kodanline riik just tööliste kurnamisest elab. Seda enam on õigustatud palgawõitlus. Selles peabki majandusliste streigi poliitiliseks muutumine seisma, et majandusliste nõudmistega seotakse hüüdsõnad elukalliduse, spekuleerimise ja kodanlise riiklise wõimu wastu, kes spekulatsiooni toetab. Niiwiisi tõstame streigi kõrgemale astmele.

Streigiwõitluse taktika küsimuses kriipsutas Profinterni V kongress alla iseseiswa streigiwõitluse juhtimise wadadust rewolutsiooniliste ametiühingute poolt. Kuni wiimase ajani (mõnel kapitalistlisel maal weel praegugi) ei püüdnud rewolutsioonilised ehk pahempoolsed ametiühingud tööliste majanduslist wõitlust juhtida. Weel enam, pahempoolsed ametiühingud ei organiseerinudki tööliste majanduslist wõitlust. Stüühiliselt tekkinud streigid ei leidnud mingisugust tähelpanu ametiühingute poolt. Pahempoolsed ametiühingud sõrkisid mitmel maal streigiliikumise sabas. See ükskõiksus ja passiwsus tööliste wõitluse wastu tuleb wiibimata likwideerida. Miks tõuseb just nüüd pahempoolsete ametiühingute ette ülesanne iseseiswalt, lahus sotsidest, sotside tahtmise wastu, tööliste majanduslist wõitlust juhtida? Sellepärast, et nüüd ühes ettewõtjatega,

ühes kodanlise faschistlise riigi surweaparadiga ka sots-faschistid tööliste wastu wõitlewad. Ei ole teist jõudu, peale kommunistlise partei ja punaste ametiühingute, kes wõiks tööliste klassiwõitlust juhtida. Ainult rewolutsioonilised ametiühingud kommunistlise partei juhtimise all on suutelised tööliste wõitluse eesotsas seisma ja seda juhtima.

Majanduslise wõitluse juhtimise ja organiseerimise üheks suuremaks takistuseks on weel see asjaolu, et parempoolsed ollused pahempoolsetes ametiühingutes majanduslist wõitlust kapitali kriisi tingimustes eitawad. Kuid streigiliikumise laine tõus igal kapitalistlisel maal lükkab selle täiesti oportunistlise seisukoha ümber. Samuti parempoolne ja kahjulik unistus on see, kui tahetakse oodata streigiwõitlusega seni, kuni meil tugewad ja „wõimsad“ ametiühingud on loodud, kuni ametiühingutel suur streigikassa on jne. See on sotside seisukoht. Kui aga punaste ametiühingute tegelased samuti targutawad, siis siplewad nad paratamata parempoolsete köidikutes ja ei mõista, et kodanlise terrori tingimustes ametiühingud oodates ja „waikse“ taktikaga kunagi „tugewaks“ ei muutu, waid seda ainult wõitluses wõiwad saawutada. Praeguste suurte ühiskondliste wapustuste ajajärgul, kui miljonid töölisel kapitaliga wõitlust peawad, ei suuda ühegi maa töölisel niisugust streigikassat koguda, mis neid „kuni lõpuni“ kindlustaks. Streikiwatele töölistele kindlustab toetust ja abi ainult rahwuswahelise proletariaadi solidaarsus. Streigikassa asutamine ametiühingute juure on, muidugi, tingimata tarwilik, esialgseks abiandmiseks peab igal organisatsioonil oma tagawara olema, kuid tööliste majanduslist wõitlust ei saa rippuwaks teha streigikassast. See oleks sotslik tegu. Ametiühingud peawad niisugust praktilist poliitikat ajama, mis neil tarbekorral kõige laiaulatuslisema toetuse kindlustaks rahwuswahelise proletariaadi poolt.

Seda ülesannet peab ametiühing silmas pidama. Sel juhtumisel kui ettewõtjad püüawad ühes tööstusharus tööliste töötasu vähendada, et selle järele teise tööstusharu tööliste palga kärpimisele minna, peawad ametiühingud

kohe alguses ühiselt välja astuma. Tarwis kohe töötasu vähendamise vastu võitlusse tõmmata kõikide tööstusharude töölised, ainult sel teel on võimalik palga kärpimisele vastu panna. Näitena võiksime tuua Inglise tööliste „kolmikliidu“ (söetöölised, raudteelased ja transporditöölised) streigi 1921. aastal, mis aga sotsliste juhtide poolt nurja aeti. Ametiühingud peavad plaani selleks välja töötama, kuidas teise tööstusharu töölisi streikiwate tööliste toetamiseks mobiliseerida, kuidas osalisest streigist üle minna üldstreigile. Niisugused plaanikindlad tööliste ülesastumised on wägewateks sõjariistadeks töölisteklassi käes.

Paljudel arenenud tööstusemaadel maksawad töölisteorganisatsioonide ja ettevõtjate wahel lepingud, mida **kollektiiv-lepinguteks** nimetatakse. Meil oli niisugune kollektiiv-leping maksew ainult trükitöölise ja trükikoja omanikkude wahel. Praegu ei ole ka seda enam. Kollektiiv-lepingud on organiseeritud tööliste saawutused. Kollektiiv-lepingu põhjal kaitseb wastawa tööstusharu töölisteühing töölisi ettevõtjate tujude vastu, tööliste wastuwõtmine ja lahtilaskmine sünnib tööliste esindajate poolt kontroleeritud korras jne. Kuid nagu kõik liikumise tegurid ühiskonna arenemisseaduste alla paenutatakse, nii sündis ka kollektiiv-lepingutega. Olles alguses kahtlemata organiseeritud tööliste jõuawalduse tundemärgiks, muutub kollektiiv-leping klassijõudude arenemise protsessis ja üldiste ühiskondliste võitlusewahendite arenemiskäigus kammitsaks tööliste seisukorda parandawas võitluses. Rahwuswahelised sotslised jõud teewad kollektiiv-lepingust tööliste kammitsa, mis töölisi püüab käsist ja jalust siduda. Sotslised ametiühingute juhid seletawad, et majandusliselt tugewatele ettevõtjate-organisatsioonidele on vastu seatud tööliste ühine majanduslikult tugew jõud ametiühingute näol. Ja mida tugewamaks kaswab ametiühingute jõud, seda kergem on tööliste läbi wiia oma nõudmisi ilma seisakuta (s.o. ilma streigita), sest ettevõtjad, nähes ette tööseisaku läbi tekkiwaid kahjusumme, wõrdlewad neid tööliste esitatud nõudmistega ja

annawad siis parem heaga järele. Sellepärast tehakse kollektiiv-lepingu täpne täitmine esimeseks kohuseks töölistele. Näiteks, kollektiiv-leping on aasta peale sõlmitud, kuid paar kuud enne lepingu tähtaega on üldise seisukorra tõttu väga soodne silmapilk töölistel oma nõudmiste awaldamiseks ehk kollektiiv-lepingu uutal alustel sõlmimiseks. Paar kuud hiljem enam seda seisukorda ei ole. Töölised on aga lepinguga seotud ja neil ei ole mingit õigust oma nõudmisi enne lepingu tähtaja lõppu awaldada. Reformistlikud juhid räägiwad, et töölised peawad piinliku hoolega lepingut täitma, siis on neil „moraalne õigus“ sama nõuda ka ettewõtjalt. Kuid ettewõtja teeb nii kuidas talle parem ja tulusam, töölisi aga ei lubata oma huwide kohaselt talitada. Kollektiiv-lepingul on sellepärast kaks suuremat puudust: esiteks, kollektiiv-leping aitab töölistesse kaswatada tõekspidamist, et võimalik on ka ilma mingisuguse wõitluseta oma seisukorra paranemist kätte saada, s.o. tugewate majandusliste organisatsioonide abil; teiseks, kollektiiv-leping seob töölisi ja laseb paraja wõitluse silmapilgu mööda minna, millal töölistel oleks tulnud wõitlusesse astuda. Sellepärast seawad punased ametiühingud kollektiiv-lepingu sõlmimise eest wõitlemisega oma ülesandeks ka nende eitawate külgede wastu wõitlemise ja tööliste wabastamise sotsalistest eelarwamistest kollektiiv-lepingu „pühadusest“. Kollektiiv-leping ei ole muud kui waherahu akt tööliste ja ettewõtjate wahel. See waherahu lõpeb ja peab siis lõppema, kui töölistel on paras aeg pealetungimiseks ja oma seisukohtade kindlustamiseks. Kollektiiv-leping ei tohi kammitsaks muutuda töölistele.

Tähendab, tööliste majanduslise wõitluse juures on esimese tähtsusega see, millal wõitlust alustada, missugusest wäerinnast pealetungimisele asuda, kuidas wõitlusele minejatele tagawarawäge kindlustada, neid õieti warustada jne. Tuleb täpselt oma ja wastase jõud arwestada, parajad silmapilku walida pealetungiks, õppida manööwerdama osata õigel ajal ja organiseeritult taganeda, kui seda olukord nõuab. „Juhtimise kunst on tõsine asi, — kirjutab

sm. Stalin. — Ei tohi liikumisest maha jääda, sest maha-
jäämine tähendab eemaldumist hulkadest. Kuid ei tohi
ette jooksta, sest ette jooksta tähendab hulkadega sideme
kaotamist. Kes liikumist juhtida ja ühtlasi ka miljoniliste
hulkadega sidet alal hoida tahab, peab wõitlust kahel
wäärinnal pidama — mahajääjate ja ettejooksjate vastu“.
Seda sm. Stalini õpetust peame eriti rewolutsioonilises
ametiühinglises liikumises tarwitama wõitluses parempool-
sete ja „ultra-pahempoolsete“ vastu. Ainult siis on wõi-
malik tööliste majanduslist wõitlust juhtida ja seda wõit-
lust kõrgemale arenemise tasapinnale tõsta, s.o. teda muuta
wõitluseks töörahwa wõimu eest.

5. Majandusdemokraatia ja ametiühingud

Ameerika kollase ametiühinglise liikumise juht Samuel
Gompers seadis peale ilmasõja lõppu üles hüüdsõna, et
töö ja kapital oma loomu poolest üksteisele waenulikud
ei ole. See hüüdsõna sai aluseks reformistlise ametiühing-
lise taktika ja ülésannete äramääramisel. Sõjajäreline
reformistline ametiühinguline liikumine Euroopas hakkas
seda Gompersi jämedas wormis awaldatud mõtet peenemal
kujul ümbertöötama, et see enam wastaks sotsialistide
traditsioonidega ja Marxi rewolutsioonilise õpetusega läbi-
imbunud töölistele. Ameerikas ei ole sotsialismi teooria
ja praktika kuigi laiali ulatanud; seal on karistamata
wõimalik sotsialismist niisuguseid asju rääkida, mille eest
Euroopa töölistes oma juhid kotti ajaksid. Sellepärast on
sotsialismi õpetuse wõltsimine ja töölisteklassi äraandmine
Euroopas peidetud ilusate sõnade ja wäliselt isegi rewo-
lutsioonilisse mundrisse. Üheks niisuguseks sotsialismi
wõltsimise warjatud wormiks osutub ametiühinglises liiku-
mises lewitatud õpetus tööstuse demokratiseerimisest ehk
majandusdemokraatiast. Wõitlus majandusdemokraatia eest
asetatakse ametiühingute tänapäewa ülésannete hulka.
Meie Eesti kodukaswanud sotsid panewad majandus-
demokraatia ja sotsialismi wahale ühendusemärgi, tahtes
sellega öelda, et majandusdemokraatia on tee sotsialismile.

Sellega on meie sotsid Saksa, Inglise jt. maade sotsialistide eeskujul kriipsu peale tõmmanud Marxi õpetusele ühiskondlike jõudude arenemisest ja nende paratamata kokkupõrkamisest.

Teaduslise sotsialismi isa, Karl Marx, ehitas oma wääramatu õpetuse põhimõttele, et inimsoo ajalugu on klassiwõitluse ajalugu, et osa, mida teatud klass walmistuses etendab (missuguses wahekorras ta on walmistusabinõudega), määrab ära ka selle klassi koha klassiwõitluses, ja et see lõpuks ära määrab ka ajalookäigu üldse. Selle wõtmega, selle laternaga läheneme meie kauge minewiku juurde ehk jälle juhime pilku tulewiku udusse, tema walgusel püüame aru saada neist inimestewahelistest wahekordadest, millistes inimkond praegusel ajal wii-bib. „Kommunistline Manifest“, mis tänapäewani terwele tööliiskonnale teenäitajaks on jäänud, algabki sõnaga, et senise ühiskonna ajalugu terwelt on klassiwõitluse ajalugu. See tähendab, et senine ühiskond on jaotatud klassidesse ja et nende klasside wahel käib wõitlus oma klassi seisukohtade ja huwide eest. Analüseerides kapitalistlike ühiskonna arenemist, märgib Marx oma töödes ära, et kapitalism paratamata peab langema omaenese wastuolude raskuse all, et kapitalistlike ühiskonna sees juba walmiwad sotsialismi eeldused, et ühiskonna kapitalistline kest juba wäljakannatamata kõidikuks on saanud inimsoo edasiarenemisele ja et ajalugu päewakorda paneb kapitalistlike ühiskonnakorra häwitamise rewolutsioonilisel teel. Nimelt proletaarse rewolutsiooni läbi. Sest kapitalism, kui mäda ja kriiside läbi nõrgestatud ta ka ei oleks, ei lange ometi iseenesest. Kodanlus ei anna wabatahtliselt wõimu käest. Kurnajateklass on seda werejanulisem, mida raskem ta seisukord. Proletariaat peab organiseeritud wõitluses selle rahameeste diktatuuri kukutama ja oma klassi diktatuuri maksma panema. Proletaarlastel ei ole selles wõitluses muud kaotada kui ahelad, wõidawad nad aga kogu maailma.

Niisugune on lühidalt, mõne sõnaga öeldud klassiwõitluse eesmärgid ja need abinõud, millega proletariaat

neid eesmärke saawutab. Kuid mis pakuwad selle tuntud ja üldiselt tunnistatud õpetuse asemele sotsfaschistid, sotsliste ametiühingute bürokraatia?

Meieaja reformistline ja sotsline ametiühinguline liikumine seab töolisteliikumise ette teistsugused ülesanded, teise eesmärgi ja teised abinõud eesmärgi saawutamiseks. Sotsid salgasid ära Marxi õpetuse. Nad ei ole marksistid. Saksa sots Brauntahls kirjutab (waata „Die Gesellschaft“ nr. 3, 1928. a.), et „tema (Kautsky) ei ütle mitte ainult Marxi ajajoo arusaamise seletamisest lahti, waid ta ütleb awalikult, et need osad Marxi teooriast, mis ei kannata wälja uute faktide arwustust, peawad saama uuesti läbi waadatud“. Kautsky on sotside üldisel õnnistusel nüüd seda teinud, mida kodanlised teadusemehed juba aastakümneid on püüdnud, ja seletanud, et Marxi teooria tuleb erewideerimisele wõtta“. Sõnaga, sotsid on seisukohal: „la ise ja lase ka teisi elada.“

Eelpool peatasime reformistide poliitika juures ametiühingutes, mida nad oma sotsi näo warjamiseks „erapooletuks“, „majandusliseks“ ja „ametiühingliseks“ nimetawad. Üheks niisuguseks „puhtametiühingliseks“ hüüdsõnaks on ka majandusdemokraatia. Waatame lähemalt seda „ametiühinglist“ hüüdsõna ja püüame selgusele jõuda selle hüüdsõna sisu üle.

Jutt majanduse demokratiseerimisest algab nii: oli aeg, ja see aeg kestab weel praegugi meil, kui ka paljudel teistel maadel, mil töölistel tööstuse korraldamise, rahwamajanduse üldarengu suhtes pole õigust sõnakestki kaasa rääkida. Kusagil „kõrgemal“, kas üksikettewõtja kabinetis wõi aktsionäride koosolekul, wõi ettewõtte juhatause kinises ruumis otsustatakse ettewõtte ulatus, walmistuse suun jne. Töölisel, kui wäärtuse loojal ja tarwitajal, pole mingisugust wõimalust oma mõju makspanemiseks. Ettewõtja on „peremees oma majas“, teeb mis tahab, ja töölised peawad kõigega leppima, sellest hoolimata, et tööline on üks neist jõududest, mis tingiwad walmistusprotsessi. Kui tööline on hakanud end segama palgasuuruse, tööpäewa pikkuse ja töötingimuste korraldamisse,

siis on need juba iseenesest küsimused, mis tihedalt seotud ettewõtte juhtimise, valmistusprotsessi suuna ja lõpuks kogu rahwamajanduslise ülesehitamistöökäiguga. Organiseeritud töölisteklass on seega tunginud kapitalistliku korra pühamasse paika, on sundinud kurnajaid enesega arwestama, kuigi alles wiimase ajani need ei pidanud töölisi ei millekski. Miks ei wõi töölised nüüd osa wõtta ehk kaasa rääkida üldise valmistussüsteemi arenemiskäigus?

Niisugune on meie Eesti kodukaswanud sotside lihtne seletus majandusdemokraatiast ja selle tarwilikkusest töölistele. Selle juures on meie sots säärase rumaluse ausamba püstitanud, mida ainult Eesti sots suudab wäljamõtelda, et tööliste klassiwõitlus, eriti palgawõitlus, tähendab juba „tungimist kapitalistliku korra pühamasse paika — valmistusprotsessi juhtimisse“. Jätame sotsi selle lollusehunniku otsa istuma ja vaatame, mis majandusdemokraatiast arwawad rahwuswahelised sotside teoreetikud ja kuidas nad seda põhjendawad.

Rahwuswahelised sotsid teewad seda järgmiselt: Kapitalism pole kaugeltki weel kōdunenud, ennem küll wõimas uues olukorras arendama jõude küpsuse ja täisõitsengu aegjärku jõudmiseks. Uus kapitalistlik majandus on ehitatud kollektiwismi ja kooperatsiooni põhimõtetele. Seda tõendawad riiklised ja kommunaal-ettewõtted. Sellepärast ei ripu sotsialismi tulewik mitte eelseiswast wõimalikust ehk tarwilikust kapitalismi hukkumisest, waid ootustest, et proletariaat niiwõrd tugewaks läheb, valmistusjõud küllalt kaswawad, et see wõimsa abinõu annaks rahwahulkade kindlustamiseks ja et valmistusjõud sealjuures niisugused wormid omandawad, mis nende ühiskondlustamist kergendaks (Kautsky, Zwing). Mitte kui kauge tulewiku ideaal, waid kui järjest edasirühkiw arenemisprotsess — seda kujutab endast olewa majandussüsteemi ümberkorraldamine. Majandusdemokraatia wiib sotsialismi poole, tema on tee — lõppeesmärgile.

Sotsid õpetawad, et mitte valmistusjõudude arenemise, mitte rewolutsioonilise proletariaadi ja ta sõjariistusjõu all ei

lange kapitalism kokku, waid „ootusest“, et proletariaat kord „niiwõrd tugewaks“ läheks ja et walmistusjõud selle tagajärjel „wormi wõtaks“, mis kapitali „ühiskondlustamist“ kergendaks. Nii salgawad sotsid awalikult Marxi õpetuse ära.

Marxi teooria järele on klassiwõitlus kapitalistlikes ühiskonnas kõige suurem edasiwiiw tegur. Majandusdemokraatia eitab klassiwõitlust, ta käseb „oodata“, kuni töölisteklass niiwõrd tugewaks ja rahwas niiwõrd rikkaks läheks, et siis „kapitalistlikku korda ümber muuta plaanikindlaks üldsuse huwide juhtiwaks walmistuse korralduseks“ („Die Gesellschaft“). Igale wähegi teadlikule töölisele on arusaadaw, et klassiwõitlusest ei saa siis juttugi olla, ei saa juttu olla ka tööta su tõstmise nõudmisest, kui töölised majandusdemokraatia alusel „walmistuse suuna“ hakkawad määrama. Igaüks näeb, et siin marksistlisest teooriast haisugi ei ole, on waid lehkaw oportunist, alasti äraandmine ja sotslik mädasoo.

Kuid wõidakse küsida, kas meie siiski majanduse demokratiseerimise teel kodanlise korra ja eraomanduse alalhoidmise juures sotsialismile ei jõua. Miks ei ole siis wõimalik töölistel, osa wõttes kapitalistlise tööstuse juhtimisest, pikkamisi kapitaliste tööstuse juhtimise juurest üldse minema kihutada ja ette wõtteid oma kätte wõtta?

Esiteks, majanduse demokratiseerimine kapitalistlise korra raamides on unistus sellepärast, et siin arwesse ei ole wõetud kapitalistlise arengu wastuolusid. Eraomandus põhjeneb wabawõistlusele. Ühe maa wõi riigi kapitalistid püüawad teise maa kapitaliste surnuks wõistelda. See omawaheline wõistluse põhimõte on ka walmistuse juhtimise aluseks. Töölised selle wastu püüawad ühisele eesmärgile nii rahwuslises, kui ka rahwuswahelises ulatuses. Osa wõttes tööstuse juhtimisest, põrkaksid tööliste ja ette wõtjate huwid kohe kokku: wiimased näewad töölistes ainult takistajaid ja nende wõistluse põhimõtte eitajaid. Kokkulepe siin wõimalik ei ole. Üks kahest: kas töölised annawad järele ette wõtjale, andes seega ära oma klassihuwid, wõi ette wõtjad kapituleeriwad

töölise ees. Kuid ainult töölise äraandja võib seda tõendada, et kapitalistid töölisele wabatahtliselt alla wanuwad; lapsik inimene on see, kes usub, et töölisteklass oma klassieesmärke võib teostada koos kurnajaga. Töörahwast võib wõita ainult rewolutsioonis, kui ta kukutab kodanluse ja häwitab eraomanduse.

Teiseks sellepärast, et kodanline ühiskond ei seisa koos mitte ainult peremeestest ja töolistest, waid niisugustest peremeestest, kelle käes kõik walmistusabinõud on. Ja mitte ainult walmistusabinõud, waid ka riikline wõim. Kurnamise wahekord ja kodanluse majandusline walitsemine wäljendub **poliitiliselt** kapitali riiklises organisatsioonis kui proletariaadi mahasurumise aparadis. Teatud tingimustel, kui see kodanlusele kasulik on, jagab kodanlus majanduslist ja ka poliitilist wõimu mitmesuguste poolkodanliste kihtidega. Kuid mitte kunagi ei anna kodanlus oma käest wabatahtliselt wõimu „jämedat“ otsa, s.o. majanduse juhtiwaid kõrgustikke. Sellest järgneb, et kodanluse „wõimu jagamine“ sotsidega ja teiste wäikekodanliste rühmadega kannab wormaalset laadi ja ei wii kunagi ühiskonnakorra muutmisele. Majandusdemokraatia on sellepärast töölisteklassi äraandmise hüüdsõna.

Kolmandaks, kapitalistlist ettewõtet ei saa waadata lahus kapitalistlisest süsteemist. Marx ütleb, et üksiku kapitalisti ohjastamine ei muuda weel kapitalistlise kurnamise suurust ja kui mõni kapitalist püüakski kurnamist vähendada, siis sööks kapitalistline süsteem niisuguse ettewõtja ära. Miks? Sellepärast, et kapitalisti lisawäärtus on seotud walmistuse wahekordadega terwelt. Töölise ei kurna mitte ainult selle ettewõtte omanik, kus ta töötab, kellele oma tööjõudu müüb, waid kogu kapitalistline süsteem. Ühe kurnaja juurest satub tööline teise kurnaja juurde. Sellest aga järgneb, et töörahwast kurnamist suudame kaotada ainult siis, kui kapitalistlise walmistuse süsteemi esiteks „omal maal“ ja lõpuks rahwuswahelises ulatuses häwitame, Nõukogude Liidu eeskujul wõime töölisteklassi kätte wõtame ja proletariaadi diktatuuri töölise ja talurahwa nõukogude näol maksma paneme

ning kurnajate kui klassi likwideerimisele asume laialise kollektiwiseerimise alusel. Majandusdemokraatia teel, s.o. ühes kapitalistidega, seda teha ei saa.

Feodaalkorra häwinemisel esines kodanlus sel ajal rewolutsioonilise klassina iseseiswalt wõideldes wana korra jäänuste wastu. Kapitalistlise korra häwinemisel esineb proletariaat kui ainuke rewolutsiooniline klass halastamata wõttelejana kapitalistlise korra wastu ja kõigi nende wastu, kes kokkuleppele püüawad kodanlusega, et sotsialismi wõikukäiku takistada ja wale teele juhtida. Ametiühingute ülesanne selles wõitluses on järjekindlalt klassiwõitluse teed käia, töölisi kaswatada ja mobiliseerida wõitluseks sotsialistlise ühiskonna eest.

Majandusdemokraatia on sotside uus tööliste tüssamise ja petmise poliitika. Ametiühingud lükkawad selle poliitika tagasi ja jääwad töolisteklassi ajalooliselt kindlaks määratud, wõitlusekäigus järeiproowitud suurtele ülesannetele truuks.

6. Ametiühingute bürokraatia ja ametiühingline demokraatia

Imperialism kõigi oma abiasutustega — kooli, kiriku, teaatri, ajakirjandusega — on muuseas sellepärast nii wõimas, et tal korda on läinud omale toetajaid leida töolisteklassi ridadest. Seda tõsiasja unustada wõi sellest waikida tähendab isennast petta, omaenda haigust warjata ja selle laialilagunemist wabalt wõimaldada. Töolisteklass puhastab ennast ideeliselt ise. Teisi küsimusi eelpool arutades nägime, et töolisteliikumine ei ole ühtne, waid ta jaguneb mitmesugustesse wooludesse, millel oma arusaamised ja tõekspidamised on töolisteklassi wõitlusest ja ta päewaülesannetest. See mitmesugune jagunemine on klassilise ühiskonna paratamatu tagajärg. Meil ei ole tarwis selle üle hädaldada, et töolisteliikumine mitmesugustesse wooludesse jaguneb, et see meie jõudu killustab, (mis, muidugi, õigus on), waid meil on tarwis, esiteks, teada neid **põhjusti**, mis nende woolude tekkimise allika-

teks on, teiseks, töolisteklassi teaduslise teooria põhjal tundma õppida neid teesid, kuidas nende wooludega wõi oma sisemiste haigustega wõidelda ja õiget proletaarlist liini üles leida. Rewolutsioonilised marksistid ei ole kunagi hädaldanud kapitalistlikes ühiskonnas walitsewate wastuolude pärast, mis sajad miljonid wiletsusse heidab, üldist waesust ning häda suurendab. Nad püüawad Marxi õpetuse alusel neist wastuoludest aru saada ja neid ära wõita.

Sotliste ametiühingute bürokraatide all mõistame neid ametiühingute ametnikke, kes aastaid ja aastakümneid ametiühinglises liikumises töötades endid väga lähedale on poetanud kodanlise riigi aparadile ja wiimastel aastate täiesti ühte on sulanud kodanlise riigi süsteemiga, selle süsteemi esimaadlejateks muutunud ja rewolutsioonilise õpetuse ära salganud. Ei ole kellegile saladuseks, et Ameerika kollaste ametiühingute juhid isiklikult suur toetusrahasid saawad tööstuskuningatelt, et Ameerika president „ise“ ametiühingute kongressidest osa wõtab. Inglise sotsialist Macdonald, nüüdne peaminister (1930/1. a. sai 1928. a. pangahärradelt ja ettewõtjatelt auto kingitusiks ja selle käitamiskuludeks kümneid tuhandeid lisaks Eesti kodanluse mitmekordne peaminister sots Rei on mitme ordumärgi rüütel, kaitseliidu auliige, suurte ettevõtete hooldaja jne. Neid kinkisid ja aumärke jagas kodanlus „sotsialistidele“ loomulikult töolisteliikumise kähgistamise eest. Niisugune on sotliste ametiühingute bürokraatide sotsiaalne nägu. Töoliste hulkadega niisugused „juhid“ ei rehkenda, nad walitsewad aastakümneid kestel sissejuurdunud ja wäljatöötatud määruste ning kommete põhjal. Ühingute aparat ja kodanlik-demokraatlis walitsemise süsteem wõimaldab neile töolistehulkade petmist ja liikumise ülesannete wõltsimist ilma suuremat raskusteta. Ühingute asju aetakse igasuguste „esinduste“ ja „wolinikkude“ kaudu, põlewamaid päewaküsimusi otsustada ühingu liikmete kogu, waid „eluaegsed“ ametiühingute juhid.

Marx andis oma töödes wäärilise hinnangu nendele töolisteliikumise juhtidele, kes töoliste klassiwõitluse tee

ära libisesid ja kaudselt wõi otsekohe kodanluse leeri läksid, püüdes sinna ka töolisteliikumist tirida. Selle nähtuse peapõhjust seletasid Marx ja Engels 1852—1892. a. Inglismaad näiteks wõttes, järgmiselt. Inglismaa kodanlus oli oma majanduslise ja poliitilise seisukorra poolest eesõigustatud olukorras. Asumaade kurnamine, monopolistiline seisukord ilmaturul ja walmistuses andsid inglise kodanlusele määratusuure ülikasu. Et oma eesõigustatud seisukorda alalhoida, selleks oli kodanlusel tarwis ennast sisemaal kindlustada. Tööstuse arenemine nõudis hästikwalifitseeritud töolistekihi loomist. Mõlemad eesmärgid saawutas kodanlus oma koduse töolisteklassi kwalifitseeritud osale paremate elamistingimuste loomisega. Tekkis n.n. „töölisaristokraatia“, kes paremini kindlustatud ja sellepärast ka huwitatud oli oma kodanluse eesõigustatud seisukorrast ilma majanduses (asumaade kurnamine jne). Rewolutsiooniline wõitlus kapitalismi vastu wahetati heatahtlikkusega, pärast aga täielise kodanlusega koostöötamisega. Sellest „töölisaristokraatia“ kihist ongi suur osa reformistliste ametiühingute bürokraatliisi juhte tekkinud.

Muidugi oleks täiesti ekslik ütelda, et kogu töolisteklassi kwalifitseeritud osa „töölisaristokraatia“ hulka kuulub. Töölisaristokraatia on osa töolisteklassist, kes oma erilise seisukorra tõttu walmistuses, oma maa kapitalismi erilise olukorra tagajärjel (wälisturgude kasutamise monopol, asumaade kurnamine jne) wõis kogu omamaa töolisteklassi arwel ehk asumaade töörahwa kurnamise arwel kodanluse poolt parema seisukorra kätte wõita. See on töölisaristokraatia iseloomulikumaid jooni, mis alaliselt jääbki.

Kuid ilmasõja ja sellele järgnewa kapitalismikriisi, asumaade rewolutsioonilise ja rahwuslise liikumise tagajärjel on imperialistlisel kodanlusel ikka wähem wõimalust laialisele eesõigustatud töolistekihile neid elumõnususid luua (kõrge töötasu), nagu enne imperialistlist sõda. Peale selle sünnib kapitalismi struktuuris eneses rida muudatusi, mis töölisaristokraatia küsimuse hoopis teisiti üles seab. Missugused need on? Kapitalistline ratsionaliseerimine ja

walmistuse üleminek kõrgele tehnikale, mille tagajärjel imperialistlikes riikides ikka vähem kvalifitseeritud tööjõudu tarvitatakse. Sellepärast ei wõi rewolutsiooniline ametiühinguline liikumine kapitalistlistel maadel töölisaristokraatia probleemi wulgaarselt üles seada ja niinimetatud töölisaristokraatiat, mõeldes siin kogu kvalifitseeritud tööjõudu, ühe pulga peale panna sotsliste ametiühingute bürokraatidega. Seda aga püütakse sagedasti teha. Ku parempoolsed, olles ühises wäerinnas sotsfaschistidega kommunistlist parteid ja punaseid ametiühinguid sõimawad „töötatöölise organisatsioonideks“, „pimedate ja maha jäänute“ pesadeks, eitades sellega töölisaristokraatiat ku sotsismi alust, siis, teisest küljest, püüawad pahempoolseid käredate sõnadega sagedasti kvalifitseeritud töölisi samadeks äraandjateks tembeldada, kui sotsfaschiste. Need sihtjooned on waled ja kahjulikud. Rewolutsiooniline teooria tõendab iga sammu peal töölisteklassi ühtsust. Marxi õpetuse üks põhilausetest seisab selles, et ta, lig 40-aastase kogemuse põhjal Inglise tööstuslise monopolitingimustest, töölisaristokraatia suuremalt õitseajalt, põrutawa pildi andis proletariaadi waesenemisest, ta muutumisest ühesarnaseks dekwalfitseeritud hulgaks. Olgugi et sotsfaschistid selle osa Marxi õpetuse wastu erilise wiha ja põlgust üles näitawad ja püüawad seda ümber lükata, ometi jääb wastuwaidlemata tõsiasi, et tänapäew Marxi õpetust ikka rohkem ja rohkem tõendab. Struktuurilised muudatused kapitalismis, kapitalistline ratsionaliseerimine, annawad selleks rikalikku materjali.

Sotsidele on ametiühinguline demokraatia tühi sõnakõlks. Ametiühingulisest demokraatiast kõnelemine muutub tege likult — töölisteklassi ühtsuse lõhkumiseks ja ühise wäerinna saboteerimiseks. Eesti sotsfaschistide teooria ja praktika annab selles selget tõendust. Sots Joonas ütles oma raamatukeses „Ametiühingud“, et ametiühingu juhtimine ei saa olla ühtaegu kiire ning rajatud laialisele demokraatlisele alusele. See paneb Joonase mõtlema ja küsib: kuidas kõrwaldada seda wastuolu? Wastuleidmiseks pöörab ta Inglise ametiühingute praktika arhi

widesse ja leiab sealt, et omal ajal kutsunud Inglise ametiühingud iga enamwähem tähtsa küsimuse otsustamiseks kokku oma liikmete üldkoosoleku, kuid warsti selgunud, et sarnasel teel ei jõua kaugele. Oli wõimata leida sarnast küsimust, kus kõikide liikmete arwamine oleks täiesti ühte langenud. Ka koosolekute sagedane pidamine olnud tülikas ja aegawiitew. Et sellest takistusest üle saada, selleks usaldatud ametiühingu asjaajamine ja juhtimine vähemaliikmelise esinduskogu kätte, kusjuures igal liikmel õigus antud osa wõtta esindaja walimisest. Joonasele meeldib weel wäga Saksa ametiühingute bürokraatide seisukoht ametiühingliste tegelaste wõimupiiride asjus. Saksa sotsid leiawad, et ametiühingu juhatuse liikmed peawad täpselt tundma ja oskama tähele panna üldiseid majanduselu nähtusi. Nad peawad omama terawa pilgu olukorra hindamisel ja tööstuse wõimalikkude uuenduste ettenägemisel. Nad peawad hästi tundma sotsiaal seadusandlust ja teadma, missuguses suunas see wõib lähemal ajal areneda. Nad peawad olema head wäepealikud ja targad waheltsobitajad... Niisugustena tahab eesti sots näha ametiühingute juhatuste liikmeid ka Eestis, sest wastasel lool wõiwad ametiühingud langeda „wastutamata inimeste tallermaaks“. See oleks lühidalt Eesti sotside teooria ametiühinglise demokraatia suhtes.

Sotside **praktika** ametiühingute töös tõendab kõige paremini nende teooriat. Nii kui teooria, nii on ka sotside praktika **demokraatia wastane**. Mida mõista ja mida peame mõistma ametiühinglise demokraatia all? Seda, kuidas laialised ühinguliikmete hulgad kõige paremini saawad oma klassi huwisid kaitsta ja nende küsimuste otsustamisest osa wõtta, mis neid puudutawad. Demokraatiat „puhtal kujul“ ei ole üldse olemas, s.o. niisugust, mis kõikidele klassidele omane. On waid kodanline wõi töölisteklassi demokraatia. Wõib meile olla ideaaliks Inglise wõi Saksamaa bürokraatliste ametiühingute juhtimine oma esinduskogudega ja teiste bürokraatliste aparatidega? Mitte mingil tingimisel. Lääne-Euroopa töölised peawad praegu ägedat wõitlust oma ametiühingute bürok-

raatliste korralduste wastu, mida wälja saadab kitsas ametiühingute ametnikkude keskkohst ehk niinimetatud „saja-protsendilised asjatundjad“. Ühingutes, kus on tuhanded ja kümned tuhanded liikmed, ei saa, muidugi, üldkoosolekuid kokku kutsuda, mida ka keegi ei nõua. Nõutakse aga seda, et ühinguliikmetele ette wõtetes, töökodades, jaoskodades wõimalik oleks oma seisukohta awaldada nende sammude kohta, mida teeb ühingu keskjuhatuse. Kui ette wõtte ehk töökoja ametiühinguliikmed leiawad, et keskjuhatuse otsused tööliste klassihuwidele ei wasta ja proletariaadi liinilt ära libisewad, siis ei ole nad kohustatud neid täitma. Selle eest wõtewad Inglismaal ametiühingutes tegutsewad „rewolutsioonilised wastasrinnad“, kes juhtide kahjulikkude otsuste wastu on ja töölistele nende hädaohtlikkust seletawad.

Meil, Eestis, on aga seda kahjulikum ja hädaohtlikum ametiühinglisele liikumisele külge pookida Lääne-Euroopa bürokraatlist asjaajamist. Kes eeskujuks wõtab reformistlisi ametiühinguid, see astub ise paratamatult proletariaadi äraandmise teele. Seda näitasid Eestis hiljutised „pahempoolsed“, tõepoolest aga kõige parempoolsemad Histid, Kirikalid, Maikallod, kes organiseerimiskuudel pahempoolsetele ametiühingutele üleskutseid kirjutasid, milles Skandinaawia sotslisi ametiühinguid eeskujuks soowitatakse wõtta ja nii wõidelda, kui Skandinaawias olla wõideldud. Kuid kus istuwad nüüd need „soowitajad“ ise? Sotsfaschistide pinkidel, mõni neist käib korralikult ka kaitsepolitseis honoraari järel. Parempoolsete ja sotside taktika ametiühingutes seisab selles, et niisugust poliitikat ajada, mille pärast politsei ja kaitsepolitsei neid wastutusele ei saaks wõtta; kuid kes tahab parempoolsele ametiühinglisele liikumisele piksewarrast püstitada, mis kõik kodanluse surwe ja terrori kõrwale juhiks, see juhüb ka pahempoolsed ametiühingud klassiwõitluse teelt kodanlusega koostöötamisele. Kogu reformistliste ametiühingute praktika annab sellest tunnistust. Töölised on selle wastu, punased ametiühingud wõiwad õppida ainult teiste maade punaste ametiühingute tegewusest, kuid iseäranis Nõukogude Liidu

ametiühingute tegewusest, nii praegusest kui ka rewolutsioonieelsest tegewusest.

Sotsid kardawad ühingu liikmete „mitmesuguseid“ arwamisi. Neid arwamisi wõib karta ainult see, kes tööliste klassi rewolutsioonilistelt seisukohtadelt on taganenud ja klassidewahelise kokkuleppe seisukohale asunud. Rewolutsioonilised ametiühingud ei karda mitmesuguseid arwamisi, waid nad töötawad selleks, et selgitustöö abil mitmesuguseid arwamisi ühisele proletaarsele seisukohale wiia. Selles seisab proletaarse demokraatia põhialus.

On niisugune proletaarne demokraatia wõimalik ametiühingutes? Eesti ametiühinglise liikumise praktikas teame, et see mitte ainult wõimalik pole, waid koguni väga tarwik on, ja häid tagajärgi annab. Ükskõik, mis tööliste klassiwaenlased ka ei räägiks Eesti ametiühingute liikumise lähemast minewikust, siiski ühte asja ei saa keegi salata: **ametiühingud koondasid endasse enamuse meie tööstustöolistest.** Lollus on seletada, et see sündis „wandeseltslaste“ poliitika tagajärjel; rumalus on tõendada, et ametiühingud ajasid enne ainult poliitikat ja mingit tegemist ei teinud tööliste seisukorra parandamisega; prowokatsioon on see, kui seletatakse, et meie ametiühingud lähemas minewikus „kommunistide tallermaaks“ olid ja sellepärast kodanluse surwe ja terrori all kannatasid. See on sotside prowokatsioon ja töölisteklassi terroriseerimine. Rewolutsioonilisi ametiühinguid terroriseeritakse igal demokraatlisel maal **sellepärast**, et nad tõesti rewolutsioonilised on, s.o. sotside ja kodanluse wastu wõitlewad. Kommunistid olid ja on kõige järjekindlamad rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise tegelased. Ametiühingud ilma kommunistlike töolisteta on sotslised ühingud.

Kuidas tuleks ametiühinglist demokraatiat meie oludes teostada? Esiteks on tarwis süstemaatiliselt korraldada linnades kõigi ühingute juhatuste koosolekuid ühes tööliste wanematega wabrikutes, kus aga tööliste wanemaid ei ole, seal kutsuda ametiühingute juhatuste koosolekutele tööliste poolt walitud ametiühingute wolinikke. Neil

koosolekutel tuleb arutada tööliste olukorda puutuwait küsimusi, nõu pidada, kuidas ühe ehk teise küsimuse juures talitada ja arwustuse alla wõtta oportunistlised seisukohad, mis wiivad klassiwõitluse liinilt taganemisele. See oleks ametiühingute demokraatia üle hirwitamine, kui meie töölistele ei lubaks, näiteks, keskliidu, ühingute ülelinnaliste kesknõukogude tegewuse arwustamist. Teiseks on waja selle poole püüda, et ametiühingute üldkoosolekuid tihemini korraldataks, nendel koosolekutel juhatus laialise aruande teeks oma tegewusest, mille järele ühingu liige otsustada wõib, kas ta ühingu juhatus õieti talitas wõi tööliste huwide wastu läks. Kolmandaks on tarwis tihem side luua wabrikutes, töökodades jne töötawate ametiühingute liikmetega. Arwesse wõttes meie wabrikutes walitsewat surwet ametiühingute wastu (keelatud on selgitustöö tegemine ametiühingu heaks wabriku seinte wahel, keelatud on wäikse teadaande wäljapanemine ametiühingu koosoleku üle liikmetele teadmiseks, keelatud on koosolekute pidamine jne, jne), tuleks ette wõttes, töökojas ehk wabrikus töötawate ametiühingu liikmete poolt wälja eraldada oma „wolinik“, kes tähendatud töökojas ametiühingu asju ajab; juhatuslega sidet peab ja igast sündmusest ühingute juhti waid keskkohale informeerib. Tähendab niisugune „wolinikkude“ sisseandmine sotside wolinikkude instituudi loomist? Ei, see on hoopis teistsugune wolinik. Töölised waliwad ette wõttes, töökojas, wabrikus omale usaldusmehe (-naise), kes sidet peab ametiühinguga ja kes kõik tööliste nõudmised jne ametiühingu juhatusle teatawaks teeb. Wolinik wõi usaldusmees on üks aktiwistidest, agaramatest tegelastest, kes ühingu tegewuse tõstmiseks, uute liikmete juurewõitmiseks, tööliste majanduslise wõitluse korraldamiseks jne tööd teeb. Muidugi ei tohi pahempoolsetel ametiühingutel mingisuguseid pettelootusi wolinikkude suhtes olla, et nad ametiühingu töö ära teewad. Peab arwesse wõtma, et pahempoolsete ametiühingute wolinikud, samuti nagu liikmedki, ette wõtjate terrori alla satuwad. Nagu ametiühinglise liikumise wabaduse eest üldse, nii tuleb ka

wolinikkude eest wõidelda. Wolinikkude kaitseks on waja korraldada streike, kui ettewõtjate ülbus nii kaugele läheb, et ametiühingute tegelased töölt wallandatakse. Usaldusmehed ja wolinikud wõiwad olla ka pool-legaalsed, s.o. ei tarwitse seda igale kurnaja kannupoisile ja prowokatorile seletada, kes wolinikuks walitud.

7. Wõitlus ametiühinglise liikumise ühtsuse eest

Tööliste ühise wäerinna loomise küsimus tõusis laialises ulatuses üles kui poliitiline hüüdsõna sel ajajärgul, kui kapital pärast ilmasõjale järgnenud rewolutsioonilainet hakkas töölisteklassile pealetungima. Oli tungiw wajadus kapitali pealetungimisele wastu seada proletariaadi ühine organiseeritud wäerind. Rewolutsioonilised ametiühingud, kui tööliste hulgalised organisatsioonid, muutusid ühise wäerinna teostamise üheks keskkohaks. Ühise wäerinna hüüdsõna ei tähendanud klassidewahelist koostööd, waid wõitlust selle koostöö wastu, mis kergendas kapitali pealetungi töölisteklassile. Tarwis oli hulkasid koondada tegevusele oma klassihuwide kaitseks (8-tunnise tööpäewa kaitsmine, töötasu vähendamise wastu wõitlemine jne). See asjaolu, et ühise wäerinna hüüdsõna alla koondusid töölistes, kes mitmesuguseid poliitilisi tõekspidamisi omaks tunnistasid, ei tähendanud seda, et rewolutsioonilised töölisteorganisatsioonid oleks ühise wäerinna alusele asudes lahti ütelnud oma põhimõtetest, programmist ja taktikast. Ühine wäerind oli palgatööliste ja -teenijate liit wastupanekuks kapitali pealetungimisele ja wastupealetungimise korraldamiseks. Sellepärast et tule ühise wäerinna kui eesmärgi, waid kui abinõu peale klassiwõitluses waadata, s.o. tagasi lüüa kapitali pealetungimine ja selle järel wastupealetungimisele minna tööahwa poliitilise ja majanduslise wõimu saawutamiseks.

Wõitlus ametiühinglise ühtsuse eest tekkis samal ajal. Sisuliselt tähendab wõitlus ametiühingute ühtsuse eest samuti ka wõitlust tööliste ühise wäerinna eest. Mõlemad püüawad töölistehulkade koondamisele, tööliste organisat-

sioonide tugewamaks tegemisele, et paremini wastupanekut awaldada kapitali pealetungimisele ja oma seisukorda parandada. Reformistlised ametiühingute juhid nägid ühises wäerinnas ja wõitluses ametiühingute ühtsuse eest omale kõige suuremat hädaohtu. Taganedes Marxi rewolutsioonilisest klassiwõitluse õpetusest, pooldasid nad kodanlusega koostöötamise poliitikat. Eelpool juba nägime, missugustesse wormidesse see sotsliste ametiühingute juhtide poliitika ennast püüab mahutada, kuidas ta järkjärgult kõik töolisteklassi seisukohad käest annab ja awalikult kodanluse leeri läheb. See oli üheks suuremaks põhjuseks, miks kapitali pealetungimisel niiwõrd suur edu oli ja miks töölised paljud oma wõitudest on kaotanud. Töölise ühise wäerinna hüüdsõna on eestkätt niisuguse poliitika kõrwaldamise abinõu, ühise wäerinna hüüdsõnade propageerimine ja selgitustöö aitab töolistehulkadele silmi awada hädaohule, mis endast kujutab sotsiline poliitika.

Wäga huwitawalt kirjutab sellest Lenin oma raamatus „Pahempoolsuse lastehaigus kommunismis“: „Wõitlust „töölisaristokraatiaga“ peame töolistehulkade nimel ja selleks, et neid hulki oma juure tõmmata; wõitlust paendlikkude ja sotsiaal-marurahwusliste juhtidega peame selleks, et töolisteklassi oma poole wõita. Rumal oleks seda kõige käega katsutawamat algtõde unustada. Just seda rumalust aga teewad saksa „pahempoolsed“ kommunistid, kes ametiühingute **latwade** tagurlusest ja kontrewolutsioonilikusest järeldusi teewad... ametiühingust wälja astuda! nendes töötamisest lahti öelda!! uusi, wäljamõeldud töölisteorganisatsiooni wormisid luua!! See on säärane andeksandmatu rumalus, mis wääriline kommunistide kõige suuremale teenusele — kodanluse ees. Sest meie vähemlased, niisama kõik paendlikud, sotsiaal marurahwuslikud, Kautsky leerist ametiühingute juhid ei ole muud midagi kui „kodanluse käsikud töolisteliikumises“ ehk „kapitalistideklassi tööliste-kubjad“ (labor lieutenants of the capitalist class), nagu neid Daniel de Leoni järelkäijad Ameerikas kenasti ja õieti nimetawad. Tagurlistes ametiühingutes töötamisest lahti öelda tähendaks wähearenenud

ma mahajäänud töölistehulke tagurliste juhtide, kodanuse käsikute, töölistest aristokraatide ehk „kodanlustunud tööliste“ mõju alla jätta (Waata: Fr. Engels, 1852. a., kiri Marxile inglise tööliste kohta).

Sotsid nimetawad ühist wäerinda ja wõitlust. ametiühingute ühtsuse eest „kommunistide manöövriks“. Mingesugust „manöövrit“ ja pealegi „kommunistide manöövrit“ ei ole ühise wäerinna hüüdsõnas. Wõitlus ametiühingute ühtsuse eest on samuti wälja kaswanud tööliste elulistest huwidest, nõudmistest, ja iga teadlik tööliste klassi liige tunnistab, et töölistele on tarwis **ühiselt** kapitali wastu astuda ja sealjuures õiget klassiwõitluse teed käia. Ainult niiwiisi peab küsimuse üles panema.

Töölisteklass wõitleb juba mitu aastat ametiühingute ühtsuse eest. Juba ammu kõneleme, kirjutame, waidleme selle üle, kuidas töölistes peawad oma wõitlusridu korraldama, et küllalt tugew olla ja kodanuse pealetungimisele wastu panna. Kuid tagajärjed? Peale järjekorralist puhastustööd seaduse poolt on meie organisatsioonid jälle lõhutud, read segi paisatud, endiseid tõekspidamisi püütakse rewideerida, arwates, et nendes peitub kaotuse põhjus. Paljudel seltsimeestel on arwamine tekkinud, et wõitlus ühise wäerinna, ametiühingute ühtsuse eest mitte midagi pole annud ega annagi. Kinnitame ju mitmendat aastat: ühtsus, ühtsus ja ühtsus, kuid sotsid teewad ikka oma tööd — laimawad, prowotseeriwad, wiskawad terwed organisatsioonid nende tegude arwustamise eest wälja, kongressidel wõltsitakse tööliste esindust, ja kus see ei aita, seal kutsutakse appi politsei ja lastakse protokoll teha. Meie kordame ikka: ühtsus, ühtsus! Kas ei ole aeg sellest hüüdsõnast lahti ütelda wõi teine taktika wõtta, mis paremaid tagajärgi annab?

On neidki, kes arwawad, et üldse ei ole waja ühisest wäerinnast osa wõtta, samuti kui ei ole waja ka sotside poole minna. — Jääme wäljaspoole, waatame mis sellest wälja tuleb, loome oma ühingud, kuid jääme kõikidest töölisteorganisatsioonide keskkorraldustest eemale. Ei üks ega teine seisukoht pole õige. Esiteks ei ole meil mingit

tarwidust ühise wäerinna taktikat muuta, endine taktika on õige. Ajutiste kaotuste põhjused polnud mitte ühise wäerinna taktikas, s.o. selles, et meie ühise wäerinna poole püüdsime, kaotuse põhjused on mujal — makswas ühiskonna süsteemis ja selles, et õieti ei osatud ühise wäerinna taktikat tarwitada. Teiseks, kõrwalejäämine oleks aga enesepettus, sest sellega paneme endid mitmekordsete löökide alla, üheltpoolt kurnaja piits ja teisest küljest waimline pimedus, mahajäämine üldisest arenemisest riisub meilt wiimase jõuraasukese. Wõitlus ühtsuse eest oli ja on meil töölistehulkade klassiwõitluse liini poole wõitmine, kuid mitte sotsliste juhtide ümberkaswatamine. Ei ole õige, nagu poleks ühtsuse eest wõideldes mingisuguseid tagajärgi saawutatud. Rahwuswahelises ulatuses on sel taktikal rida suuri wõitused: hulkades on käärimine poolehoid rewolutsioonilistele vähemustele suurtes sotsialistlikes ühingutes kaswab, töölisteklassi äraandjad reformistlikud juhid on paljastatud, juhtide tegewuse teraw arwustamine ühingute liikmete poolt on kogu proletariaadi aktiivsusust tõstnud. Ühtsuse hüüdsõnal on sellel alal määratusuur tähtsus.

Tihti küsitakse: kuidas ühtsuse heaks tööd teha? Et meie nii sagedasti ühtsusest räägime, siis tekib mõne seltsimehel arusaamine, et ühtsus on töölistehulkade eesmärk ja sellepärast tuleb kõik teha, et igal tingimisel ühtsust saawutada. Need seltsimehed arutawad järgmiselt: kui ma ühtsuse poolt olen, ametiühingu lõhkumise wastu ja sotsialistlikes ühingutes pean töötama, siis pean, loomulikult, ennast sotsialistlikes ühingutes ja sotsialidega kõneledes ehk waieldes nii ülewal pidama, et mind keegi ei wõiks ühingust wälja heita. Saksamaal, näiteks, hääletasid niisuguste arwamistega petetud kommunistid sotsialide ettepanekute poolt, kui need rewolutsioonilise wastasrinna rühma tööd ametiühingutes hukka mõistsid.

Niisugune ühtsusest „arusaamine“ on otsekohene allawandumine sotsialidele. See tähendab klassiwõitluse liinil taganemist ja wabatahtlist põlwilaskumist. Niisuguse „ühtsuse“ wastu ei ole ka sotsialid, sest see nõuab ainult istu-

mist ja sotside ettepanekute eest hääletamist. Niiwiisi ei wõi waadata ega waata ühtsusele tõelise klassiwõitluse alusel seiswad ühingud ja nende tegelased. Kes sellele seisukohale asub, see läheb nagu kõik parempoolsed sotsfaschistide leeri.

See, kes on ühtsuse poolt ja kes rewolutsioonilise klassiwõitluse alusel seisab (teisiti ei ole üldse ühise wäerinna taktika mõeldaw), peab, järelikult, ka sotslises ühingu olles esinema selge klassilise seisukohaga. Ükskõik kus kohas, mis küsimuse juures, alati peab teadlik tööline sotsiga selgelt ja kartmata rääkima. Tööline ei wõi oma seisukohta warjata wõi selle heaks kihutuse tegemisest lahti öelda. Klassiteadlikule töölisele ei ole wõitlus ühtsuse eest **waikimise kohustus**, waid proletariaadi klassiliste seisukohtade eest **wõitlemise ülesanne**. Arwustamine, enesekriitika on ühise wäerinna ja iga ühtsuse eest wõitlemise esimene käsusõna. Kui ühtsust pakutakse arwustamisest lahtiütlemise teel, s.o. oleme ühises wäerinnas, kuid waikime kõik eksimised ja klassiwõitluse liinilt libisemised surnuks, siis niisugusest ühtsusest tuleb ära öelda. See ei ole ühtsus, waid tummade mäng. Ainult parempoolsed wõiwad töölistele niisugust ühtsuse taktikat pakkuda. Wõitlus ametiühingute ühtsuse eest ei ole tänase ega homse päewa küsimus. Ühise wäerinna hüüdsõna ei ole ajutine lööksõna, waid järjekindel wõitlus tööliste liikumise solkijate ja äraandjate wastu, laialiste tööliste hulkade koondamise eest.

III. Ametiühingline liikumine Eestis

1. Esimesed sammud

Ametiühingute asutamine Eestis kuulub 1906—1907. aastatesse. 1905. a. rewolutsioon tõi wärske tuulepuhangid töörahwaliikumisse. Laialine rewolutsiooniline liikumine ei kadunud proletariaadi eelwäe ridade purukslõõmisega. 16. oktoobri werepulg Tallinna Wene turul Besobrasow ja von Sieversi karistusesalkade julmid rüüstamised, sadade rewolutsioonitegelaste tapmine, talude põletamine rewolutsioonist osawõtjate maaproletaarlaste peksmine kohutanud töörahwast, waid, ümberpöörduvalt, andis uut jõudu ja julgust uutele wõttelejatele, kes reast wäljalööduid asemele astusid. Rewolutsioon osutus määratusuureks jõuallikaks, kust mitte ainult töölisteklass, waid ka teised laialised töörahwakihid enda janu kustutasid — teaduse wabaduse ja walguse poole püüdes. Nii said ka ametiühingud Eestis pärast töölisteklassi sõjariistus ülestõus mahasurumist 1905. a. töölisteklassi hulgalisteks organisatsioonideks, kus püüti tööliste klassiteadwust kaswatada teiste maade töölisteliikumise ajalooa tutwustada, e wälismaade rewolutsiooniliste töölisteparteide wõitluskogemustest wõttelema õppida, et wihatud tsarismile lõppu teha.

Meie raamatukese ruum ei luba siin pikemalt peatada Eesti tööliste esimeste organisatsioonide tegewuse juures. See on eri ülesanne ja tarwitab erilist walgustamist. Tähendame siin waid weel, et ametiühingline liikumine Eestis oli sel ajal ühtne, juhitud rewolutsioonilise klassi wõitluse põhimõttest ja taktikast. Kuigi ametiühingud arwuliselt enamust töölistekonnast oma ridadesse ei jõudnud koondada, — selleks oli nende kestwuse aeg liiga lühike, — siis seda suurem oli ametiühingute poliitiline

erikaal kogu töolisteliikumises. Sotsiaaldemokraatline (enamline) partei töötas „põranda all“, ametiühingud olid ainukesed legaalsed töölisteorganisatsioonid. Ametiühingud olid üheks weorihmaks rewolutsioonilise töölistepartei juurest laialiste töölistehulkade juure. Rewolutsioonilise sotsiaaldemokraatia põhimõtted olid ametiühinglise töö põhialused; ametiühingud kaswatasid oma liikmeid ja laialisi töölistehulk rewolutsioonilise sotsiaaldemokraatia waimus. Mõnelt poolt püütakse nüüd seletada, et selleaegsed ametiühingud olla selle tagajärjel olnud „wandeseltsi iseloomuga“ (Joonas oma raamatukeses). See on närune laim töölisteorganisatsioonide peale. Ei enne ega kunagi pärast pole ametiühingud meil olnud „wandeseltsid“, waid laialised tööliste ühendused. Need ametiühingute traditsioonid, mis meie ametiühingline liikumine on pärinud 1906—1910. a. kogemustest ja suure Wenemaa ametiühinglise liikumisest üldse, jääwad siiamani paremateks ja puhtamateks traditsioonideks, mis meile ainult eeskujuks wõiwad olla.

Esimesed ametiühingute organisatsioonid uhutakse peagi tsariwalitsuse reaktsiooni laine poolt ära. 1910. aastal sulutakse Eestimaal wiimased ametiühingute organisatsioonid, ja kuni 1917. aastani ei ole Eestis ametiühinguid, kui mitte arwata trükitööliste salajast ühingut Tallinnas ja ühinguid Narwas 1912.—14. a. Uuesti algawad ametiühingud tegewust jälle peale weebruarirewolutsiooni. Sel ajal oli Tallinn Eestis suuremaks tööstuse keskkohaks. Ametiühingud muutuwad peagi tööstust juhtiwateks ja korraldawateks organisatsioonideks. Rewolutsiooniline liikumine sammub ülespoole, kodanline rewolutsioon kaswab kiirel arenemisel ümber proletaarseks rewolutsiooniks. Töölisteklass seisis oma wabadusewõitluse esirinnas, oli astumas uude töolisteliikumise ajajärku. Ametiühingud seisis terwelt ja täiesti rewolutsioonilise klassiwõitluse alusel, wõtsid wastuwaidlemata omaks proletariaadi diktaatuuri põhimõtted, strateegia ja taktika. Ametiühinglises liikumisest ei olnud kuulda (peale kantselei- ja kontori-teenijate ametiüh.) nüüdseid sotside nutunaisi ja siioni-

wahtisid. Neil oli siis muuga tegemist (näit. iseseiswuse probleemid), ja aega töolisteliikumisele üldse ei jatkunud. Saksa okupatsioon katkestas ametiühingute tegewuse kõigil pinewamal silmapilgul. Uuesti suluti töolisteklassi organisatsioonid. Üheksa kuud rippus okupatsiooniwõimud tabalukk ametiühingute ukse ees, kuni wiimati 1919. a lõpul töölised taba ükselt ära kiskusid ja ametiühingute järele elama hakkasid.

2. Esimene Eesti ametiühingute kongress

Ametiühingute tegewuse algus peale Saksa okupatsioonlangemist sündis väga iseäralistes ja omapärastes tingimustes. Ametiühingud hakkasid niioelda „oma wõimud töötama. Okupatsiooniwõimud andsid wõimu järk-järgult üle „meie“ kodanlusele, toetades noort wõimule püüdwa kodanlust seni, kui ta hakkas jalul seisma. Töölised nõudsid juba sügisekuudel rahapalga kõrgendamist ja töölised wanemate walimise õigust wabrikutes. Nowembri wõtab töolisteklass need õigused, ja ajutisel walitsusel jääb üle neid nõudmisi ainult kinnitada, mida ka arusaadawatel põhjustel wastuwaidlemata tehakse. Ka äärmiselt raskes ja keerulises sõjaseisukorras jääwad ametiühingud kindlasti töölised rewolutsioonilisele klassilisele seisukohale, nad jatkawad selgitustööd ja töolistehulkade organiseerimist mitmekordse jõupingutusega, lööwad tagasi igasugused prowokatsioonilised kallaletungimised ja, jäädes lahutamata waimlisse sidewusse wõtleva rahwuswahelise proletariaadiga, kannawad kõrgel töölised weripunast wõimuselippu.

Meie raamatukese ülesanne ei ole ülewaadet andes selleaegsete ametiühingute mitmekülgsest wõitlusest, mida pööraselt raske ja sündmusrikas oli. Peatame ainult mõne sammu juures, mis meie ametiühinguid iseloomustab enne kongressi, s.o. enne 28—30. augusti 1919. aastal.

Elukallidus tõusis kohutawa kiirusega. Töötasu seisukohal ühesugusel kõrgusel wõi kerkis õige wähe. Loomulikult oli ametiühingutel suuremaks küsimuseks töölised seisukohad

korra parandamine palgatariifide kõrgendamise teel. Selle ülesande täitmisele oli ametiühingute tähelepanu ka juhitud. Ametiühingute poolt pannakse kewadel 1919. aastal ettevõtjatele palgatariifi kõrgendamise nõudmised ette. Ettevõtjad ütlevad nõudmiste täitmisest ära, ametiühingute kesknõukogu otsustab nõudmiste läbiwiimiseks streiki korraldada. Streik pidi kõigis Tallinna wabrikutes ja ettevõtetes algama 10—11. mail. Kuid 10. mail 1919. a. võetakse ametiühingute kesknõukogu terwes koosseisus kinni. See oli esimene tuleproov tööliste ametiühinguile. Töölisteorganisatsioonid tegid tuleproovi hiilgawalt läbi. Ühenduses ametiühingute kesknõukogu arreteerimisega alustab kodanline ja sotslik ajakirjandus metsikut pealetungimist ametiühingutele nende selge klassiwõitluse poliitika pärast. Tööerakondline peaminister Strandmann annab riigikogus mõista, et ametiühingute kinniwõetud kesknõukogu liigete juurest olla „dokumente leitud“, mis tõendawat suurte rahasummade saamist „ühelt waenuliselt riigilt“. Ajakirjandus lööb lokku 4 miljoni marga saamisest Wene-maalt, mida ametiühingud wastu wõtnud. 4 miljoni hulgas „Sotsiaaldemokraadist“ kuni maaliidu „Kajani“, kõik lehed läbi. Kuid pärast selgub, et see 4-miljoniline „toetus ühelt waenuliselt riigilt“ närune prowokatsioon oli, kuna ametiühingud mingit toetust mitte kusagilt ei saanud. Seda tõendab ka see, et kesknõukogu liikmeid süüdistati saariaegse nuhtluseseaduse § 125 p. 4 põhjal, mis kõneleb osawõtmisest ühingust, mille ülesandeks on tööliste streikile üleskihutamine. Sellega lükati isegi ametlikult „4-miljoniline“ prowokatsioon ümber. Kuid töölisi ei suutnud see prowokatsioon mitte silmapilgukski kõhklema panna oma organisatsioonide juures. 15. mail tulid Tallinna ametiühingute juhatused esindajad kokku ja otsustasid: wangistatud seltsimeeste asemele mitte uusi walida ja tunnistada, et nad türmis istudes oma ametikohust täidawad“. Selle otsusega ühinesid Pärnu ja isegi Kuresaare ametiühingute kesknõukogud. Samal ajal arutasid ametiühingute juhatused ka „Sotsiaaldemokraadi“ prowokatsioonilist ülespidamist ja laimuwalingut töölisteorganisatioo-

nide peale. Peaaegu ühel häälel otsustati „Sotsiaaldemokraat“ boikoti alla panna, mis lühikese ajaga kogus Eesti töölisteklassi poolt vastu võeti ja viimati ka „Sotsiaalgawesele unele wiis — „Sotsiaaldemokraat“ suri lugejate puudusel.

Ametiühingute kesknõukogu arreteerimine, nagu juba nägime, ei heidutanud töölisi. Sel ajal võitlesid rewolutsiooniliste tööliste ridades ka sotsialistid-rewolutsionärid, nagu Joonas, Freiberg jt. Ametiühingute kongressi kokkukutsumise ettevalmistamine läheb kõigi raskuste peale vaatamata jõudsasti edasi. Võitlus kesknõukogu poolt väljatöötatud palgatariffide eest oli töölistel selgesti näidanud, et „kõik ei ole kuld, mis hiilgab“. Tallinna ametiühingute juhatuste protokollist 24. juulist 1919. a. loeme: „Koosolekule kutsutud töö- ja hoolekandeminister Palwadre seletab, et tulewikus walitsusel kindel kawa olla wangistusi tsiwiil-prokurööri läbi teha ja eesarnased juhtumised, nagu kesknõukogu wiimane wangistamine ilma millegi aluseta, kindlasti korduma ei saa“. Kongressi kokkukutsumise aeg määratakse samal kesknõukogu koosolekul kindlaks 30. ja 31. augustiks. Kongressi eeltööde ja lõpuliku päewakorra kokkuseadmiseks walitakse komisjon, kuhu lähewad: Allik, Tiideberg, Heitruuli, Palm, Hammer, Lau, Ulpus, Tirmann, Oun ja Kurwits. Samal koosolekul arutatakse ka kesknõukogu liikmete wangistamist ja wõetakse selle kohta otsus vastu millega Eestimaa Ametiühingute Kesknõukogu tegewus õigeks tunnistatakse, niisama ka kesknõukogu häälekandja „Töö Hääle“ siht ja põhimõtted. Põlglikult lükatakse tagasi kodanluse prowokatsioon ja wale „4 miljonist“ Edasi loeme: „Koosolek naelutab häbiposti kõige ilma proletariaadi ees Karl Asti ja Ko. ning tunnistab neid Eesti tööliste äraandjateks ja kõige kurjemaks waenlaseks kes töölistepartei nime all kodanlusega käsikäes töötades Eesti töörahwa 30 hõbeseekli eest liitriikide imperialistidele ära on müünud, saades niiwiisi üleilmse rewolutsioonisandarmiteks. Koosolek kutsub kõiki seltsimehi, kes weel pimedast peast nende sotsiaaläraandjate järel käiwad

lahtilõõma neist juudastest ja asuma wõtleva proletariaadi ridadesse“. See otsus wõeti vastu 102 häälega, kuna 3 hääletajat erapooletuks jäid.

Niisuguse seisukorra juures astus kokku esimene üle-eestimaaline ametiühingute kongress. Meie ei saa siin ruumi puudusel peatada üksikasjalisemalt kongressi tööde juures. Kongressi päewakorda wõetakse: 1) Aruanded, 2) ametiühingute ülesanded, 3) walimised ja 4) organiseerimine. Kongressi otsus „ametiühingute ülesannete kohta praegusel ajajärgul“ ütleb:

„Ametiühingud peawad enda otsekoheseks ülesandeks tegema töölistehulkadele, keda ametiühingud ühendawad, ära näidata seda kahjulikkust, mis kodanlastega koostöötamine tööliste klassiwõitlusele toob. Aeg on möödas, kus ametiühingud ainult majanduslisteks organisatsioonideks olid.

Ametiühingud peawad muutuma tööliste rewolutsioonilisteks organisatsioonideks, kes kaswatama peawad tööliste hulgas arusaamist sotsialistlise pöörde paratamatusest. Ametiühingud peawad olema nii tööliste majanduslise kui poliitilise wõitluse juhtiwateks organisatsioonideks. Kõik, kes seda ametiühingute ülesannet ei tunnista, on töölisteklassi wastased.

Asudes nii tööliste poliitilisele kui majanduslisele wõitlusele teewad ametiühingud endale ülesandeks wõidelda kõigi abinõudega hädasotsialistliste püüete vastu nende kahjulikkust töölistehulkadele ära näidata, kui abinõu, millega kodanluse wõitu tööliste üle tahetakse pikendada ja tööliste rewolutsioonilist klassiwõitlust nõrgestada“.

Nagu sellest resolutsioonist näeme, asus ametiühingute 1. kongress kindlasti ja ühelmeel sel järjekindla rewolutsioonilise klassiwõitluse alusele. Täies kooskõlas nende otsustega mõistis kongress kesknõukogu aruande ärakuulamise järel hukka Eesti sotsiaaldemokraatia ja heitis kongressilt wälja sotsiaaläraandjad:

„Eesti sotsiaaldemokraadid on ametiühingute kesknõukogu ja tema häälekandjat kõigiti wägistada aidanud ja ei ole siis, kui Eesti töörahvast sunniti tsariaegse surwe all ägama, kunagi selle wastu protesteerinud. Weel enam, nad ise on rängemate ja waljumate surweabinõude tarwitamisele wõtmisnõudnud. Sellepärast on nad ühisest töörahwa wäärinnast, mis ulatab nõgistest wabrikute töökodadest higiga wäetatud mõisapõldudele ja mis ühendab linna- ja maaproletariaati, — **wälja heidetud**. Kongress ütleb nende (sotside) kohta oma wiimase sõna ja tunnistab nad **kontwõõrasteks** töörahwa kongressil“.

See ajalooline otsus on täiesti ja terwelt kinnitust leidnud sotside tegewusest „iseseiswuse“ algusest kuni tänapäewani. Weel enam. See otsus näitab, kui õieti hindasid kommunistlised tööliselised sotside iseloomu. Sotsid lahkusid kongressilt häbistatult, nagu peksetud koerad ja — wastasid kõige metsikuma ja koledama weretööga, mida Eestis sinnamaani oli nii awalikul kujul tööliste kallal nähtud — Isborskiga. See oli kättemaks klassiteadlastele tööliste kongressilt wäljawiskamise eest. See oli tööliste julm pussitamine seljatagant, sotside timukatöö suureksam. Sestsaadik ei ole weretööd, prowokatsiooni, millega tööliste wõitlust demokraatlises Eestis häwitatakse ja millest sotsid kõige aktiivsemalt poleks osa wõtnud (Kingissepa tapmine, Kreuksi surmamine, 1. dets. ülestõusu weresse uputamine, pahempoolsete töölisteorganisatsioonide rüüstamine jne). Sotsid on muutunud sotsfaschistideks, werise faschismi paremaks käeks.

Saatuslikuks sai kongressilé peale selle weel ühelhäälel wastuwõetud resolutsioon sõja ja rahu üle. Meie toome sellest ajaloolisest otsusest wäljawõtted, et näidata, kuidas Eesti töölisteklass pöörase terrori walitsusest hoolimata oma proletaarse sõna ütles: see pole töörahwa sõda, mida kodanlus peab Nõukogude Wenemaaga; see on sõda töörahwa **wastu**, julmi tsarismi jäänuste wõimule upitamiseks. Eesti töölisteklaas õpib sellest otsusest weel tulewikuski.

„Juba üheksa kuud on Eesti sõjajalal enamlise Wenemaaga. Ja weelgi ei ole näha lõppu sel wõitlusel.

Eesti ametiühingute kongress, kokkutulles sel Eesti töörahwale raskel tunnil, awaldab oma tahtmist, seletab awalikult ja kindlasti:

1. Eesti töölisteklass saab kogu hingega selle eest wõitlema, et Eesti sõjawäge ei tarwitataks Nõukogude Wenemaa asjusse segamiseks ja Wene walgete wägede ja kontrrewolutsiooni toetamiseks;

2. selles mõttes terwitab Eesti töölisteklass soojalt kogu töörahwa wõitlust kõigil mail, oma walitsuse püüete ja katsete wastu Wenemaa asjadesse segada ja seal tagurlust jalule aidata;

3. Eesti wabariigi walitsuselt nõuab kongress Wene walgete wägede toetamise lõpetamist igasugusel kujul, otsekohest rahuläbirääkimiste algamist Wene Nõukogude walitsusega ja rutulist rahu tegemist.

Kongress kutsub üles kogu Eesti töörahwast agaralt toetama neid nõudmisi, nähes ainult laialises rahuwõitluses seda panti, mis meid rutuliselt wenna tapwa sõja lõpetamisele wiib.

Elagu rahwaste rahu!

Elagu rahu Nõukogude Wenemaaga!

Niisugune on see otsus, mille eest ametiühingute kongress laiali aeti. Mis on selles kuriteolist? Et rahu eest kutsutakse wõitlema? Eks kuuluta nüüd ennast igaüks rahu eest wõitlejaks. Poolteist kuud hiljem peeti siiski rahu eelläbirääkimisi Eesti ja Nõukogude Wenemaa walitsuste wahel ja poolteist aastat hiljem tehti rahu. Kodanlusele oli proletariaadi rewolutsiooniline otsus nn. „wabadusesõja“ kohta riigi äraandmine. Töölised kuulusid „wabadusesõja“ Wene walgete ja kontrrewolutsiooni toetamiseks, s.o. klassisõjaks. Sellepärast walas sots ja kurnaja tööliste esindajate werd. Kuid ometi sundis töörahwas kodanlust rahu tegema. Laialistes töörahwa hulkaades ei olnud sel kontrrewolutsioonilisel sõjal mingit poolehoidu.

3. Wõitlus ametiühingute eest pärast kodusõda

Kel wõimalik on lehitseda „Sotsiaaldemokraadi“ numb-
reid 1919. aastast ja 1920. aasta esimeselt poolelt, see leiab
sealt rikkalikku materjali selle üle, kuidas sotsid suurte
lubamistega töörahvast petsid, töötades peale sõda para-
diisi maa peale tuua, paari aastaga töörahwa nii ära orga-
niseerida, et sotsialismile üleminek iseenesest, ilma „kellegi
poolt“ wastupanekuta sünnib. Sotsid spekuleerisid siis
töölisteklassi usaldusega ja rewolutsioonilikkusega. Need
juudased saatsid toime mitmekordse äraandmise: nad tegid
teadlikult käremaid sõnu, andsid suuri lubadusi, kuna neil
mõttesegi ei tulnud oma lubadustest kõige wäiksematki
asja täita. Waat kuidas kirjutas „Sots“ oma kongressi-
aruandes 1919. a.:

„Meie ei wõi teomeestele ütelda, et maad ainult
need saavad, kes seda wõtta jõuawad (s.o. osta).
Meie peame esialgul ühismajapidamise juurde asuma,
edaspidi jagame mõisad ära“.

Linnades, peale wäikekodanlise Tartu, löödi sotside
katseid ametiühinguid oma mõju alla wõtta otsustawalt
tagasi. Sõja tingimustes ei olnud rewolutsioonilistel töö-
listel wõimalik maal organiseerimistööd teha. 1919. aastal
korraldawad sotsid esimese **maatöölisteühingute kongressi**.
Suure waewaga jääwad sotsid maatöölisteühingute ette-
otsa. Isegi täitsa ustawad sotslikud saadikud seletasid,
et peremehed tembeldawad neid „kommunistideks“ (see
oli kõiksuguste wabaduste kuulutamise mesinädalatel),
kes tema (s.o. hallparuni) talu olla üle tulnud wõtma.
Niisugustest süüdistustest, teatawad saadikud, olnud
küllalt, et ühingut kinni panna. Sotsid wastasid siis saa-
dikutele, et see kõik olewat „sõjaaegne meeletus“, et nad
ise wõidelda ka selle wastu, kuid ei saa nii kiiresti asja
parandada, küllap aga pärast kõik hästi minewat. Põllu-
tööline kannatas weel.

Teine maatöölisteühingute kongress astus kokku
1920. aastal maikuul. Sõda oli lõpnud, kuid „sõjaaegsed
meeletused“ ei olnud kadunud. Sotside suurninade kurss

oli maatöoliste seas langenud. Kongressil mängiti neile wilepilli, karjuti Isborski kawaleerisi maha. Wana Martna kurtis ja wesistas silmi, et „walus olewat kuulda“, kui laps oma isa ära salgab. Mihkel pidas sellel kongressil tööliste esindajate ees oma wiimase kõne „demokraatiast ja töölisteklassist“. Alates suure lootuse ja waimustusega „sotsialistlist wabariiki“ ehitama, lõpetasid sotsid sellega, et töölisteklass nad oma kongressidel kontwõrasteks tunnistas ja nad kui alatud petised ning äraandjad töölisteorganisatsioonide eestotsast minema kihutas. Seisukorda ei päästnud ka wana Martna kõne, sest põllutööliste jäi ikkagi tegelik elu ja hallparuni alasti wägiwald suuremaks tõsiasjaks, kui sotside wariseerlikud ja petised sõnad. Siiski ei teatud weel, mida waja teha oma seisukorra parandamiseks. Maaküsimus oli otsustamisel, ja igaüks tahtis maad saada — wähemalt lootis, et saab. See ei lasknud põllutöölisi weel tõelise klassiwõitluse teele asuda. See oli ka põhjuseks, miks maatöoliste esindajaid oli wõimalik lühikeseks ajaks teistkorda eksiteele wiia. Uute jõududena esinesid teisel kongressil Hans Kruus (nüüd kodanluse „tuntuim“ ajaloolane), Joonas (praegu sotside „Rahwa Sõna“ toimetaja), Piiskar — haridusminister... Pätsi walitsuses! — jt. „iseseiswad sotsialistid“. Need noorhärрад olid sotsidest „radikaalsemad“ ja sellewõrra ka „rewolutsioonilikumad“. Tähtsamaks resolutsiooniks teisel kongressil oli resolutsioon maaküsimuse kohta. „Iseseiswad sotsialistid“ lubasid kõik maa töörahwale anda. Huwitaw on kongressil wastuwõetud resolutsioon, mille autoriks iseseiswad sotsid olid. Resolutsiooni esimeses osas antakse suuri lubadusi igasuguste „wabaduste“ asjus kõigile, kõigile; teises, „praktilises“, osas lubatakse maatöoliste maasaamist „kindlustada“. Kuidas tahtsid kruusiaanlased seda „kindlustamist“ teostada? Nad seadsid „praktilise“ nõudmisena üles, et kõigis mõisades tulewad põllutööliste „artellid“ asutada, riik peab neile „artellidele“ igasugust toetust andma, wõimaldades artellis igapähele oma majapidamise korraldamist. Kruusid ja Joonased püüdsid maatöölisi uskuma panna, et „artellis“ wõib

mõisad kodanluse hammaste wahelt ära kiskuda ja mõisatöölise aiaääre wiskamist ära hoida. See, millega sotsid kodusõja päewil töörahwast petsid, sai kruusiaanlastele uueks troojahobuseks, millega aga siiski ühtki kindlust ära ei wõetud. Teisel kongressil waliti küll osa isesotsemaatöölise ühingute etteotsa, kuid peale kongressi ei teinud Joonased ja Piiskarid mitte midagi oma „artellide“ loomiseks. Sügiseks olid Kruusi „artellid“ muidugi ka läbi põlenud, sest tegelik elu näitas, et kodanlikes riigis mitte ainult põllutöölise kollektiivset majapidamist organiseerida ei saa, waid töötaw talurahwas ilma jäetakse ka „oma maalapist“. Sellest järjekorralisest pehmenahksete härrakeste unistusest pääsedes astus maaproletaarlane ja poolproletaarlane Eestis juba kolmanda sammu — rewolutsioonilise klassiwõitluse teele. Maatööliseühingute arenemine on meil just sellest waatekohast huwitaw ja wäga õpetlik, et sellest näeme piltlikult rewolutsioonilise marksismi ja leninismi teooria täideminemist: massed, kes läbi on proowinud töörahwa petiste teooria ja praktika, kes on katsunud kergemeelsete haritlaste loba „mõistlikust“ klassiwõitlusest, tulewad ise järjekindla klassiwõitluse teooria äratundmisele. Marxi dialektiline õpetus majanduslikes ja poliitilises elus on kinnitamist leidnud töörahwa igapäewases wõitluses. Sellepärast ei päästa sotsi provokatsioon, walge terrori surwe, rewolutsiooniliste töölisteorganisatsioonide rüüstamine, see kõik ei aita nende waleõpetust töölisteklassi wabastamise õpetuseks muuta. Poliitilise ja majanduslike elu arenemisprotsess on laialised töörahwa hulgad arusaamisele wiinud, et nende wabastamiseks, maaküsimuse, oma wõimu küsimuse otsustamiseks waja on teistsuguseid abinõusid, teistsugust teooriat, kui seda sotsid soowitawad wõi kui see, millest kõnelesid tollkorral „iseseiswad sotsialistid“.

Kolmas maatööliseühingute kongress astus kokku 1922. a. kewadel. Kolmandale kongressile tulid saadikud juba läbimõeldud ja läbiwõideldud küsimustega. Mõisate jagamine seisma! See hüüdsõna oli siis eluliseks wajaduseks igale põllutöölisele ja kehwtalurahwale. Siis oli

Juba selge, et põllutööline ja kehw talupoeg oma rõhuwas enamuses samapalju kahehobusekohta näeb, kui oma kõrwu. Selle hüüdsõna ümber koondusid rewolutsioonilised töölisteorganisatsioonid kommunistlise partei juhatusel laialisi töörahwa hulkasid. Maatööliste, wäikemaapidajate ja kehwikute mobiliseerimisel Eesti tõusikriikluse ja wabariigi petiste ning kelmide wastu mängis see hüüdsõna määratusuurt osa. Nii sai kolmas maatöölisteühingute kongress uue ajajärgu alguseks maatööliste liikumises. Kõhklewate „isesotside“ mõju langeb, nende asemele astuwad maatöölised ja teised järjekindla klassiwõitluse alusel seiswad tegelased. Liit linna- ja maatöölisteorganisatsioonide wahel kindluneb. Ühise wäerinna hüüdsõna kantakse laialistesse töörahwahulkadesse, ühise wäerinna loomisele asutakse täie agarusega.

4. Punased ametiühingud — tööliste klassi-wõitluse kantsid

Maatöölisteühingute liikumise lühike ülewaade kinnitab seda, et maatöölised sotside töölistepoliitika kui kõlbmatu ja äraandliku poliitika kõrwale heitsid. Wõitlus ametiühingute eest ei sündinud lahus tööliste igapäewasest wõitlusest oma seisukorra parandamise eest. Meie ei saa siin ruumi puudusel pikemalt peatada selle wõitluse juures, mida pidasid linna- ja maatöölisteühingud oma seisukorra parandamiseks alates juba 1919. aastast kuni 1924. aastani. Sotsid on ühes kodanlusega meie ametiühinguid alati selles süüdistanud, et ühingutes ja keskkochtades — kesknõukogudes, keskliitudes — olla „poliitikat tehtud“, „kildkonnepoliitikat“ aetud ja ametiühingulist liikumist „killustatud“. Eelpool juba peatasime selle juures, mis tähendab „poliitika tegemine“ ühingutes. Kust tuli poliitika ametiühingutesse? „Ajalooliselt“ tuli see meil niimoodi: wõeti wangi sm. Koolmeister (lasti 1919. a. Isborskis maha) — kesknõukogu ja ehitustööliste liit nõuawad ta wabastamist. Töolistelt tahetakse sisse nõuda tulumaksu, kuid Tallinna kesknõukogu otsustab, et töolistel tuleb tulumaks maks-

mata jätta, töölised nii-kui-nii nälgiwad. Piinatakse poliitilisi wange — kesknõukogu saadab walitsusele protesti Sm. Soansu peale jahti pidades haawawad nuhkidest inimestekütid teda raskesti. Soans kaotab suure osa käimise wõimest. Samal ajal aga walitakse Soans Tallinna tööliste poolt kodanlisse riigikokku, Tallinna ametiühingute kesknõukogu, saates Soansu riigikokku, paneb oma laiendatud koosolekul ta heaks korjanduse toime, mille eest Soansule kargud ostetakse. Kodanlusele ja sotsidele oli see **poliitika** „tegemine“ ametiühingute poolt, kuna Soansu **sandiks** tegemine kodanlusele poliitika ei olnud. Nii tuli poliitika ametiühingutesse ühes wõitlusega kodanluse kallale tungi wastu ja selle tagasilöömiseks.

Kas ei olnud see poliitika, kui töölisteorganisatsioonid 1921. a. töölistemajast wälja tõsteti ja end. Wene klubi keldri ruumidesse wiidi; kas see ei olnud poliitika, kui keldrist töölisteorganisatsioonid wälja aeti, nähes, et rewolutsiooniline liikumine ka niiskes keldriurkas ei häwines lõpuks, kas see ei olnud poliitika, kui tööliste pennide eest ostetud praegune „Tööliste Maja“ sekwestri alla pandi pahempoolsetele töölisteorganisatsioonidele seal olemine wõimatuks tehakse. Kõik see oli kodanluse poliitika töölisteorganisatsioonide kägistamiseks. Töölisteklass pidab ja peab selle kodanluse poliitika peale oma poliitikaga wastama.

Weel vähem wõib meie ametiühinglisele liikumisele ette heita „kilekondlust“. Kildkonna poliitikat ajab ainult see, kes ei suuda oma ümber koondada laialisi tööliste hulke, kes ühingute „puhtaks hoidmiseks“ ühingutest kõike teisiti mõtlejad wälja heidab ja uute liikmete wastuwõtmiseks „kitsad wärawad“ teeb, kust punane läbi ei pääseks. Kas wõib seda süüdistust üles tõsta Eesti ametiühingute ja nende kesknõukogude wastu kuni tänapäewani, eriti aga kuni 1924. a., millal meie suuremad organisatsioonid ära rüüstati? Ei, see oleks ilma igasuguse aluseta. Waatame ametiühingute liikmete arwu.

1922. aasta algul kuulusid Tallinna kesknõukogu alla järgmised ühingud:

1. Metallistide ametiüh.	3.386	liikmega.
2. Kiutöölalisteüh.	680	"
3. Toidu- ja maitseainete walm. üh.	482	"
4. Nahatööstuse töölisteüh.	185	"
5. Transport-töölisteüh.	229	"
6. Nõelatöölalisteüh.	209	"
7. Keemia- ja paberitööstust. üh.	655	"
8. Puutöölaliste üh.	583	"
9. Ajalehemüüjate üh.	65	"
10. Trükitöölaliste üh.	500	"
11. Ehitustöölaliste üh.	397	"
12. Majateenijate üh.	41	"
13. Meremeesteliit	2.500	"

9.912 liikmega.

Samal ajal oli maatöölaliste ühingutesse organiseeritud ligi 5.000 liiget, teiste linnadega kokku oli Eestis ametiühingutesse organiseeritud töölisi üle 24.000. Iga tööline mõistab, et see liikmete arv ametiühingutesse ei tulnud mitte kildkonna-poliitika tagajärjel. Kui aga neid otsusi tundma õpime, mis vastu wõeti nii kesknõukogude, kui üksikute ühingute poolt, siis paistab sealt vastu kõige laialisem demokraatia koostöö töörahwakihtidega. Nime-tame siin ainult töörahwa ühise wäerinna loomise algatust, mis tuli Tallinna ametiühingute kesknõukogu poolt. Ainult töolisteliikumisest wäljawisatud sotslik kontwõõras wõib seda laialist, awalikku, kõigi töörahwa kihtide poolt toetatud liikumist kildkonna-poliitikaks nimetada.

Meie klassiwaenlased tõendawad, et kommunistlised ametiühingud polla Eestis kunagi tööliste majanduslist wõitlust arendanud. Waatame, mis ütewad selle kohta faktid.

1919. a. juuni lõpul puhkes Tallinnas raudtee peatehastes streik lahti. Nõuti maksuta raudteepiletite allesjätmist raudteetöölistele, kuid esimesel päewal loobusid töölised sellest nõudmisest ja jäid kindlaks kahe nõudmise juure: 1) leiwanormi suurendamine ja 2) kesknõukogu palgatariifi maksmapanemine. Kesknõukogu juhtis seda

streiki, kuna raudteelaste liidu juhatus oma „ameti“ maha pani ja wõitlusewäljalt ära jooksis. 1920. a. sügisel raudteelaste üldstreik, jälle juhib streiki Tallinna kesknõukogu. Selle järele streigiwad sadamatehaste töölised, nõudes palgalisa; jälle juhib streiki kesknõukogu, mobiliseerib sadamatehaste tööliste streigile toetust ja abiandmist. Ku sadamatehastes lokaut kuulutatakse, siis pöörab Tallinna kesknõukogu Eesti töölisteklassi poole järgmise teadaandega: „Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu toetab töölisi aineliselt ja moraalselt, meie nõuame: 1) tehaste awamist, 2) kõikide tööliste tagasiwõtmist, 3) täit töötasu kõikide streigipäewade eest, alates esimese streigipäewaga ja kuni tehaste awamiseni“. 1920. a. nowembris awaldawad Tallinna ametiühingute kesknõukogu ja wabrikuwanemate komitee üleskutse Eesti tööstuslikkudele töölistele palgatariifide alandamise wastu:

„Tallinna töölisteklass pöörab terve Eesti töölisteklassi, eeskätt Tartu ja Pärnu kesknõukogude, Narwa ja teiste linnade töölisteühingute ja wanemate nõukogude poole: tõuske kui üks mees wõitlusele palga kärpimise wastu“.

Tallinna wabrikute wanemate otsus 2/XI 1921. a.:

„... Wabariigi walitsuselt nõuda: wabrikantide ühingu teadaande tagasilükkamist palgatariifide alandamise kohta; riigitööliste tariifide mittealandamist; tööliste seaduslikkude organisatsioonide boikoteerimise lõpetamist walitsuse wõimude poolt“.

Kuulsate trahwitabelite ja drakooniliste sisemiste määruste tagasilükkamiseks mobiliseerisid Tallinna ametiühingud mitte ainult Tallinna proletaarlast, waid kogu Eestimaa töölisteklassi. Süüdistustele kildkonna-poliitika ajamise asjus wastas Tallinna kesknõukogu:

„Mille eest wõitleb Tallinna ametiühingute kesknõukogu tänapäew? Meie wõitleme iga katse wastu 8-tunnist tööpäewa pikendada ja palgatariifisid kärpida. Meie saame töölisi organiseerima wõitlusele makswate palgatariifide tõstmise eest — eeskätt

ennesôjaaegse tasapinnani. Meie wõitleme trahwitabelite ja sisemise korra määruste maksmapanemise vastu“.

Tallinna ja teiste linnade töölised mäletawad väga hästi, et ametiühingute protesteerimise ja tööliste mobiliseerimise tagajärjel wõtsid wabrikandid trahwitabelid ja sisemised määrused tagasi, et palgatariifide alandamist ei suutnud wabrikandid samuti läbi wiia. Kõigil neil streikidel oli sügaw põhimõtteline tähtsus. Need näitasid ja tõendawad praegugi, et ka raskes terrori tingimustes, kodanlise majanduse kriisi juures töölistel wõimalik on majanduslist wõitlust pidada, kui nad toetuwad järjekindlatele rewolutsioonilistele organisatsioonidele. Selle aja ametiühinglise liikumise iseloomustamiseks nimetame weel neid worme, kuidas tööliste rewolutsiooniline wõitlus maale kanti, kuidas linna- ja maatöölised endid ühendasid, et ühises wäerinnas wastu panna kapitali pealetungile ja ühises wäerinnas wastupealetungile asuda.

Maatöölise seisukord on Eestis alati eriti raske olnud. Hallparunite omawoli on seal piiramata. 1922-23. aastast algab maatöeline oma wõitlust siduma linnatöolisega. Esimene ühine maa- ja linnatöölise konwerents peetakse ära 1923. a. Pärnus maakondlises ulatuses. Kuidas hindas konwerents seda wõitluse sidumist:

„... Püüe põllutöölisi oma sõnakuulelikkudeks ja truudeks järeljooksikuteks teha, kihutas sotse kõik abinõud selleks tarwitusele wõtma, et maatööliseühinguid liitumisest enamarenenud wabrikutöölise ametiühingutega ära hoida. Weel enam, maatöölise ametiühingutest taheti teha wastukaal rewolutsioonilise klassiwõitluse alusel seiswatele tööstustöölise ametiühingutele. Selles sihis organiseeriti täiesti lahus ametiühingute kesknõukogust — „Üleriikline maatöölise liit“.

Niiwiisi püüdsid sotsid oma killustamise-poliitikat ajada. Kuid selle wastu seadsid pahempoolsed töölised töörahwa ühise wäerinna loomise. Ühingute lähemaks ülesandeks seab konwerents:

„a) maatöoliste töö-, palga- ja korteriolude parandamise;

b) ühing peab alaealiste (karjaste, lastehoidjate jne) kurnamise vastu wälja astuma, nende kooli saatmist nõudma, kihutustööd tehes lastewanematel juures ja kaebtusi tuues omawalitsusasutustele;

d) ühing peab wälishariduse eest hoolitsema töörahwa keskel — lugemisringisid ja raamatukogusi asutades, kihutustööd tehes tööliste kirjanduse ja ajalehtede lugemise heaks jne;

e) ühingu tegewuse elustamiseks tuleb püüda kõiki liikmeid töösse tõmmata, selleks üksikute ülesannete tarwis komisjonid walida wõi osakonnad asutada, et igal liikmel wõimalik oleks aktiivsele osawõtmist awaldada;

g) ühing ei tohi mitte oodata, et töölisel teadagi taga otsiksid, waid ühingu liikmetel tuleb asunikud sulased, naisteenijad töö juurest üles otsida, selgitades neile ühingusse astumise wajalikkust“.

Palga ja tööaja korraldamise eest kutsub konwerents: „põllutöölisi wõitlema nende töötingimiste eest, mis tööliste esindajad üleriiklises segakomisjonis peremeestele ette panid. Nõuab riigikogult tööliste esindajate poolt üleriiklises segakomisjonis ette pandud sunduslikkude määruste kawa maksmapanemist. Nõuab kõigilt riigikogu rühmadelt, kes töölisrühmad olla tahawad, selle määruse kawa ilmtingimata ja kärpimata toetamist riigikogus kõigi abinõudega“.

Pärnumaa konwerentsile järgneb rida konwerentsiteistes maakondades (kes lähemalt tööliste palgawõitlusega ja ametiühinglise liikumisega 1922-23. a. tahab tutwuneda) lugegu selleaegseid ajakirju „Töö“, „Rõhutute Hää!“ jne). Wiljandi-, Tartu-, Wiru-, Harju- ja isegi Walgamaal wiiakse läbi sarnased konwerentsid, mis suure tõuke andsid põllutööliste organiseerimisele ja nende wõitlusesse tõmbamisele. Meie ei hakka siin teiste konwerentside otsusi ära tooma, küllalt selge pildi annawad Pärnumaa konwerentsi otsused sellest, kuidas ametiühingud sel ajal tööliste olu

korra parandamise eest wõitlesid. Need otsused lükkawad kõige paremini ümber sotside ja kodanluse süüdistused meie ametiühingute „poliitika tegemisest“ ja majandulise wõitluse eitamisest. Silma paistab siin see, et tooniandjaks ametiühinglises liikumises on Tallinna ametiühingud. Meie arwates ei olnud selles midagi imelikku, waid see **pidi** nii olema. Tallinna ametiühingud olid arwuliselt kõige suuremad, Tallinn oli suurem tööstuspiirkond Eestis, kuid ainult sellega ei saa seda seletada, miks Tallinna ametiühingud alati eesrinnas wõitlesid. Tähtsam oli teine asjaolu ja nimelt see, et Tallinna ametiühingud on **wan-**
kumata käinud rewolutsioonilist klassiwõitluse teed ja see on Tallinna kesknõukogu teinud kõikide ametiühingute juhiks. Terwe meie liikumise ajalugu tõendab seda.

Rewolutsioonilise parlamentarismi kasutamisele asusid Eesti punased ametiühingud 1921. a. Kodalus ja sotsid püüdsid ka sel korral ametiühinguid tööliste „petmises“ süüdistada. Tallinna ametiühingud esinesid kodanlise riigikogu walimistel oma nimekirjaga ja said ainult Tallinnas üle 12 tuhande hääle, kuna sotsid waewalt 4000 häält kogusid. Täielises kooskõlas töölisteühingute üldkoosolekute otsustega moodustasid ametiühingute poolt walitud riigikogu saadikud Eesti tõusikute pesas — esinduskogus — kommunistlise tööliisterühma. See oli tõusikute karjale ja sotsidele waadi täis tõkatit meepotti. Kommunistline partei oli „keelatud“, kuid korraga kommunistlised tööliised oma rühmaga! Esimesel riigikogu koosolekul awaldatud deklaratsioon ütles selgel sõnal, milleks tööliste esindajad sinna tulid. Nad ei tulnud nõudma, et tööliste kurnamine lõpetataks wõi et kodanline lorigogu töörahwale „häid seadusi“ wälja annaks. Tööliste esindajad ütlesid, et nad tulid kodanlisse parlamenti selleks, et sealset kõnetooli tõusikute kurnamispoliitika paljastamiseks kasutada, et rõhutuid ideeliselt liita ja demokraatlisi pettekujutusi nende ees õiges wärwis paista lasta. Töörahwa rewolutsiooniline mobiliseerimine kodanlise wõimuwalitsuse wastu — selles seisis ja seisab tööliste esinda-

jate ülesanne kodanlikes esindusekogus, weel enam aga väljaspool — töörahwa keskel töötades.

Ametiühingud on olnud meil nii majanduslikes kui ka poliitilises wõitluses tööliste klassiwõitluse kantsideks. Ametiühingute kui klassiwõitluse organisatsioonide eest on Eesti töölisteklass järjekindlalt wõitlust pidanud, seda wõitlust ei jäta ta kunagi ja jätkab ka tänapäew, waatamata raskuste ning takistuste peale.

5. Teisest Eesti ametiühingute kongressist kolmanda kongressini

Teine ametiühingute kongress astus kokku 25. nov. 1922. a. Kolmeaastase waheaja järele oli Eesti organiseeritud töölistel wõimalus jälle kokku astuda ja oma põlewamaid wõitlusküsimusi arutada. Sügawad muudatused olid sel waheajal sündinud üleilmses ulatuses klassijõudude wahekorras ja poliitikas. Kapital oli pealetungimisele asunud, kapitalismi osalist kindlunemist tundus juba siis. Kuid töölisteklass ei olnud mitte ühelgi maal oma wõitluse punast lippu maha pannud, waid rewolutsiooniliste jõudude kogumine läks agaramalt, kui kunagi warem.

Tõsi, osa niinimetatud „pahempoolsëid“ sotsialiste, kes enne rewolutsioonilise proletariaadiga kaasa läksid, hakkasid ikka rohkem ja rohkem paremale poole — sotsiaalariaandjate laagrisse pugema. Kuid see ei tähendanud mingil määral rewolutsiooniliste jõudude nõrgemaks minekut, waid rewolutsioonilise wäerinna kristalliseerumist. Rewolutsiooniline liikumine kogus ikka suuremaid hulke oma lipu alla, mitte üksi meie Eesti ulatuses, waid ka rahwuswahelises ulatuses. Seda ei saa keegi salata, ükskõik kuidas ta ka ei waletaks, kuidas ei püüaks musta walgeks teha. Ühest küljest suurenes kapitali pealetungimine, teisest küljest kaswas töölisteklassi rewolutsiooniline jõud, ta eelwäe salgad seadsid endid wõitlusewalmis, et pealetungimist tagasi lüüa ja wastupealetungimisele minna. **Esimene** Eesti ametiühingute kongress määras

ära ametiühingute kui klassiwõitluse organisatsioonide ülesanded ja töörahwa wõitluse põhijoone imperialistlike sõja küsimuses, heitis organiseeritud töölisteklassi ridadest wälja sotsid kui proletariaadi äraandjad. **Teine** ametiühingute kongress kinnitas ja seadis täiendawad põhijooned üles töörahwa ühise wäerinna loomiseks Eestis, wõitluses ametiühinglise liikumise ühtsuse eest, tööliste majanduslise wõitluse alal. Rewolutsioonilise rahwuswahelise proletariaadi wõitlusekogemused olid sealjuures suureks toetuspunktiks Eesti wõitlewale proletariaadile.

Teisel kongressil oli esindatud 120 ühingut 233 saadikuga. Kongressi esimesel päewal sünnib wäike wahejuhtumine. Sotside nimel teatab Alma Ostra, et nemad, kümme-kond sotsi, töölisteühingute kongressilt lahkuwad, Almale läheb kaaslaseks weel riigiteenijate „seltsi“ esindaja, kes üles kutsub Wiru uulitsale „oma kongressi“ pidama. Lahkujatele ütlewad terwitusi kaasa juhatuse liikmed, nimetades lahkujaid töölisteühingute lõhkujateks ja Isborski organiseerijateks. Kuid sotside demonstratsioon ei suutnud isegi weeklaasis tormi sünnitada. Asuti „oma kongressi“ pidama, ent käputäis kongressitajaid sattus isekeskis tülli ja selle järele mindi laiali, ilma et mingit otsust oleks wastu wõetud. Töölisteühingute kongress aga pidas rahulikult oma istumisi, wõttis wastu rea üli-tähtsaid otsusi. Eesti töörahwa organiseerimise ja wõitluse arendamiseks.

Organiseerimise küsimuse kohta wastuwõetud resolutsioonist loeme:

„Töölisteklassi wiletus ja peremeeste toores omawoli tõukab töölisi ja teenijaid terawnewale wõitlusele endi kaitseks. Ikka sügawamale tungib palgatöölise ja -teenijate kihtidesse arusaamine, et ainult järjekindel klassiwõitlus wõib töötawate kihtide olukorda parandada ja et selles wõitluses tugewaks kantsiks on töölisteühingud.

Küll ei ole weel kaugeltki kõik Eestimaa palgatöölised ja -teenijad organiseeritud ühingutesse, kuid ometi wõib sel ajal üldiselt edusamme märkida,

Suureks eduks tuleb lugeda ametite järele loodud ühingute ümberkorraldamist tööstusharude ja tege- wusalade järele ning üldliidu loomist. Ühingute tähtsamaks ülesandeks on ühingute ümberorganiseerimist lõpuni wiia ja ülemaaline ühendus täielikul ühtlaseks ja ainsaks korraldada.

Töölisteühingutel tuleb järjekindlalt wõidelda igasuguse killustamise ja lõhestamise vastu, mida peremeeste käsikud ja wäikekodanlised isamaalised „sotsialistid“ püüawad ühingutes läbi wiia, et sel teel tööliste ühist jõudu nõrgestada ja neid hoida sõna- kuulelikkudeks kapitalistliku korra orjadeks“.

Kes ühingusse peab kuuluma, missugused töötamise wormid peab ühing omale wõtma, selle kohta ütleb kongress:

„Kongress rõhutab, et ühingud peawad jääma, nagu siiaaani organisatsioonideks, kuhu kuuluvad kõik palgatöölised ja -teenijad, waatamata parteiliste ja muude ilmawaateliste, rahwusliste jne wahede peale, kusjuures wähemus peab täielikult paenutama enamuse alla. Ainuke tingimus, mis tuleb ette panna igauhele, kes soowib astuda ühingusse, et ühinguliige peab olema proletaarlane, kes elab peajasjalikult palgatööst“.

„Asutada kõigi töölisteühingute juure noortööliste ja -teenijate komisjonid, noortööliste ühingutesse organiseerimiseks, propaganda ja kihutustöö tegemiseks nende hulgas.

Kohustada iga ühingut korraldama aasta wälte- lähemalt ükski organiseerimis- ja kihutusnädal uute liikmete juurdewõitmiseks ja ühingu ülesannete selgitamiseks“.

Töörahwade ühise wäerinna kohta wastuwõetud resolutsioonis öeldakse:

„Kutsuda kõiki Eestimaal wabriku- ja maatöölisi ning teisi proletaarlasi nii eraettewõtetes kui riigi ja omawalitsusasutustes ühinema wõitluseks oma parema

seisukorra eest, kaasa tõmmates suuremateks väljastumisteks poolproletaarlisi kihte.

Tunnistada õigeaks ja kiita heaks Tallinna töölisteühingute kesknõukogu ja Tallinna wabrikute töölistewanemate poolt väljatöötatud töörahwa ühise wäärinna 12 nõudmist ja kohustada kõiki üldliitu kuuluid organisatsioone jätkama kihutust nende algõudmistele teostamiseks“.

Palgawõitluse ja 8-tunnise tööpäewa kaitsmise asjus otsustab kongress:

„Kutsuda kõiki palgatöölisi ja -teenijaid välja astuma inimwäärilise töötasu eest ja 8-tunnise tööpäewa kaitseks ning ta laiendamiseks nende tööharude peale, kus seni weel maksew pikem tööaeg.

Juhtiwad asutused on kohustatud töötasu kõrgendamise ja 8-tunnise tööpäewa eest kõiki töölisteklassi wõimuses olewaid abinõusid tarwitama, muu seas mitte tagasi põrgates üldise streigi eest“.

Töolisteklassi poliitiliste õiguste ja wabaduste eest wõitlemises wõtab kongress selge klassilise seisukoha ja kõneleb tööliste nimel:

„... nõuda tsaariseaduste ärakaotamist, uue kaitseisukorra ja ühingute seaduste tagasilükkamist ja töörahwa koosolekute, sõna-, trüki-, ühinemise- ja teiste poliitiliste wabaduste maksmapanekut; nõuda omawalitsuste walimisseadusest kõiksuguste kitsenduste ärakaotamist, mis on sihitud töörahwa wastu.“

Kõigist neist otsustest paistab wastu selge klassiwõitluse sihtjoon, millise omaks wõtsid Eesti organiseeritud töölistes. Teise Eesti ametiühingute kongressi otsused osutusid selleks wundamendiks, millele Eesti töolisteklass ehitab oma järgnewa ametiühingulise wõitluse. Meie töölisteliikumise ajalugu on küllalt rikas, et sellest ajaloost ka tänapäew õppida ja neist kogemustest, mis töölistes omaisid 1922.-24. aastatel, suurt osa üle kanda meieaja liikumisse. Huwitaw on selle poolt teise kongressi üleskutse

Eestimaa töörahwale linnas ja maal. Iseloomustades töörahwa mitmesuguste kihtide seisukorda, küsib üleskutse:

„Kus on pääsetee sellest seisukorrast, kuhu wiivad walitsewad kihid töörahwa, rikkudes isegi oma riigi põhiseadust?

Tuleb wõtta klassiwõitlusega seda mis kurnaja teinud oma ainuõiguseks. Palgatöölised ja teenijad linnas ning maal!

Organiseeruge wiimaseni oma ühingutesse!

Kehw asunik, waene kalamees, wäkerentnik!

Kurnajad on töörahwa wastu wõideldes alati kindlalt pidanud Moosese käsuõpetusest, seades silm silma ja hammas hamba wastu. Õppigem neilt ja tehkem samuti!

Ei ole wõitu ilma wõitluseta! Ja ei ole majanduslise ja pooltilise wõitluse wahet klassiwõitluses.

Ei ole tarwis tõendada, et ülaltoodud sõnad mitte ainult kongressile järgnewatel, waid ka wiimastel aastatel meie aja klassiwõitlust iseloomustawad ja et töölisteklassi tänapäew veel suurema õigusega wõib küsida: „kus on pääsetee“?—Organiseeruge wiimaseni oma ühingutesse! Tuleb wõtta klassiwõitlusega seda mis kodanlus teinud oma ainuõiguseks.

6. Kas rewolutsioonilised ametiühingud olid ja on „wandeseltsid“?

Üheks ringihulkuwaks waleks, laimuks ja prowokatsiooniks on sotside ning kodanluse suus meie ametiühingute „wandeseltslikkus“. — Meil pole ametiühinguid, waid wandeseltsid, — seda oleme kuulnud kogu „iseisewa“ wabariigi kestwuse ajal, sellega õigustati meie ametiühingulise liikumise purustamist kodanlise walitsuse poolt, sellega algawad sotsid, kui nad mõne ametiühingu etteotsa pääsewad ja ühingutest klassiteadlikke töölisi välja heidawad.

Waatame kõigepealt, mis on wandeselts ja „wandeseltsi iseloom“. Wandeselts on see, kui väike grupp inimesi mingi salanõu teostamise otstarbel endid organiseerivad, awalikkuse ees endi eesmäärke ja wõitluseabinõusid warjavad ja oma salanõu teostamise teel loodawad endile ja teistele head teha, ühiskonda mõnest pahest päästa. Salaselts on kinnine, kitsa ringkonna — paarikümne „ärawalitu“ — organisatsioon. Wandeseltsi iseloom on samuti „ärawalitute“ tegewuskawa. Kas kõlbab ükski neist tundemärkidest meie ametiüningute iseloomustamiseks? See inimene peab olema kas töölisteliikumise wariwaenlane wõi lihtsalt ogar, kes omale niisuguse mõtte laseb pähe tulla wõi kahtlemagi hakkab, et meie ametiühingutel kunagi on „wandeseltsi“ iseloom olnud wõi et see iseloom nüüd on. Pahempoolsetel (mitte-sotsialistel) ühingutel on. Meie tõime eelpool terwe rea wäljawõtteid ametiühingute otsustest ja näiteid nende tegewusest, sellepärast oleks asjata neid siin kordama hakata. Mida nendest otsustest näeme? Seda, et meie ametiühinguline liikumine on alati seisnud hulgalise töö pinnal, s. o. hulkade töötamine, hulkade organiseerimine awalikult, kõigi nähes ja kuuldes, awalik on olnud ja on tänapäewgi eesmärkide ja wõitluswiiside selgitamine, tööliste, teenijate ja poolproletaarlaste organiseerimine selleks, et nad üheskoos, ühisel jõul oma seisukorda parandaks, oma klassi eesmärkide ja wõimu (proletariaadi diktatuuri) eest wõitleks. Kuidas nimetada niisugust inimest, kes selle eest ametiühinguid „wandeseltsiks“ nimetab? Prowokatoriks. Sots ei taha ütelda, et meie ametiühingud on kommunistlised. Sellega kedagi ei kollita. Sots teab wäga hästi, et meie ametiühingutel pole olnud ega ole midagi ühist wandeseltslikkusega, kuid sotsialistidel on waja vähemteadlikke töölisi terroriseerida, kodanluse surwet töölisteorganisatsioonide wastu õigustada, ühingute rüüstamisele kutsuda, sellepärast esinewad nad prowokatori osas, luuletades ühingutele „wandeseltslikkust“ külge, kutsudes seega riiklist wõimu „wandeseltse“ häwitama. Meie ametiühingud on alati olnud laialised hulkade

organisatsioonid. — Organiseeruge wiimaseni oma ühingutesse! Niisugune on olnud ja on praegugi meie ametiühingute rõhuwa enamuse hüüdsõna. Ainult sotsiaalse ühingud takistawad kõigi tööliste ühingutesse astumist, nõudes neilt wande all, et nad sotside poliitikat ei arwustaks. Iga teadlik tööline, teenija ja kehwa asunik peab igalpool sotside walet ja prowokatsiooni meie ühingulise liikumise „wandeseltslikkusest“ paljastama. Sotsidele ja teistele töörahwa waenlastele on ametiühingute „wandeseltslikkusega“ kollitamine abinõuks, et töölisi eemal hoida pahempoolsetest organisatsioonidest. Klassiteadlikud tööliselised peawad sellele sotside terroriseerimisele wastu seadma töörahwa ühise wäerinna, ühtlasi laialisid selgitustööd tehes sotside prowokatsiooni üle.

7. Kolmas ja neljas Eesti ametiühingute kongress

Kolmas Eesti ametiühingute kongress pidas oma istumisi jaanuaris 1928. aastal. Üle wiie aasta läks mööda teisest kongressist, kuni wiimati kolmanda ametiühingute kongressini jõuti. Wiis aastat! Meie ei puuduta siin seda kangelaslikku ajajärku Eesti tööliikumises, mis on täiskaskeewat wõitlust, kannatusi, kaotusi ja selle järel jälle uus tõus, uus jõudude kogumine oma organisatsioonide ümber, wõitlus ametiühingute eest, wankumata klassiwõitluse sihtjoone kaitsmise eest. See ajajärk on eri peatükk Eesti tööliikumises ja ka ametiühingulises liikumises. Teisest ametiühingute kongressist wõtsid osa 120 organisatsiooni, kes esindasid üle 21.000 organiseeritud tööliste. Kolmandal ametiühingute kongressil oli esitatud ainult umbes 4.500 palgatöölist ja -teenijat. Kolmas samuti ka 1930. a. kewadil peetaw neljas ametiühingute kongress olid oma enamuses sotslikud. See oli esimene kord Eesti iseseiswuse päewil ja ametiühingulise liikumise ajalooos Eestis üldse, et sotsid tööliühingute etteotsa pääsesid. Ja selle „wõidu“ saawutasid sotsid parema osa eesti tööliste häwitamisega. Üks eesti töörahwa ülemtimukatest, Karl Ast,

nõudis 1924. a. lõpul, peale detsembrikuu tööliste-üles-
tõusu, „kommunistide füüsilist hävitamist, et „rahu saada“
töölisliikumises. Faschismi juhid—K. Päts ja O. Strand-
mann — kinnitasid awalikult, et sotsid on alati kõige
karmimat karistust nõudnud rewolutsioonilistele tööliste-
tele, üle trumbates isegi Pätsu ja Strandmanni. Kolman-
dal ametiühingute kongressil said sotsid enamuse saadi-
kute walimiste wõltsimiste ja politseilise surweawalduse
teel pahempoolsetele töölistele. Toome näite sotside
kongressieelsest tööst ja tegewusest „Tööraha Kiire“
walgustusel:

„Maal on iga sotside parteiosakonna juures loodud
n.n. maatööraha ühingu osakond, neid on üle maa
umbes 40 osakonda, kokku 1.000 liikmega. Sotsid
ei olnud, nähtawasti, oma osakondade peale kindlad,
sellepärast saadeti igale osakonnale ringkiri, milles
juhatust anti üldkoosolekute kokkukutsumise ja
päewakorra kohta. Nõuti tingimata Amsterdamiga
ühinemist ja „oma mehe“ kongressile saatmist . . .
Need kongressieelsed ametiühingute koosolekud, kus
sotsid kindlat jalgealust ei tunnud omal olewat,
kutsuti poolsalaja kokku, et „wastaseid“ koosolekul
wähem oleks . . . Saadik Meister teatab Tartust,
et nahatöölise ühingu juhatus polla üldse üldkoos-
olekut kokku kutsunud saadiku walimiseks. Pärnu
ühingus on 70 liiget, kuna koogressile saadeti saa-
dikud 270 pealt jne, jne.“

Niisugused on sotside iseloomulikumad „wõtted“ ja
wigurid, kuidas nad Eesti ametiühingulise liikumise „ter-
wendamisele“ asusid, nagu nad ise kiitlesid. Teine Eesti
ametiühingute kongress ühines Punase Ametiühingute
Internatsionaaliga, kuid mitte ühelegi ametiühingule ei
pannud kongress tingimist ette, et ta peab ainul Punase
Ametiühingute Internatsionaali otsusi tunnistama. Ühin-
gud wõtsid ise otsuse Profinterniga ühinemise asjus
wastu, ja kui leidus mõni üksik ühingu liige, kes sellega
nõus ei olnud, siis püüti talle selgitustööga ta eksimine
selgeks teha, kuna mitte ühte liiget, weel vähem ühin-

gut sellepärast keskkorraldusest wälja ei heidetud, kui ta Profinterni põhimõttega nõus ei olnud. Hoopis teisele seisukohale asus kolmas Eesti ametiühingute kongress. Ühinedes Amsterdami Internatsionaaliga lubab kongressi enamus

„wõtta vastu Keskliidu liikmeteks ka neid ühinguid, kes mingisugustel põsjustel ei pea praegu tarwilikuks toetada R. A. Liiduga ühinemist — tingimusel, kui need ühingud tunnistawad ametiühingulise liikumise ühtsust ja ei hakka töötama vastu Keskliidu tegewuse aluseks wõetud R. A. Liidu põhimõtetele, wastasel korral loetakse nad Keskliidust wäljalanguks, arwates silmapilgust, mil awalikuks on saanud nende wastutöötamine R. A. Liidu põhimõtetele.“

See on tüübilisem ja kõige silmakirjalisem otsus, mis näitab sotside kahepaiksust ja wariseerlikkust. Sotsid nõuawad „ametiühingulise liikumise ühtsuse“ tunnistamise nimel allumist Amsterdami Internatsionaali põhimõtetele. Meie juba nägime, mis asutus see Amsterdami Internatsionaal on. Oletame ka seda, et sotsidel oleks ametiühingutes tõeline enamus, s.o. suurem osa tööstustöölisi wõtaks sotside põhimõtted omaks. Kas wõib niisugusel juhtumisel vähemus, sel korral rewolutsiooniline vähemus, ennast enamuse otsuse alla paenutada? Ei; vähemus, kes seisab rewolutsiooniliku marksismi alusel, see enamus ei paenuta ennast kunagi sotslise enamuse alla, sest see enamus seisab proletariaadi äraandmise seisukohal, ta tunnistab kodanlusega koostööd, eitab klassiwõitlust, töörahwa wõimu maksmapanemise wadjadust rewolutsioonilisel teel. Kuid meil ei ole seisukord niisugune, kus sotsidel tööstustöölise wõi isegi põllutöölise seas enamus oleks. Niisugust enamust sotsid Eestis saanud ei ole. Eesti töölisteklass oli juba kolmanda kongressi ajal oma rõhuwas enamuses Amsterdami Internatsionaaliga ühinemise vastu. Kuid wõltsides ja nuhkide abil said sotsid omale enamuse. Ametiühingute ülesan-

netest kõnelewad sotsid oma otsuses kolmandal kongressil järgmist:

„ . . . Ametiühingulist liikumist tuleb arendada järjekindla wabade ametiühingute põhimõttelistel alustel kooskõlas rahwuswahelise ametiühingulise liidu seisukohtadega, hoidudes sealjuures igasugusest parteipoliitikast ja koondades kogu ametiühinguliselt organiseeritud tööliklassi jõudu jne.“

Ühes taskus on sotsidel ametiühingulise liikumise arendamine „järjekindla wabade ametiühingute põhimõttelistel alustel“, hoidudes „sealjuures igasugusest parteipoliitikast“, kuna teises taskus on „kooskõla rahwuswahelise ametiühingulise liidu seisukohtadega“. Sõnades „wabad ametiühingud“, tegelikult aga Amsterdami Internatsionaali kollased teod. Sõnades „hoiduda igasugusest parteipoliitikast“, kuid tegudes sotside partei otsekohene mõju. Kui sotsidel wiimastel aastatel korda läks ametiühingute Keskliidu etteotsa pugeda, siis mitte sellepärast, et tööliised nende „wabade ametiühingute“ põhimõtte oleks omaks wõtnud. Sotside tegewus ja mõju ametiühingulises liikumises põhjeneb, esiteks, pöörasele terrorile ja paremate, teadlikkude tööliste reast väljalöömisele; teiseks, pahempoolsete ametiühingute, samuti ka kommunistlise partei üldisele nõrkusele terrori tagajärjel, kolmandaks, pahempoolsetele wigadele, mis pahempoolsed ühingud oma tegewuses awaldasid (ametiüh. legalism, sotside arwustamisest ja nende wastu wõitlemisest lahtitulemine, majanduslise wõitluse eitamine kriisi tingimustes jne), samuti ka „pahempoolsele“ meeoleule, nagu sotslistes ühingutes töötamise eitamine, sotsliste tööliste ühe pulga peale asetamine sotside ninameestega jne.

Kolmandast ametiühingute kongressist alates tulewad terawalt ilmsiks kak woolu ametiühingulises liikumises — pahempoolne ja „pahempoolne“. „Ultra-pahempoolne“ wool wäljendas ennast kolmandal ametiühingute kongressil, püüdes paralleelseid ühinguid asutada, kus ei oleks „ühtki sotsi“, sotslistes ühingutes töötamise eitamises jne. Sõna-

des oli see seisukoht ülirewolutsiooniline, kuid tegelikult wiis see väga „rewolutsiooniline“ seisukoht purutagur-listele tagajärgedele. Nimetame, näiteks, Tallinna metallitöölise ametiühingut, kus sotsid esimest korda meie liikumise ajaloos metallitöölise etteotsa pääsesid. Rewolutsioonilisem ja parem osa metallitöölisest hoidis ja hoiab praegugi sotslisest ühingust eemale, ei astunud ühingu liikmeks, ei püüdnud ühingu koosolekul läbi wiia oma seisukohti, waid jäi ühingust eemale, tahtes sellega sotside wastu „põlgtust“ üles näidata. Sotsidele on niisugune „põlgtus“ igatahes väga meelepärane asi. Kuid tööliste keskel sünnitas see „pahempoolsus“ ükskõiksust oma organisatsioonide wastu, käredate sõnad ei kohustanud kedagi kas wõi tillukestele tegudele oma organisatsioonide kindlustamiseks. Sisult on ja oli „pahempoolsus“ väikekodanline käremeelsus, millega töölistel otsustawalt tuleb wõidelda.

P a r e m p o o l n e wool awaldus 1928. a. algusel selles, et mõned ametiühingud, näit., maalritöölise, rätseppade, kullaseppade ühingud püüdsid niihästi pahempoolsetest kui ka sotslite ühingute keskkorraldustest „kõrgemale“ tõusta, s.o. otsustasid mõlematest keskkorraldustest wäljapoole jääda ja mitte kumbagisse liikmeks astuda, kui need (pahempoolne kesknõukogu ja sotslite keskliit) „omawahel pole ühinenud“. See oli häbelik, kuid siiski küllalt selge parempoolsete seisukoht, mis sotsidega koostööle püüdis. Järgmised parempoolsete sammud awaldusid ametiühingute ühtsuse ja igapäewase töö küsimustes. Parempoolsed püüdsid ühingutele „wiisakust ja korrektsust“ sotside wastu õpetada, sotside arwustamisest tagasi hoida. Pärastpoole kapituleeris parempoolne wool ametiühingute ühtsuse küsimuses täiesti sotside ees. Sotslise keskliidu liikmeks astumise küsimuses jäid parempoolsed nõusse, et nad panewad ühingutele ette Amsterdamiga ühineda, keskliidus olles sotsidewastast kihutust mitte teha. Ainult ühingute lihtliikmete protesti ja waelesegamise tagajärjel jäi see häbistaw koostöö sotsidega ära. Organisatsioonilises küsimuses

seadsid parempoolsed eeskujuks Skandianaawia reformist-
lised ühingud, kapitalismi kolmanda ajajärgu hinnangus
eitasid parempoolsed rewolutsioonilise liikumise tõusu, pi-
dasid tööpuuduse ja kriisi tingimustes tööliste majandus-
lise wõitluse „mõttetuks“ jne. Parempoolne hädaoht
ametiühingulises liikumises, Eestis eriti, on peahädaoht.
Wõitlust selle hädaohu vastu peeti nõrgalt. Parempoolsed
wead ei vähenenud, waid suurenesid. Pahempoolne
ametiühinguline liikumine jäi töölisliikumise sappa.

Wõitlus kahel wäerinnal — paremale ja pahemale
poole — on kiire ja edasilükkamata ülesanne Eesti ameti-
ühingulises liikumises. Kuna parempoolne hädaoht pea-
hädaoht on, siis on waja kõige suurem ja ägedam tuli
juhtida parempoolsuse ja sellega leppiwa meeoleu pihta.
Pahempoolsed ametiühingud peawad läbi wiima murrangu
omas töös, s.o. lähemale tulema tööliste igapäewastele
nõudmistele, tööliste majandulise wõitluse juhtimisele ja
selle wõitluse organiseerimisele asuma. Ühisuste juhatused
tulewad parempoolsetest puhastada..

IV. Ametiühingute ülesanded

Ametiühingud on töölisteklassi hulgalised organisatsioonid. Ametiühingud on klassiwõitluse kooliks. Rewolutsiooniliste ametiühingute ajalooliseks ülesandeks on proletariaadi ettevalmistamine tulewastele otsustawatele klassilistele võitlustele, töölistehulkade koondamine, nende distsiplineerimine ja kaswatamine kapitalismi ikke kukutamiseks rewolutsioonilisel teel. Mööda minna sellest põhiülesandest wõi sellest waikida on eriti praegusel silmapilgul kuritegu — see oleks alasti kistud oportunism. Paendlised ametiühingute tegelased räägiwad tihti „tugewatest ametiühingutest“, mida olewat waja luua, ja alles siis, kui need loodud, tulewat töölisteklassi võitluse korraldamisele astuda. Niisugune teooria tugewate ametiühingute loomisest tuleb kui sotside poliitika otsustawalt tagasi lükata. Ametiühingud kaswawad ainult võitluses. Tööliste võitlust kurnajate wastu organiseerides, seda juhtides kaswawad ja tugewnewad ametiühingud. Ilma võitluse organiseerimata ja juhtimata on jutt „tugewatest ametiühingutest“ sotsfaschistide wariseerlik sõnakõlks, mil krossi wäärtust pole.

Juba eespool tähendasime, et rewolutsiooniline ametiühinguline liikumine Eestis kuni 1924. a. pakub huwitawat materjali selle kohta, kuidas ametiühingud peawad tööliste võitluse konkreetsete päewaülesannetega seotud olema, kuidas waja on iga sündmuse peale reageerida, mobiliseerides ja organiseerides laialisi töölistehulke võitluseks oma klassi eesmärkide eest. Pärast 1924. aastat on pahempoolne ametiühinguline liikumine wähe eelmisi võitlusekogemusi kasutanud. Kuni 1924. a. olid ametiühingud tööliste osaliste nõudmiste võitluse keskkohaks.

Meie klassiwaenlased wõiwad rääkida mis tahes, kuid salata seda, et ametiühingud Eestis kuni 1924. a. tööliste wõitluse eesotsas seisid, tööliste palgawõitlust organiseerisid ja juhtisid, ei saa keegi. Muidugi, öeldakse, juhtisid küll, kuid tegid „poliitikat“, mis töölistel sest „kasu oli“. Meie juba peatasime selle juures, missugune see poliitika oli. Rida wiimaseid aastaid on Eesti pahempoolne ametiühinguline liikumine tööliste osaliste nõudmiste eest wõitlusest kõrwal seisnud. Selle tagajärjena on pahempoolsed ametiühingud muutunud kitsateks ringikesteks, kellel side puudub laialiste hulkadega, kes neist hulkadest lahus seisawad, kes tööliste osaliste nõudmiste eest ei wõitle. Niisuguseid ametiühinguid wõib ainult jutumärkides pahempoolseteks nimetada. Pahempoolsed ametiühingud on oma oportunistlise tegewusetuse tagajärjel, mis tihti „pahempoolsete“ sõnakõlksudega warjatud, töölistes arwamise esile kutsunud, et tööliste majanduslise wõitluse korraldamiseks sotside ühingud tegutsewad, pahempoolsed aga ainult „poliitikat“ teewad. Sotside agentide Kirikali, Histi, Maikallo, parempoolsete oportunistide Weisside ja teiste teooria seisis selles, et kriisi tingimustes, mis Eestis tööpuudust sünnitawat, ei olewat üldse wõimalik mingit majanduslist wõitlust korraldada. Peale selle olewat Eesti ametiühingud nõrgad, terror olewat suur ja sellepärast olewat igasugune wõitlus mõttetu. Kuid ometi streikisid Eesti töölised 1930. a. ametliku statistika järele 30 juhtumisel. Tähendab, töölistel oli wõimalik oma nõudmiste eest wõidelda, ainult Kaawer-Kirikal-Histi kämpneid wõimalusi ei näinud. Sotside, kui töölisteklassi ärandjate ja kodanluse agentide wastu mingit wõitlust ei peetud, töölisi selleks wõitluseks ei organiseeritud. See parempoolne, poolsotslik poliitika wiis Eesti pahempoolsed ametiühingud ummikusse.

Tähtsama ülesandena seisab rewolutsiooniliste tööliste ees pahempoolsete ametiühingute muutmine tõeliseks klassiwõitluse organisatsioonideks. Ametiühingud peawad tööliste ja teiste töötawate kihtide palgawõitluse korraldamise ning juhtimise keskkohtadeks muutuma.

Kommunistlise partei juhatusel tuleb pahempoolsetel ametiühingutel oma tegewuse parandamiseks kõige otustawamaid abinõusid tarwitusele wõtta, parempoolse kallaku ja sotside mõju ning nende wastu wõitlemise alla hindamise wastu wälja astuda. Tööliste majanduslise wõitluse organiseerimine, wäljaastumiste korraldamine ja juhtimine kõrgete üürinormide ja üüriseaduse kaotamise wastu, tööliste maksustamise, toiduainete hindade tõstmise ja tööliste sotsiaalkindlustuse seaduse likwideerimise wastu, tööliste ja töötute täielise riiklise kinnituse eest on see tee, mille kaudu pahempoolsed ühingud oma organisatsioonide tugewaks teewad, töölisi organiseerivad ja laialisi töörahwa kihte oma poole wõidawad.

Missugused praktilised ülesanded seisawad punaste ametiühingute ees?

Praktilised ülesanded jagame siin wiide ossa: organiseerimise, majanduslise wõitluse, ametiühingute kindlustamise, kultuuri- ja selgitustöö ning rahwuswahelise kaswatuse alal.

a) Organiseerimise alal

Organiseerimistööd tuleb laiendada ja süwendada selle eesmärgiga, et kõiki palgatöölisi ja -teenijaid ametiühingutesse tõmmata. Ametiühingute töö kogemused 1920-24. a. näitawad, et ühingutesse uute liikmete juurdewõtmiseks on tarwis järjekindlalt korraldada igas ametiühingus wähe-malt üks kord aastas niinimetatud „organiseerimiskuu“, mille wältel kogu ametiühingute ja nende tegelaste tähelepanu juhtida teatud walmistusharu ehk ettevõtte tööliste organiseerimisele. Iga ametiühingu liige peab wõitlema passiiwsuse ja ükskõikse meeoleu wastu organiseerimisküsimuses („ah, mis sest organiseerimisest kasu, ühing lüüakse jälle kinni“), nende wastu, kes organiseerimistööd ei seo kogu tööliste wõitlusega, eriti aga parempoolsete wastu, kes teiste maade reformistlisi ühinguid eeskujuks seawad rewolutsioonilistele töölistele organiseerimise küsimuses.

Ametiühingute organiseerimise juures ei ole väikse tähtsusega struktuurilised küsimused. Mis on meie ametiühingute üheks suuremaks puuduseks? Nende organisatsiooniline ehitus ametialade järele. Selle organisatsioonilise ehituse juurest tuleb üle minna ühingute korraldamisele walmistusharude ehk tegewusalade järele. Teine ametiühingute kongress kiitis heaks järgmise kawa Eestimaa ametiühingute ümberkorraldamiseks walmistuse põhimõtte alusel:

1. Ehitustöölise ühing.
2. Haridustöölise ühing.
3. Keemia- ja paberitöölise ühing.
4. Kiutöölise ühing.
5. Kohalise transpordi töölise ühing.
6. Kontori- ja äriteenijate ühing.
7. Kunsttöölise ühing.
8. Maatöölise ühing.
9. Maja- ja puhtustöölise ühing.
10. Metallitööstustöölise ühing.
11. Nahatöölise ühing.
12. Nõelatöölise ühing.
13. Omawalitsustöölise ja -teenijate ühing.
14. Puutöölise ühing.
15. Põlewkiwi- ja tsemenditööstustöölise ühing.
16. Raudteetöölise ühing.
17. Sidetöölise ja -teenijate ühing.
18. Terwishoiutöölise ühing.
19. Toidu- ja maitseainetetöölise ühing.
20. Trükitöölise ühing.
21. Weetranspordi töölise ühing.

Selle kawa järele oleks Eestimaa ühtse ametiühingulise organisatsiooni algüksuseks tööliseühing, kuhu kuuluvad kõik teatud walmistusharu wõi tegewusala töölised (näit. puutöölised metallitööstuse ettewõtetes ei kuulu mitte puutöölise, waid metallitöölise ühingusse jne). Töölise hulka loetakse ka kõiksugu teenijad, ametnikud, käsitöölised jne, kes peasjalikult palgatööst ülespidamist

saavad ning ettevõtte wõi asutuse juhatuse (administratsiooni) hulka ei kuulu. (Töölisliikumise tegelastele soovitame ametiühingute ümberkorraldamise kawaga lähemalt tutwuneda ametiühingute ajakirja „Töö“ järele, mis ilmus 1922. ja 1923. aastatel).

Tänapäewani on maatöölised kõige vähem organiseeritud osa töolisteklassist, maal on waid mõned üksikud ühingud ja needki äärmiselt nõrgad. Tarwis on ametiühingute organiseerimistöö korraldamisel maatöölise organiseerimine samuti esiplaanile seada. Tuleb asuda laiaulatuslisele organiseerimistööle maa- ja metsatöölise seas, luues ühinguid suurematesse maaproletaarlaste kogumispaikadesse (kus asub mõni ettevõtte, riigimõis jne). Maatöölise ühingutesse tuleb tõmmata ka neid küla poolproletaarlikke kihte, kelle peasissetulek on palgatöö.

Kuid maatöölised ei ole mitte ainult wähe ja nõrgalt organiseeritud, waid neil puuduwad ka aastate wältel kogutud wõitluse kogemused. Maaproletariaadi wõitlus on arenenud suurel määral lahus linnatöölise wõitlusest; wõitlus töörahwa wõimu eest aga nõuab, et linna- ja maatöölised ühises wäerinnas peawad wälja astuma. Sellepärast tuleb juba nüüd, igapäewase wõitluse ja organiseerimistöö juures kõige tihedam side luua maa- ja linnatöölise ametiühingute wahel. Tarwis on korraldada maakondade wiisi ühiseid nõupidamisi, nagu sellest eespool rääkisime, ühiselt korraldada kirjanduse wäljaandmist, materjaalse ja moraalse toetuse andmist maatöölise organisatsioonidele.

Ka linnatöölise ametiühingud peawad omale toetuspunkte kindlustama. Niisugusteks toetuspunktideks peawad olema wabrikute wanemate komiteed ehk töölise wanemad, haigekassad ja teised proletaarsed organisatsioonid. Tarwis on nende organisatsioonidega ühiseid nõupidamisi korraldada, ühiselt wõitlust organiseerida ja nende kaudu hulkade rewolutsiooniliste organisatsioonide mõju alla wõtmise eest wõidelda.

Kõigi nende ülesannete teostamiseks, laialiste hulkade koondamiseks ja töölise wõitluse juhtimiseks on waja

klassiteadlistel ja kommunistlistel töölistel ühineda veel omawahel, luues selleks ametiühingutes oma kommunistlised wõi rewolutsioonilised alggrupid, mis täielikult proletariaadi partei juhtimise alla käiwad. Maadel, kus fashistilise terrori pärast ametiühingute rewolutsioonilised grupid legaalselt tegutseda ei saa, peawad nad täiesti salajased olema, et politsei käpp nendeni ei ulataks, kuid see ei ohi rewolutsiooniliste gruppide tööd mingil määral halwata.

b) Majanduslise wõitluse alal

Tööliste praeguse majanduslise wõitluse erinewaks tundemärgiks on töölisteklassi kaswaw wõitlusetahe ja üleminek kaitsestreigilt pealetungimisele. Tööliste majandusline wõitlus, ühenduses kapitalismi määratusügawa kriisi terawnemisega, kusjuures see terawnemine tsükloonitaoliselt areneb, ühes kohas terawamini kui teises, omandab ikka selgemalt awalduwa poliitilise iseloomu. Streikijate wastu seisab ettewõtjate, kodanlise riigi ja sotsfaschistide ühine wäerind. See paneb erilised ülesanded pahempoolsete ametiühingute peale, teeb nad, kommunistliste parteide juhtimisel, ainukesteks tõelisteks majanduslise wõitluse juhtijateks. Sellepärast kriipsutas Profinterni V kongress iseäranis alla seda, et pahempoolsed ametiühingud peawad oma töös (kus seda veel tehtud ei ole) otsustawa pöörde läbi wiima ja ühingute praktilise töö suuremaks ülesandeks tegema tööliste majanduslise wõitluse korraldamise (töötasu kärpimise wastu, palga tõstmise eest, 7-tunnise tööpäewa eest jne) ja juhtimise. Suur osa pahempoolseid ühinguid ei ole sel alal veel midagi teinud.

Sellest tulebki pahempoolsete ametiühingute mahajäämine streigiwõitlusest, passiiwsus majanduslise wõitluse küsimustes. Stühiliste streikide arw näitab igalpool tõusu. Eestis on samuti wiimastel aastatel kaswanud streikide arw. Kuid ametiühingute, eestkätt pahempoolsete, juhtimine on seal täiesti puudunud. See tõendab,

et ühingud tööliste majanduslise wõitluse tähtsust alla hindawad (parempoolne kaliak), liikumise sabasse jääwad ja tegelikult töölisteklassi organiseerimiseks ning koondamiseks midagi ei tee. Pahempoolsed ametiühingud peawad selle parempoolse meeoleu ja kallaku ühingute praktilises töös halastamata waljusega tagasi lööma.

Järgmine küsimus tööliste majanduslises wõitluses on majanduslise wõitluse iseseisew juhtimine pahempoolsete ametiühingute poolt. Wanast praktikast teame, et streigit lahtipuhkemisel püüawad sotsid endid streikomiteesse ja üldse streigi juhtimisse segada. Nad teewad seda ainult selleks, et streiki nurja ajada. Pahempoolsed ametiühingud peawad tööliste majanduslist wõitlust iseseiswalt juhtima, mitte koos sotsidega, waid rewolutsiooniliste töölistega. Majanduslise wõitluse üheks tingimiseks on, et täpselt oleks arwestatud oma ja wastase jõud. Kui aga wõitlus käimas, olgu see stüühiliselt tekkinud wõi ühingute poolt korraldatud streigis, tuleb kõige otsustawamalt wõitluse etteotsa asuda ja seda juhtida. Igasugune kahtlus ja kõhklemine on igas wõitluses, samuti ka majanduslises wõitluses, wastasele wõidu wõimaluse loomine ja wõitlejate ridade lõhkumine.

Majanduslist wõitlust tuleb lahutamata siduda poliitilise wõitlusega. Profintern ütleb oma otsuses, et iga majanduslist streiki ei saa muuta poliitiliseks, kuid wõitlust tuleb siduda konkreetsete hüüdsõnadega, mis lähedasidewuses streikiwate tööliste nõudmistega ja mis aitawad streiki tõsta kõrgemale astmele — wõitlusele töörahwariiklise wõimu korraldamise eest. Selles mõttes tuleb streigiwõitlust arendada poliitiliseks wõitluseks. Tööliste wõitluse aktiwiseerimisel mängiwad tähtsat osa organiseerimatud tööliised. Kui algab wõitlus, kas kõige väiksemgi streik, siis on waja mobiliseerida kõik tööliised selles raioonis streigi toetamiseks. Organiseerimatute organiseerimine ei pea olema pahempoolsetele ühingutele mõni hoogtöö, waid alaline ülesanne ja süstemaatiline töö. Selle töö pearaskus tuleb kanda suurematesse wabriku-

tesse, töökodadesse, maale; et seni organiseerimatuid wõitlewale proletariaadile abiks mobiliseerida.

Majanduslist wõitlust tuleb siduda samuti ka wõitlusega faschismi wastu. Faschism püüab omale pesa ehitada wabrikutesse tööliste sekka. Püütakse töölisi faschistlikesse organisatsioonidesse tõmmata. Paljud sotsidest pettunud tööliised hakkawadki faschistide õnge. Wõitlust faschismi wastu aga ei saa pidada tagajärjerkalt, kui ära unustatakse faschistide parem käsi — sotsfaschistid. Wõitlus sotsfaschismi, sotsliste ametiühingute juhtide wastu, peab olema koonkreetne, arusaadaw töölistele. Tarwis on näidata, et sotsfaschistid faschismi wõimule upitawad; tarwis on konkreetsete näidete abil sotside tegewusest töölistele selgeks teha, kuhu on wiinud ja kuhu wiib sotsfaschismi poliitika. Wõitlus faschismi ja sotsfaschismi wastu peab sündima hulkade poliitilise mobiliseerimise alusel, vähem üldiste lausete, kuid seda enam konkreetsete faktide selgitamisega tuleb tõmmata wõitlusse seni sotsidega kaasaläinud töölisi.

c) Rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise kindlustamise alal

Rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise kindlustamise alal on suurema tähtsusega õieti töörahwa ühise wäerinna hüüdsõna teostamine ja wõitlus parempoolse kallakuga, „pahempoolsete kõwerdustega“, leppemeeloluga nii esimese kui teise wastu. Ühine wäerind ei ole aga hoogtöö, waid süstemaatilise töö meetod, taktika. Ühine wäerind alt — hulkadega, niisugune on tähtsam hulkade wõitmise ja mobiliseerimise abinõu punaste ametiühingute poolt. Paljud ei saa sellest ühise wäerinna taktikast, kui abinõust töölistehulkade wõitmiseks, aru, waid kujutawad ühist wäerinda kui koostööd sotsidega. Ühine wäerind ei ole põhimõtteline kompromiss reformistidega. Ühise wäerinna organiseerimine alt — hulkades — tähendab leppimata ja halastamata wõitlust sotsiaaldemokraatia,

kollaste ametiühingute bürokratide ja üldse igasuguse oportunisti vastu.

Kuidas töötada sotslistes ametiühingutes? See on üks rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise kindlustamise tähtsamaist küsimustest. Profintern kohustab oma liikmeid ja poolehoidjaid sotslistes ühingutes töötama selleks, et seal olewaid töölisi rewolutsioonilise liikumise poole wõita. Seal, kus kõrwuti reaktsiooniliste ja sotsliste ühingutega ka punased ametiühingud töötawad, tuleb esimestes ühingutes selle eesmärgiga tööd teha, et sealt suurte gruppidenä üle tuua töölisi klassiwõitluse oganisatsioonidesse wõi sotslistes ühingutes kindlustada rewolutsioonilist wastarinda, luues tugipunkte meie töö läbiwiimiseks ja ühingu tegewuse klassiwõitluse teele juhtimiseks sotsliste juhtide minemakihutamise teel. Erilise tähtsuse omab töö sotslistes ühingutes seal, kus ei ole rewolutsioonilisi ametiühinguid ja nende keskkoha (nagu Inglismaal, Saksamaal, Rootsis, Norras jm). Seal tuleb tööd teha rewolutsiooniliste wastarindade kindlustamiseks, uute poolehoidjate juurdewõtmiseks.

Parempoolsed ametiühingute tegelased pooldawad sotsidEGA koostööd, eitawad sotsidewastast wõitlust, püüawad ühingute tegewuses politsei „keelu ja käsu“ kohaselt talitada („mis tööd sa wõid teha, türmid wange täis“). Wõitlus parempoolse, kui peahädaohuga, peab ametiühingutes esimesel kohal seisma. Mingit järelandmist selles wõitluses ei wõi olla. Wõidelda tuleb ka sõnades „pahempoolse“ meeolelu vastu, mis sotslistes ühingutes töötamist eitab, sotslised töölised ja liiderid ühte kampa ajab ja sellepärast kellegiga tegemist ei taha teha.

Rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise kindlustamiseks seadis Profinteri V kongress weel iseseiswate ametiühingute loomise küsimuse üles. See küsimus ei ole uus, iseseiswad rewolutsioonilised ühingud töötawad paljudel maadel juba mitu aastat. Punased ametiühingud on weel arwuliselt wäiksed. See tuleb suurel osal sellest, et ühingud ei oska siduda ühingu tööd tööliste praktilise wõitlusega. Selle puuduse kõrwaldamisest kõnelesime

eespool. Profinterni poolehoidjad ja üldse pahempoolsed töölised peavad kõige aktiivsemalt töötama organiseerimatute tööliste koondamiseks seal, kus on iseseiswad rewolutsioonilised ehk pahempoolsed ametiühingud, tõmmates organiseerimatuid töölisi nendesse ühingutesse; seal, kus rewolutsioonilisi ametiühinguid ei ole, tuleb koondada organiseerimatuid olewatesse sotslistesse ühingutesse selle eesmärgiga, et neis ühingutes kindlustada rewolutsioonilist wastasrinda sotsfaschistide wastu wõitlemiseks.

Silmas pidades sotside ikka häbematumat ja otsekoheemat lõhkumistööd ametiühinglises liikumises, kaswawat rahulolematust sotsliste tööliste seas oma juhtide wastu, tuleb kogu töö raskuspunkt wiia iseseiswate rewolutsiooniliste ametiühingute kindlustamise, organiseerimise ja arendamise teele. Missuguses olukorras tuleb uute ametiühingute organiseerimisele asuda? Profinterni V kongress seab tingimusena üles tööliste majanduslise wõitluse silmapilgu, kui tööliste meeolelu kõige rewolutsioonilisem on, kui klassiwõitlus omandab suurema terawuse, kui proletaarliste hulkade enamus aru on saanud sotsfaschistide ja sotsliste ametiühingute bürokraatide äraandlikust osast ja aktiivselt uute ühingute loomist toetab. Niiwiisi ei tule mitte alati, igal tingimisel, kerge-meelselt uute ühingute loomisele asuda, waid tuleb arwestada sellega, et uutele ühingutele tingimata oleks kindlustatud laialiste töölistekihtide poolehoid. Kuid tuleb otsustawalt wõidelda nende wastu, kes ei taha aru saada iseseiswate ametiühingute asutamise wadjadusest isegi sel juhtumil, kui rewolutsionääride lahtiütlemine liikumise lõhenemisest tähendab lahtiütlemist ka rewolutsioonilisest tööst ametiühinglises liikumises, lahtiütlemist kõige enam kurnatawaja proletariaadiosa organiseerimisest.

d) Kultuuri- ja selgitustöö alal

Kultuuritöös seisawad pahempoolsete ametiühingute ees wastutawad ülesanded. Esimeseks ülesandeks on ametiühingute liikmete hariduslise ja poliitilise tasapinna tõstmine. Klassiteadwuse tõstmine, laialine kaswatustöö peab sama tähtsal kohal ühingute tegewuskawas seisma, kui tööliste majanduslise wõitluse küsimused. Pahempoolsete ametiühingute keskkorraldused, ühingute juhatused peawad korraldama kindla süsteemi ja programmi alusel ühingute liikmete lühikeseajalisi kursusi, ettelugemisi, referaate. Kursuste jne eesmärgiks peab olema liikmetele ja tege-lastele anda teadmisi, esiteks, ametiühingute tekkimisest, nenge arengust, ametiühinglise liikumise wõitlusküsimus-test, teiseks, kapitalistlise majanduse arenemisest, klassi-jõudude wahekordadest rahwuswahelises ja omamaa ula-tuses, kapitalismi kriisist, selle põhjustest ja kapitalismi wäljawaadetest. Kõiki neid küsimusi ei ole waja anda kuiwa teoreetilise materjalina, waid siduda tööliste iga-päewase wõitlusega, seisukorraga wälis- ja sisemaal.

Kaadrite ehk aktiwi kaswatamine, aktiwistide tead-miste täiendamine ja hariduslise tasapinna tõstmine on üks kultuuritöö lähematest ülesannetest. Kaadrite küsi-mus on pahempoolsetele ametiühingutele klassiwõitluse küsimus. Mida kõrgem aktiwi poliitiline tasapind, mida suurem ta on arwuliselt, seda kergem on ametiühingutel arendada oma tööd. Suur osa punaseid ametiühinguid pöörab aga wähe wõi ei pööra peaaegu mitte mingisu-gust tähelpanu kaadrite kaswatamisele ja koondamisele. See on ametiühingute nõrkuse üheks põhjuseks. Pahem-poolsete ametiühingute töö oma kaadrite kaswatamise alal on seda tarwilikum, et walge terrori laine kogenuid aktiwiste ühtejärgi reast wälja lööb. Kuid see oleks kõige suurem paendlus ja raskustele alla wandmine, kui ameti-ühingud kodanluse süstemaatilise surweawalduse ja sot-side prowokatsiooni tagajärjel lahti ütleks oma kaadrite kaswatamisest. Ametiühinglise liikumise praktikast teame, et ka kõige julmima terrori ajal õige enamlise kultuur-

ritöö alusel wõimalik on töötamine aktiwi kasvatamise alal. Muidugi ei tule aktiwi kasvatamist mõista kui kabinetilist ülesannet, waid seda kaswatustööd tuleb kõige lähemalt siduda praktilise tööga. Rewolutsiooni kaadrid kaswawad, tugewnewad ainult kodanluse löökide all, tegelikus töös.

Praegu on meie ametiühingute kaadrid wäga nõrgad ja õredad. Kaadritega töötamise alal tuleb kahte peasja tähele panna: esiteks, kaadrite kogumine, wäljaeraldamine; teiseks, süstemaatiline kaswatustöö arendamine. Iga ametiühing peab oma agaramad tegelased arwele wõtma ja neile edasiõppimist wõimaldama. Esimene ülesanne on aktiivistide poliitilise tasapinna tõstmine. Poliitiliste ja ühiskondliste ainete läbitöötamise kõrwal on waja õpetada ka üldhariduslisi aineid, nagu, rehkendust, eesti keelt, protokollide kirjutamist, maadeteadust, algteadmisi raamatu- ja arwepidamisest.

Järgmiseks kultuuritöö ülesandeks on rewolutsioonilise õpetuse ideede lewitamine laialistes tööliste hulkades ehk hulgaline kihutustöö. Tuleb korraldada sellesisulisi ettelugemisi, kontsert miitingud, suusõnalist ja kirjanduslist selgitustööd (ajakirjanduse wäljaandmine, kirjanduse muretsemine oma liikmetele jne.) Samal ajal peawad rewolutsioonilised ametiühingud otsustawat wõitlust pidama wõõra ideoloogia sissetungimise wastu töölisteliikumisse (kõiksugu waleõpetuste paljastamine, sotsfaschistilise kirjanduse ja õpetuse wastu wõitlemine jne).

e) Rahwuswahelise kaswatuse alal

Täiesti ekslik oleks rahwuswahelise kaswatuse küsimusi nii mõista, nagu tähendaks see ainult rahwuswahelise solidaarsuse propageerimist, seletamist kinnistes ruumides. Proletariaadi rahwuswaheline kaswatus on lahutamata osa tööliste igapäewasest wõitlusest kapitali wastu. Meie pahempoolsete ametiühingute üheks suuremaks puuduseks on see, et nad oma igapäewases wõitluses, samuti ka propagandas, sugugi tegemist ei tee rahwuswahelise

kasvatustöö küsimustega. Wiimastel aastatel alla hindab rahvusvahelise kasvatuse küsimusi Eestis ka kommunistiline liikumine. Rewolutsiooniline liikumine poeb kuitigi oma karpri ja ei taha midagi teada, mis sünnib väljaspool meie piiri maa ja merede taga. Arwatakse, et see pole meie asi ja meisse ei puutu. Wiimastel aastatel ei ole ühtegi suuremat töörahwa koosolekut, meeleanaldust rahvusvahelise rewolutsioonilise wõitluse toetamiseks ja oma wõitlusega sidumiseks korraldatud. Hiina sündmused, sotside weretööd rewolutsioonilise tööliste kallal Saksamaal, India rewolutsioon, Berliini metallitööliste streik 1930. a., suurstreigid teistel kapitalistlistel maalidel on jäänud täiesti tähelepanemata.

Kuid mida oleks pidanud rewolutsioonilised ametiühingud tegema? Koosolekuid wõi meeleanaldusi korraldama, kus lühidalt oleks walgustatud teiste maade tööliste wõitlust, rewolutsioonilise liikumise tõusu ja oma poolehoidu ning solidaarsust awaldatud nende maade wõitlewale proletariaadile. Neil koosolekutel on määratusuur kaswatusline tähtsus. Seal näeb iga tööline, et wõitlus kõigil maalidel edasi läheb, et ta üksi ei ole; ta näeb teiste maade wõitluste eeskujust, kuidas waja on wõidelda, õpib oma wõitluses hoidma nende wigade eest, mis teiste maade töölistele kaotuse tõid ja wõitma nende meetoditega, mis teised wõidule aitasid. Niisugune on tõeline rahvusvaheline kaswatusline töö. Niisugusele kaswatusline tööle peawad pahempoolsed ametiühingud asuma.

Rahvusvahelises kaswatusline töös peab esimesel kohal seisma Nõukogude Liidu proletariaadi saawutuste tutvustamine ja selgitamine laialiste töölistehulkade ees. Tähtpäewad, nagu 7. november, proletarse rewolutsiooni aastapäew, weebruarirewolutsiiooni aastapäew 12. märtsil, 1. mai — tulewad muuta Nõukogude Liidu saawutuste populariseerimise päewadeks. Kuid ühes töörahwariigi saawutuste tutvustamisega tuleb töörahwale seletada Nõukogude Liidu kaitsmise wajadust kapitalistlike riikide kallale tungimise wastu. Töörahwast tuleb järjekindlalt Nõukogude Liidu kaitseks mobiliseerida. Profinterni V

kongress ütleb oma otsuses: „Silmapilgul, mil kapitalist-
lised riigid imperialistlikele sõdadele valmistawad, kut-
sub kongress kõigi maade töölisi aktiivsele wõitlusele
sõja vastu. See tähendab tänapäewa ajaloolistes tingi-
mustes kõigepealt streigiwõitluse igakülgset arendamist
kapitalistlike ratsionaliseerimise vastu, maailmamajanduse
kriisi raskuste tööliste turjale ladumise vastu, töölisteklassi
seisukorra halwenemise vastu, Nõukogude Liidu
kaitseks — mis on kogu maailma töörahwa wabasta-
mise wägewam sõjariist ja kõigi maade kodanluse pea-
takistus töölisteklassi purustamise ja orjastamise vastu.
Nõukogude Liidu kaitsmine — see on kõigi maade pro-
letaarlaste iseenda kaitsmine“.

* * *

Need on põhiülesanded, mis ametiühingute ees sei-
sawad. Kas on neid wõimalik teostada? Kas fashistlike
diktatuuri tingimustes on üldse wõimalik pahempoolsetel
ametiühingutel järjekindla klassiwõitluse põhimõtete alu-
sel tegutseda? Muidugi leidub neid, kes seda wõimalust
eitawad ja ainult „mõistlikku“ poliitikat pooldawad. Re-
wolutsioonilised töölised ütlewad, et kõigi raskuste peale
waatamata on wõimalik neid ülesandeid teostada. Niikaua
kui ametiühingud awalikult tegutsewad, on wõimalik le-
gaalseid wõimalusi kasutada ja neid peab kasutama. Re-
wolutsiooniline taktika selles peabki seisma, et ka kõige
julmima terrori tingimustes järjekindlat klassiwõitluse po-
liitikat ellu wiia. Meie ametiühingud on legaalseid wõi-
malusi kuni 1924. a. väga suurte tagajärgedega kasutanud.
Kui nüüd see wõimaluste kasutamine nõrgem on, siis on
selle põhjuseks rewolutsioonilise taktika tarwitamise oska-
matus, paendlus, seisukorra wale hinnang. Paendlased ja
paendlusega leppijad eitawad rewolutsioonilise klassiwõit-
luse arendamist. Neil ei ole usku töörahwa wõidu sisse.
Sellest tulebki liikumise sabas sörkimine, tööliste majan-
dulise wõitluse eitamine. Klassiteadlised töölised anna-
wad parempoolsele kallakule otsustawa wastulöögi ja
arendawad liikumist rewolutsioonilise klassiwõitluse
põhimõtete alusel.

Sotsidele on rewolutsiooniline taktika „otsekohene rewolutsioon“. Sotsfaschist Joonas, iseloomustades oma raamatukeses palgawõitluse otsekohest aktsiooni ja rewolutsioonilist taktikat, kirjutab:

„Iga streigi ülesanne (s.o. rewolutsioonilise) on hulkades õhutada wiha kapitalistliku korra vastu (milline metsikus! O. R.), neile selgeks teha, et ei ole teist pääsu, kui tuleb kurnamissüsteem rewolutsioonilise võitluse abil ühe ropsuga häwitada . . . tarwitab tööliskonnal ainult t a h t a uperkuuti lüüa praegust ühiskondlikku korda ja see saab silmapilk tõsiasiaks“.

Joonas lööb enese „uperkuuti“ sest 1919-1920. a. arwas just Joonas tõesti, et pruugib tal „tahta“, ja kodanline kord lendab uperkuuti. Joonas on väikekodanlisest käremeelsest „rewolutsionäärist“ sotside mädasoosse hüpanud, sellepärast kujutab ta nüüd niiviisi rewolutsioonilist taktikat. Meie kõnelesime eespool juba, et sündikalistid (kes muuseas praegu sotsidega ühises wäerinnas kommunistlise liikumise vastu wõitlewad) lootsid kodanlist korda streigiwõitlusega kukutada. Ametiühingud, pidades wõitlust tööliste majandusliste nõudmiste eest, juhtides seda wõitlust, walmistawad, arusaadawalt, tööliste ka tulewastele suurematele ja otsustawatele wõitlustele, milles langeb kodanline kord. Kui see teisiti oleks, siis muutuks igasugune wõitlus mõttetuks ja asjata jõukulutuseks. Joonaste kurwastuseks käib aga rewolutsiooniline wõitlus kindlasti ja wääramata oma ajaloolist teed.

Nüüd vaatame, kuidas sotsid oma streiwõitluse taktikat soowitawad, mis pidawat olema „wastandiks“ rewolutsioonilisele taktikale:

„Hulkades peab sündima põhjalik murrang. Tööliskonnas peab tekkima arusaamine, et uues korras tuleb senisest hoopis teisiti määrata isiklikkude ning grupihuwide wahekorrad üldsuste huwide wahekorraga, et on tarwis kaasa aidata töowiljakuse tõusule ning tunda end wastutawana majandusliku arengu eest“ (Joonas, „Ametiühingud“).

Niisugusena näeb välja proletariaadi äraandmise tak- tika. Missugusest „uuest korrast“ kõneleb Joonas, kus tuleb „hoopis teisiti määrata“ töölisteklassi wahekord ka- pitalismiga? Oma demokraatlisest korrast, kus sotsid on ühtesulanud kapitalistlike majandusega, muutunud sots- faschistideks ja püüawad nüüd töölisi oma järele tõm- mata. Missuguse tööstuse „töowiljakuse tõusust“ ja „majanduslike arengu wastutusest“ kirjutab Joonas? Tol- lest samast tõusikkõdanluse tööstusest ja majandusest, mis seni on Eesti töölisel seitse nahka koorinud, töö- rahwa nälgimisele wiinud. Töölisteklass, nagu näete, pida- wat selle majanduse „arengu“ eest wastutust tundma. Sotsid arwawad, et selleks peab hulkades põhjalik „mur- rang sündima“, muidu töörahwas sõtside taktikast aru ei saa. See põhjalik murrang on juba sündinud, kuid mitte joonassotside kasuks, waid nende kahjuks. Rahwuswahe- line proletariaat, kellele sotsid kõige rohkem ja kõige järjekindlamalt kapitalistlike tööstuse „töowiljakuse tõst- mise“ wajadust on külge pookinud, lahkub ikka suure- mal arwul sotside parteist ja töölistehulgad libisewad sotside mõju alt. Miljonid töötatöölised kapitalistlike maadel on kõige piltlikumaks tunnistuseks kapitalismi jõhkrast kurnamisest. Sotsid soowitasid töölistele kapita- listlike ratsionaliseerimist rahulikult, kui ainukest päästjat, wastu wõtta, kuid ratsionaliseerimise tagajärjel suurenes sajakordselt proletariaadi wiletsus, kapitalismi kriis süwe- nes, töölisi wisati hulgana uulitsale. Töölisteklassil tuleb sellele ülbele kurnamisele wastata wastupealetungimisega, kuid mitte „kaasaaitamisega“ „töowiljakuse tõstmisega“, sest see oleks endale ahelate tagumine ja kapitalismi ülesupitamine.

Rewolutsiooniliste ametiühingute igapäewane ülesanne igas ettewõttes, wabrikus, töökojas, hallparuni põllul on töölisi ette walmistada tulewastele kokkupõrkamistele ja wõitlustele kapitalismiga. Juba esimesel silmapilgul, kui tööliste seas kaswama hakkab rahulolematuse ehk kui ette- wõtjate pealetungimise kawatsusest teada, tuleb wastawa walmistusharu töölisi hoiatada, et kokkupõrge läheneb ja

walmis tuleb olla. Streigiwõitluse ettewalmistamise, kihutus- ja organiseerimistööd on waja arendada hüüdsõnade all: „Ärge lootke sotsliste ametiühingute bürokraatide abi peale, nad annawad teid ära“, „wõtke oma saatuse üle otsustamine enda kätte“, „walmistage streigile, muidu lüüakse teid puruks“. Kihutustöö tuleb rajada sotside äraandliku tegewuse paljastamisele konkreetsete faktide ettetoomisega.

Niisugused olid lihtsad, elementaarsed nõudmised, mis wastu wõtsid punaste ametiühingute esindajad oma konwerentsil Strasburgis 1929. a. algul. Need kõik on weel täitmata, kuid neid on tarwis täita.

ГПБ Ср. Аз.

Sisukord:

	Lhk.
I. Ametiühinglise liikumise arengust	
1. Ametiühingute kujunemine	5
2. Poliitilised, usulised ja teised woolud ametiühinglises liikumises	9
II. Meieaja ametiühingline areng	
1. Kuidas tekkis Amsterdami Ametiühingute Internatsionaal	16
2. Rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise areng	23
3. Ametiühingud, poliitiline wõitlus, proletaariaadi partei	31
4. Tööliste majandusline wõitlus	36
5. Majandusdemokraatiä ja ametiühingud	43
6. Ametiühingute bürokraatia ja ametiühingline demokraatia	49
7. Wõitlus ametiühinglise liikumise ühtsuse eest	57
III. Ametiühingline liikumine Eestis	
1. Esimesed sammud	62
2. Esimene Eesti ametiühingute kongress	64
3. Wõitlus ametiühingute eest pärast kodusõda	70
4. Punased ametiühingud — tööliste klassiwõitluse kantsid	73

	Lhk.
5. Teisest Eesti ametiühingute kongressist kolmanda kongressini	80
6. Kas rewolutsioonilised ametiühingud olid ja on „wandeseltsid“?	84
7. Kolmas ja neljas Eesti ametiühingute kongress	86

IV. Ametiühingute ülesanded

a) Organiseerimise alal	94
b) Majanduslise wõitluse alal	97
c) Rewolutsioonilise ametiühinglise liikumise kindlustamise alal	99
d) Kultuuritöö alal	102
e) Rahwuswahelise kaswatuse alal	103

Hind 50 kop.

Ar 931
Rästas

~~40134~~

О. РЯСТАС

С фронта классовой борьбы

(Краткий обзор профсоюзного движения)

на эстонском языке

Изд-во „Кюльвая“, Ленинград 31, улица 3-го Июля, дом 48

Ленинградский Областлит № 10407. — Тираж 1000. — Зак. 1543

Тип. „Кюльвая“, ул. Дзержинского 49